

PIPERIN PUISTON
PUU- JA RUHOVARTINEN KASVILLISUUS JA KASVISTO

PIPERIN PUISTON PUU- JA RUOHOVARTINEN KASVILLISUUS JA KASVISTO

Juhannuksena 23.4.2004 Lemmenlammen rantoja seppelöi kukkivien keltakurjenmiekköjen vyö. Vasemmalla bastioni Hårleman, oikealla lammen rantaa reunustava konterskarp-muuri, edessä lammen takana bastioni Kunnia. Dia numero 164, osa-alue 6.

MA-ARKKITEHDIT 16.5.2005

Kansikuva: Näkymä merenpuoleisilta hiekkavalleilta kohti Piperin puiston kesäkahvilaa. Juhannusviikolla (20.6.2004) kukkivat kahvilan ympärillä vanhat syreenit ja valleilla venäläistulokkaat harmio ja ukonpalko. Dia numero 141.

Piperin puiston puu- ja ruohovartinen kasvillisuus ja kasvisto

SISÄLLYS

1. Johdanto.....	4
2. Suomenlinnan kasvillisuuden ja kasvilajiston ominaispiirteitä.....	6
3. Inventoinnin toteutus.....	8
3.1 Inventoinnin ajankohta.....	8
3.2 Puisto jaettiin kahdeksaan osa-alueeseen.....	8
3.3 Ruohovartisen lajiston selvittäminen.....	8
3.4 Puiden ja pensaiden kunto, ikä ja koko.....	8
3.5 Inventoinnin tulosten esittäminen karttamuodossa, taulukoina ja kuvina.....	8
4. Osa-alueiden kuvaukset.....	10
4.1 Osa-alue 1.....	10
4.2 Osa-alue 2.....	14
4.3 Osa-alue 3.....	18
4.4 Osa-alue 4.....	20
4.5 Osa-alue 5.....	23
4.6 Osa-alue 6.....	26
4.7 Osa-alue 7.....	30
4.8 Osa-alue 8.....	32
5. Puut.....	34
5.1 Piperin puiston puut: historiallinen katsaus.....	34
5.2 Nykyinen puusto.....	35
6. Pensaat ja köynnökset.....	36
6.1 Piperin puiston pensaat: historiallinen katsaus.....	36
6.2 Nykyinen lajisto.....	38
7. Ruohovartiset kasvit.....	42
7.1 Piperin puiston ruohovartiset kasvit: historiallinen katsaus.....	42
7.2 Nykyiset ruohovartiset.....	42
7.2.1 Kukkasia nurmikolla.....	42
7.2.2 Suojassa pensaiden alla ja muurien kupeessa: niittosäästiöiden kasveja.....	43
7.2.3 Ketojen, muurinkolojen, hiekkavallien ja kuivien niittyjen lajeja.....	47
7.2.4 Lemmenlammen rannalla.....	50
7.2.5 Tavallisia rikkakasveja ja ”uusia tulokkaita”.....	52
7.2.6 Kukkapenkkinen lajisto.....	52
8. Alueen käyttö ja hoito – joitakin näkökulmia.....	53
9. Yhteenveto.....	54
10. Kirjallisuus.....	56

TAULUKOT

Puiston puut: liite 1

Puiston pensaat: liite 2

Puiston ruohovartiset: liite 3

Luettelo kesällä 2004 otetuista dioista: liite 4

KARTAT

Piperin puiston sijainti (sivu 5)

Inventointialueen rajausta ja jako osa-alueisiin (sivu 7)

Inventoinnin tarkemmat osa-aluekartat (luku 4)

Piperin puiston puut, pensaat ja huomionarvoinen ruohovartinen kasvillisuus: koontikartta (liite 5)

I. JOHDANTO

Suomenlinnan Susisaarella sijaitseva Piperin puisto on Unescon maailmanperintöluetteloon kuuluvan Suomenlinnan tärkein historiallinen puistosommitelma ja koko Suomenkin oloissa merkittävä historiallinen puisto. Vanhin Piperin puistoa esittävä kartta on peräisin 1780-luvun alusta, mutta vasta 1800-luvun mittaan puistosta rakentui aikakauden ihanteiden mukainen maisemapuisto huvimajoineen, kaartelevine, istutusten reunustamine käytävineen ja vesiaiheineen (Lemmenlampi). Suomenlinnan monivaiheisen historian aikana alueen ulkonäkö, hoidon taso ja istutettujen kasvien lajivalikoima on vaihdellut, mutta edelleen puiston sommitelma noudattaa pääpiirteissään 1800-luvulla luotua perusrakennetta.

Suomenlinnan kasvilajistossa heijastuu maassamme ainutlaatuisella tavalla monikerroksinen historia. Lajisto koostuu saarten alkuperäisistä luonnonkasveista, ruotsalaisvallanaikaisista rohdos- ja maustekasveista, idästä saapuneista venäläistulokkaista ja vasta itsenäisyyden ajalla juurensijaa saaneista uusista lajeista. Lajistoa ovat muokanneet puistokulttuuri, hyötypuutarhojen lajisto, rehun- ja viljankuljetukset sotaväelle ja armeijan hevosille, maansiirrot ja rakennustyöt, jotka ovat luoneet monimuotoisen kirjon erikoisia

kasvupaikkoja. Ajan myötä Suomenlinnaan on kehittynyt omaperäinen kasvillisuus, joka on sekoitus luontaisia, istutettuja sekä viljelyksiltä levinneitä ja villiintyneitä kasvilajeja. Tämä monipuolinen kulttuurikasvillisuus on Piperin puistossakin vahvasti edustettuna.

Suomenlinnan kasvilajistoa on kartoitettu useaan otteeseen 1900-luvun mittaan. Piperin puiston osaltakin aiempia kasvillisuustietoja on olemassa, mutta tiedot ovat olleet hajanaisia ja puutteellisia. Tämän raportin kuvaaman inventoinnin tavoitteena oli kartoittaa Piperin puiston kasvillisuus nykytilan dokumentoimiseksi ja tulevan kunnostussuunnitelman lähtöaineistoksi. Selvityksen pääpaino oli kulttuurilajistossa ja ke- tokasvillisuudessa, sekä lajistollisesti huomionarvoisissa kasveissa.

Inventointi tehtiin kesällä 2004 Helsingin kaupungin rakennusviraston viherosaston toimeksiannosta. Rakennusvirastossa työn yhteyshenkilöinä ovat olleet projektinjohtaja Seppo Hiekkala, erikoissuunnittelija Satu Tegel sekä luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila. Työn on tehnyt MA-arkkitehdit, jossa kasvillisuus selvityksestä on vastannut FM Laura Hiltunen. Työssä on avustanut maisema-arkkitehti yo Riikka Nousiainen.

Piperin puiston sijainti Suomenlinnassa.

2. SUOMENLINNAN KASVILLISUUDEN JA KASVILAJISTON OMINAISPIIRTEITÄ

Alkuperäisessä tilassaan, 1200-1400 -luvuilla tai varhemmin, Suomenlinnan kullakin saarella lienee ollut 50-100 kasvilajia (Vuokko 1998). Kasvillisuuteen vaikuttivat mm. saarten kallioperä (lähinnä suonigneisiä), ilmastolliset tekijät (saaristolle leimallista alkukesän kuivuus ja tuulisuus), paikalliset kosteusolot (mm. suojuotteja) sekä maaperän paksuuden ja ravinteisuuden vaihtelut. Ensimmäiset saarten pysyvät asukkaat olivat kalastajia, ja viimeistään heidän myötään maisema ja kasvillisuus alkoivat muuttua. Niinpä 1700-luvulle tultaessa metsäkasvit olivat liki kadonneet, arvopuusto käytetty, parhaat maat otettu viljelykseen ja laidunnus esti puuston uudistumisen (Vuokko 1998).

Linnoitustöiden käynnistyessä 1748 saarten luonto mullistui täysin: lopputuloksena syntyi **yksi Suomen kasvistollisesti monimuotoisimmista kohteista**. Nykyisin kasvilajeja Suomenlinnassa on 150-250 / saari; ”yhteensä noin neliökilometrin maapinta-alalla tavataan enemmän tai vähemmän kotituneena nelisensataa lajia. Lisäksi tulee vielä parisataa erilaista viljelykasvia” (Vuokko 1998). Tyypillistä Suomenlinnalle on sen historian vaiheiden aikana syntynyt monimuotoinen kasvupaikkamosaiikki sekä kasvilajiston saapumishistorian ajallinen kerrostuneisuus - kasvitkin kertovat osaltaan saaren historiasta.

Maaperässä näkyy saarten kulttuurihistoria. 250 vuoden aikana kertynyt rakennusjäte, vanhojen kaatopaikkojen paksuhumuksiset maakerrostumat, ihmisten ja eläinten jätösten typpi- ja fosforilannoitus sekä vallien merihiekka tarjoavat vaihtelevia kasvupaikkoja (Helander ym. 1987). Erityisen merkittävää on **kulttuuriperäinen kalkkivaikutus**, joka syntyy muurilaastista ja kivivallien yläosia kiertävistä ns. tippakivistä. Sadevesi liuottaa kalkkia ja kuljettaa sitä mukanaan. Osa kalkista päätyy valuvesien mukana maaperään, osa saostuu kalliokalkeamiin ja muurien koloihin. Esimerkiksi harmaakynsimön (*Draba incana*) kannalta tällainen kalkin liikkuminen on ratkaisevan tärkeää (Helander ym. 1987). **Maaperän siemenpankissa** monien kasvien siemenet saattavat uinua vuosia tai vuosikymmeniä, ja itää sitten olosuhteiden muuttuessa niille otollisiksi, esim. kun maata muokataan ja käännetään.

Leimallisia Suomenlinnalle ovat erilaiset luontaiset ja kulttuurivaikutteiset **kedot ja niityt sekä tannerlajisto**, joka vaatii ohutmultaisen, kasvualustaltaan tiivistyneen maapohjan ja jatkuvaa, sopivan voi-

makasta kulutusta (Helander ym. 1987). Täältä löytyy myös vielä sellaisia vanhan kulttuurin seuralaislajeja, jotka kanta-Helsingissä ovat voimakkaasti taantuneet, jopa kadonneet rakentamisen, maankäytön muutosten ja elämäntapojen muuttuessa (Kurtto 1992).

Ruotsalaiskauden massiivisiin rakennustöihin kuuluivat laajat rantojen täytöt sekä kivisten linnoituslaitteiden toteuttaminen. 1700-luvun puolivälistä lähtien saarilla oli hyötyviljelyä sekä pihoja ja puistoja koristeistutuksineen. Ruotsalaiskaudella Suomenlinnaan saapuneita lajeja ovat Seppo Vuokon (1998) arvion mukaan mm. hukanputki, myrkkukatko, hullukaali, oopiumunikko, terhi, keltamo, valkomak-saruoho, pukinparta, nurmilaukka, hanhentatar, tert-tuselja ja syreeni – siis lajeja jotka eivät kuuluneet Suomenlinnan luontaiseen kasvillisuuteen, vaan joista monet ihminen tarkoituksella toi koriste- tai rohdos-kasveiksi.

Venäläiskausi alkoi Suomenlinnassa 1808, ja kesti 110 vuotta. 1850-luvulla alkoi uusi rakennusvaihe, kun kivisten puolustusmuurien merkitys väheni tykistön kasvaneen tulivoiman vuoksi. Ratkaisuna oli rakentaa kivimuurien ulkopuolelle saarten ulkoreunoja kiertävä hiekkavallijärjestelmä. Kasvien kannalta tämä merkitsi aivan uudentyypin kasvupaikan syntyä.

Varuskunnan huoltoyhteydet suuntautuivat nyt itään, sotilaille tuotiin leipäviljaa ja hevosille rehua aina mustanmullan aroilta asti. Kuljetusten mukana kulkeutui monenlaisten uusien tulokaskasvien siemeniä. Useat lajeista varmaan katosivat pian uusissa ja erilaisissa kasvuolosuhteissa, mutta osa löysi pysyvän juurensijan Suomenlinnan mullasta. Näitä ns. venäläistulokkaita ovat mm. ukonpalko, harmio, idänsara, idänhierakka, idänkattara, karvahorsma, kenttätyräkki ja rohtopernaruoho.

Koristeistutuksia venäläisellä varuskuntasaa-rella uusittiin itäisiin lajein, tämän aikakauden kerrostumaa Suomenlinnan puistoissa ja puutarhoissa ovat mm. lehtikuusten, pajujen, poppeliin, kanukoiden ja angervojen käyttö (Helander ym. 1989).

Itsenäisyyden ajan alkupuolen Suomenlinna oli suljettua sotilasaluetta, jonka väkimäärä vaihteli 1920-luvun noin 1000 henkilöstä 1940-luvun noin 2000 henkilöön (Helander ym. 1987). Matkailijoita saarille päästettiin rajoitetusti, heiltä vaadittiin kululupa vuoteen 1948 asti ja pakollinen pääsymaksu

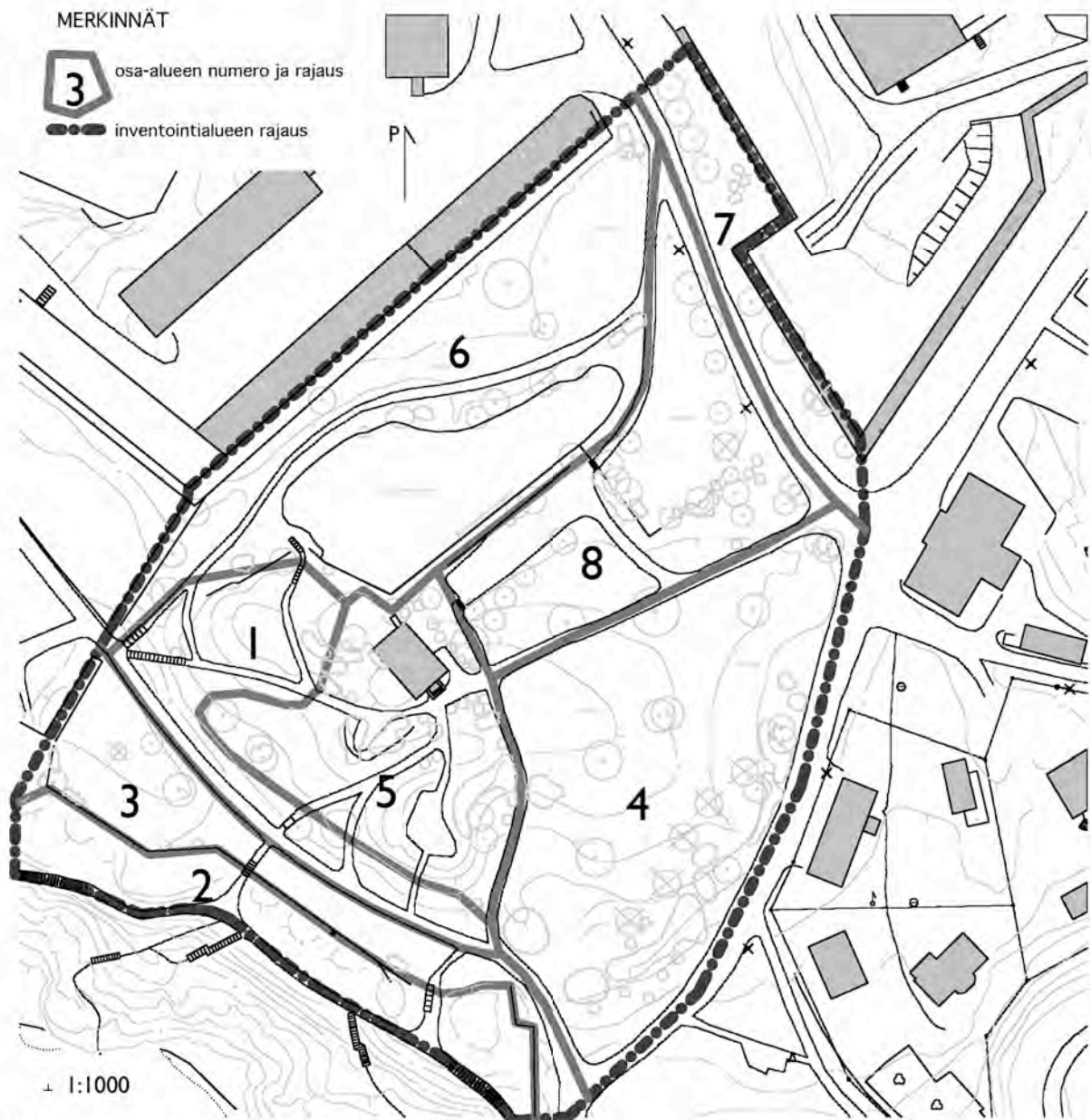
vuoteen 1963 asti. Säännöllinen vesibussiliikenne alkoi 1960-luvun lopulla, ja tämän jälkeen Suomenlinnasta on kehittynyt yhä merkittävämpi virkistys- ja turistikohde, joka vuonna 1991 otettiin mukaan myös Unescon maailman kulttuuriperintöluetteloon. Kun kävijöitä oli 1960-luvulla noin 100 000 henkilöä vuodessa, oli heitä 1990-luvulle tultaessa viisinkertainen määrä (Helander ym. 1987). Tämä asettaa maisemahoidolle ja kasvilajiston monimuotoisuuden säilyttämiselle melkoisia haasteita.

Alueen käytön ja hoidon muuttuessa myös kasvilajisto muuttuu. Ns. vanhan kulttuurin seuralaisista monet ovat nykyisin käyneet harvinaisiksi tai kadonneet kokonaan. Kasvaneiden kävijämäärien kulutus ja tallaus ovat koituneet joillekin lajeille kohtalokkaiksi, toisaalta monille pienikokoisille tai yksivuotisille kasveille on tuhoisaa, jos aiemmin avoimet kasvupaikat umpeutuvat ja niille asettuu kookkaita,

monivuotisia ja usein kasvullisesti tehokkaasti leviäviä lajeja.

Maansiirrot muuttavat lajistoa, sillä mullan mukana mantereelta leviää uusia kasveja, ja toisaalta pois kuljetetussa maassa menetetään pala kasvistollista historiaa siemenpankin muodossa. Tuoreita tulokkaita eli Suomenlinnan lajistoon 1950-luvun jälkeen kotiutuneita lajeja ovat Vuokon (1998) artikkelin mukaan mm. litulaukka, vaalea-amerikanhorsma, jättipalsami, rikkapalsami, rikkanenätti, tahmavillakko ja kanadankoiransilmä.

Kasvillisuuden seurannan ja muuttumisen kannalta Suomenlinna on kiinnostava kohde, sillä sen kasvilajistoa on selvitetty neljä kertaa 1900-luvulla (Ilmari Hidén (Hiitonen) 1918-20, Tapio Rintanen 1957-58, Seppo Vuokko 1977 sekä Arto Kurtto ja Leena Helynranta 1990-1997).

Inventointialueen rajaus ja jako osa-alueisiin (1-8).

3. INVENTOINNIN TOTEUTUS

3.1 Inventoinnin ajankohta

Vuonna 2004 toukokuun alkupäivien lämpöjakso herätteli viileän meren läheisyydestä huolimatta myös Piperin puiston kasveja. Maastokäynnit inventointikohteessa alkoivat kuun puolivälissä ja jatkuivat elokuun loppupuolelle asti. Sateinen kesä sekä häytti että edisti työtä. Hyviä maastopäiviä oli valitettavan harvassa; toisaalta kasvillisuus oli rehevää ja vihreää vielä loppukesästäkin, mikä helpotti erityisesti kuivien niitty laikkujen lajiston selvittämistä.

3.2 Puisto jaettiin kahdeksaan osa-alueeseen

Inventointia varten puisto jaettiin kahdeksaan osa-alueeseen, joiden rajausta käy ilmi kartasta sivulta 7. Osa-alueet 1 ja 2 perustuivat työn tilaajan toivomukseen: nämä olivat etukäteen kiinnostavaksi arvioituja, ja siksi tarkemmin inventoitavia alueita. Muita osa-alueita rajattiin selvästi erottuvien puiston rakenteiden, ennen kaikkea sitä halkovien käytävien ja reunoja rajaavien hiekkateiden tai muurien mukaisesti. Kuvioinnin tarkoitus oli selkeyttää niin inventoijan kuin valmiiden karttojen ja taulukoiden käyttäjän työtä. Osa-alueiden ominaispiirteistä ja lajistosta kerrotaan tarkemmin luvussa 4.

3.3 Ruohovartisen lajiston selvittäminen

Inventoinnin ensisijaisena tarkoituksena oli kasvillisuuden nykytilan kartoittaminen sekä hoito- ja kunnostustöiden kannalta merkittävien kasvien ja kasvustojen selvittäminen, ei siis täydellisen lajiluettelon laatiminen puiston alueelta. Erityistä huomiota kiinnitettiin **kulttuurilajistoon**, onhan se Suomenlinnassa huomattavan rikas, monilta osin kantakaupunkia paremmin säilynyt, ja kertoo osaltaan saarten historiasta ruotsalais-, venäläis- ja suomalaisvaiheineen. Toisen kiinnostavan lajiryhmän muodostivat **ketokasvit**: inventointialueeseen kuului monimuotoinen ja mosaiikkimainen niittysarja aina kuivista, matalakasvuisista lakikeidoista hiekkavallien vaihteleviin niittyihin. Ihmisen toiminta tyyppi- ja kalkkilisineen, maansiirtoineen ja

tallausvaikutuksineen muokkaa näitä kasvillisuustyyppisiä jatkuvasti. Kolmas merkittävä kasviryhmä olivat muutamat puiston paikallisesti ja kansallisesti merkittävät **harvinaisuudet**, ennen kaikkea Lemmenlammen sorsimot.

3.4 Puiden ja pensaiden kunto, ikä ja koko

Puuvartisista kasveista määritettiin laji (monista pensaista myös lajike), ikä ja kunto. Määrityksessä käytetty kirjallisuus on mainittu raportin lopussa. Puuston osalta käytettävissä oli katu- ja puisto-osaston **puurekisterin tietoja** (inventointi 31.5. – 1.6.2004). Rekisteriä varten puiden **ympärysmitta** oli mitattu rinnan korkeudelta, ja **kuntoa** arvioitu silmämääräisesti asteikolla 1-5 (1 = hyvä, 5 = kuollut). Nämä tiedot on siirretty sellaisenaan raportin liitteenä olevaan puutaulukkoon. Monirunkoisten puiden ympäröymittat puuttuivat rekisteristä, niiden osalta laskettiin runkojen määrät ja mitattiin paksuimman ympäröymittaa.

Puiden **ikä** oli puurekisteriä varten arvioitu ikäluokkina 1 = alle 10 v, 2 = 10-20 v, 3 = 20-40 v, 4 = 40-60 v, 5 = 60-80 v ja 6 = yli 80 v. Viherosaston selvityksissään käyttämä ikäasteikko on kuitenkin kolmiportainen (1 = nuori, 3 = vanha), joten puurekisterin tietoja yhdistämällä muokattiin sen ikäluokkia seuraavasti: tässä raportissa puun ikä 1 vastaa puurekisterin kahta nuorinta, ikä 2 rekisterin kahta keskimmäistä ja ikä 3 puurekisterin kahta vanhinta ikäluokkaa.

Vastaavasti pensaista arvioitiin niiden ikä ja kunto. Paikan päällä tehtyjen havaintojen lisäksi pensaiden iänmäärityksessä apuna olivat vanhat valokuvat ja istutustiedot.

3.5 Inventoinnin tulosten esittäminen karttamuodossa, taulukoina ja kuvina

Kartoissa ja taulukoissa käytetty puuyksilöiden numerointi perustuu pääsääntöisesti katu- ja puisto-osaston puurekisteriin. **Puut** on merkitty karttoihin omalla puusymbolillaan (ympyrä) ja niiden ”rekisterinumerolla”, joka inventointialueella on luku välillä 253-324.

Rekisteritiedoista puuttui muutamia puita, ne on tämän inventoinnin yhteydessä numeroitu antamalla niille sama numero kuin lähimmälle rekisterissä olevalle puulle ja lisäämällä numeron perään b-kirjain (esim. osa-alueella 8 kasvava saarni, joka rekisterissä on kirjattu numerolla 313, esiintyy tämän raportin puutaulukossa ja kartoissa numerolla 313a. Sen lähellä kasvava raita, joka rekisteritiedoista puuttui, on saanut numerokseen 313b). Osa-alueen 7 puut puuttuivat rekisteristä, ja ne numeroitiin jatkamalla juoksevaa numerointia.

Pensaat on merkitty karttoihin omalla pensassymbolillaan (vapaamuotoinen, sahareunainen kuvio, jonka koko ja muoto on silmämääräinen esitys kasvustosta luonnossa). Pensaat on numeroitu juoksevilla numerolla 1-65. Osa numeroiduista kohteista on yksittäisiä pensaita, osa pensasryhmiä tai aidanteita. Pensastaulukossa on tällaisten ”kasvustokohteiden” osalta arvioitu, montako yksittäistä pensasta tai runkoryhmää sen muodostaa.

Ruusujen tunnistaminen on helpointa niiden kukkiessa. Kuvassa valamonruusu 15.7.2004. Dia numero 20.

Ruohovartisten kasvien osalta kartoissa on käytetty erilaisia rasterointeja, jotka kertovat alueella olevan huomionarvoista tai erityisen huomionarvoista lajistoa. Kriteereinä on pidetty sitä, että alueella

- esiintyy paikallisesti tai laajemminkin tarkastellen harvinaisia lajeja, jotka on havaittu kesällä 2004 tai niistä on luotettavia havaintoja viime vuosilta; esim. pikku-, viiru- ja savisorsimo, kyläsirkunjuvä, harmaakynsimö
- kasvaa kulttuurinseuralaisia ja alueen historiasta kertovia lajeja, jotka eivät ole aivan tavallisia: esim. hullukaali, terhi tai pikkukäenrieska (sen sijaan vaikkapa venäläistulokas harmio on niin yleinen sekä Piperin puistossa, Suomenlinnassa laajemmin että Helsingissä monin paikoin mantereenkin puolella, ettei sen esiintymispaikkoja inventointikarttoihin ole lajiperustein rasteroitu)
- on erityisen monimuotoista ja monilajista keto- tai niittykasvillisuutta, vaikka ao. kasvustossa ei suuria harvinaisuuksia olisikaan (monet lajeista paikallisesti kiinnostavia kuitenkin): esim. osa-alueen 1 lakiketo
- kasvusto on maisemallisesti merkittävä: esim. Lemmenlammen kurjenmiekat, hiekkavallien kukkaloisto harmioineen ja ukonpalkoineen

Ruohovartistesta kasvillisuudesta on raportin liitteenä lajiluettelo, johon on listattu kesällä 2004 havaittuja lajeja (huom! luettelo ei ole täydellinen lajilista).

Taulukkomuotoiset koosteet löytyvät liitteistä raportin lopusta, samoin **karttamuotoiset esitykset** puuvartistista kasveista ja merkittävistä ruohovartisten kasvien kasvustoista. Kuviokohtaiset, karttamuotoiset yhteenvedot ja niitä tukevat tekstit on koottu luvuksi 4 raporttiin.

Kesän mittaan puiston kasvillisuuden kehitystä ja lajistoa dokumentoitiin **valokuvamalla**. Kuvasadosta olen valinnut 184 diaa, jotka on myös digitoitu ja talletetaan Rakennusviraston viherosaston kokoelmiin. Osaa kuvista on käytetty tämän raportin kuvituksena, ja täydellinen dialuettelo on raportissa liitteenä. Luettelossa on ensin lajikuvia, sitten yleiskuvia osa-alueittain järjestettynä.

4. OSA-ALUEIDEN KUVAUKSET

4.1 Osa-alue I

Rakennukset ja rakennelmat

Ei rakennuksia, rakenteet polkuja, hiekkakäytäviä ja niihin liittyviä portaita.

Kasvillisuuden luonne

Kasvillisuus on pääasiassa ruohovartista, ja leimalisia osa-alueelle ovat erilaiset niityt. Lajistollisesti kiinnostavin kohde on kuiva, ohutmultainen ja matalakasvuinen lakiketo osa-alueen Lemmenlammen puoleisessa päässä, jyrkkäseinäisen kallion päällä. Osa-aluekarttaan keto on rasteroitu tummemmalla (erityisen huomionarvoista kasvillisuutta). Kedon lajistossa ei ole uhanalaisia lajeja, mutta paljon paikallisesti kiinnostavia kasveja. Monet niistä ovat yksi- tai kaksivuotisia, pienikokoisia, nopeasti kukkivia ja kesän paahteessa pikaisesti siementäviä ja lakastuvia keto- ja kalliolajeja. Kesän 2004 sateisuus, joka muutoin haittasi maastotöitä, oli tämän lajiston määrittämisen kannal-

ta mitä otollisin säätö! Iso osa kedon viehätystä on siinä, että se niin selvästi muuttaa ulkonäköään yhä uusien lajien puhjetessa ensin kukkaan ja sitten väistyessä seuraavien kukkijoiden tieltä.

Toisentyypisiä (kuivahkoja, mutta korkeakasvuisempia) niittyjä löytyy osa-alueen länsi-etelä-reunaa rajaavan hiekkatien vierustalta. Tällä kapealla rinneniittykaistaleella kasvillisuus on yleisesti ottaen puolikorkeaa, mutta sieltä löytyy myös pienikokoisia ketolajeja. Niittykaistale rajautuu yläreunastaan osa-alueen 5 leikattuun nurmikkenttään, ja alueen itäpäässä se on osa kahvilan terassin hiekkakumpareta. Koska näidenkin niittyjen lajisto on monimuotoista ja näyttävää, olen luokitellut ne huomionarvoisiksi.

Kolmannen kasvillisuustyypin muodostavat osa-alueiden 1 ja 6 rajana toimivan jyrkän kallion kolosten ja hyllyjen kasvillisuus. Avoimeen lakiketoon verrattuna seinämä on varjoisampi ja mikroilmastoltaan selvästi erilainen. Avokalliota on myös osa-alueiden 1 ja 5 rajalla kahvilan takana.

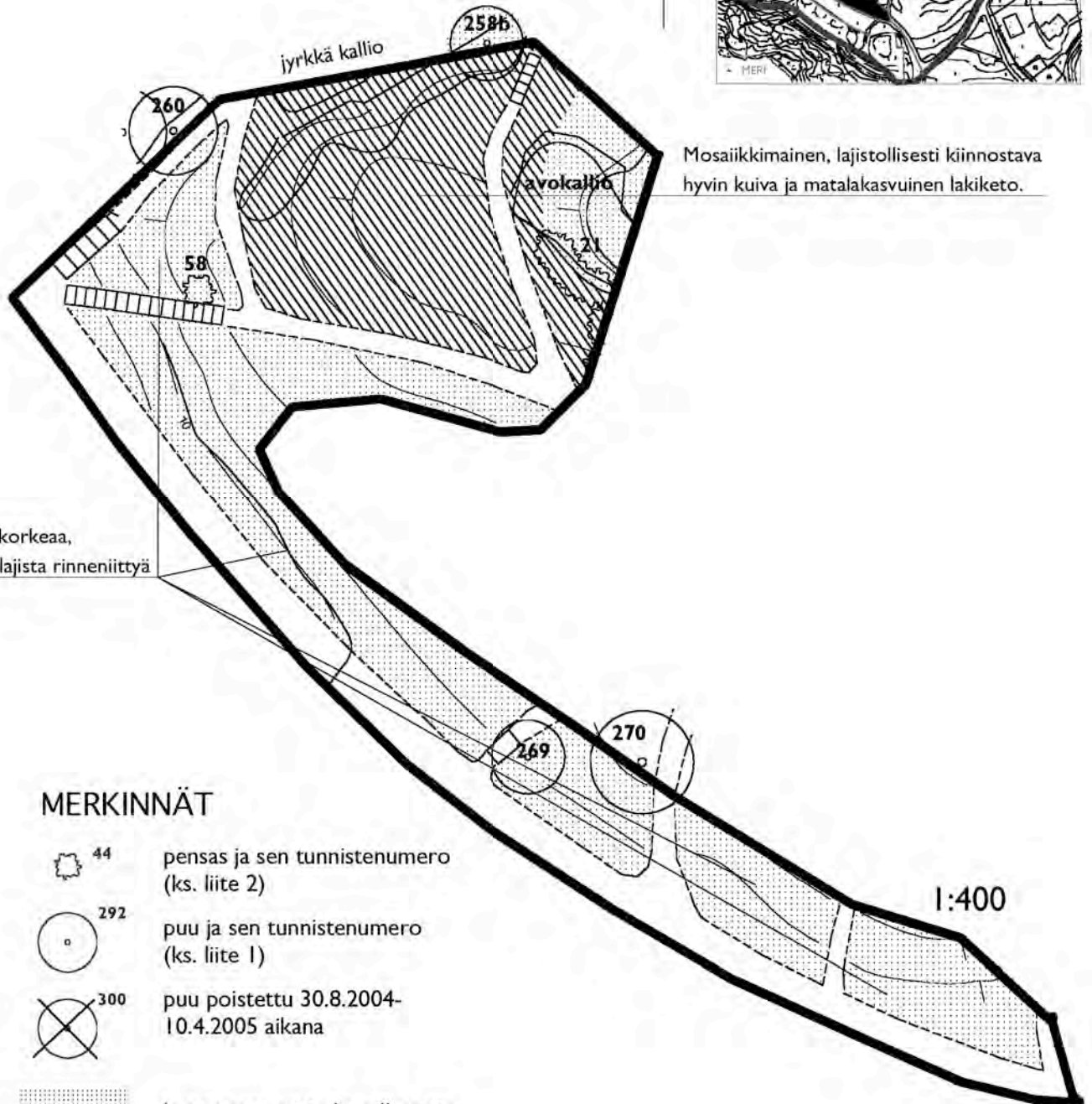

Kahvilan "terassikukkulan" matalakasvuinen yläreuna kuuluu osa-alueeseen 5, niittymäisempi alareuna osa-alueeseen 1. Dia numero 139.

OSA-ALUE I

P

Mosaikkimainen, lajistollisesti kiinnostava hyvin kuiva ja matalakasvuinen lakiketo.

Puolikorkeaa,
monilajista rinnenriittä

MERKINNÄT

- 44 pensas ja sen tunnistenumero (ks. liite 2)
- 292 puu ja sen tunnistenumero (ks. liite 1)
- 300 puu poistettu 30.8.2004-10.4.2005 aikana
- huomionarvoista kasvillisuutta
- erityisen huomionarvoista kasvillisuutta

Puut ja pensaat

Yksi saarni (269), tarkemmin tunnistamattoman ruusun (58) pieniä vesataimia sekä papulanruusua (21), jonka kasvusto jatkuu osa-alueen 5 puolelle.

Ruohovartistet

Esimerkkejä lakikedon ja sitä ympäröivän reuna-yyöhykkeen (rasteroitu tummemmalla sivulla I I olevaan karttaan) lajistosta: hiirenhäntä, kevät-kynsimö, hieta- ja mäkilemmikki, pelto-orvokki, lituruoho, ruotsinpitkäpalko, mäkiarho, nurmi- ja mäkihärkki, kevät- ja ketotädyke, kumina, harmio, hopeahanhikki, ruoholaukka, valkoapila, piharatamo, ahosuolaheinä, nurmimailanen, ketomaruna, keltamatara, iso- ja keltamaksaruoho, rantaukonauris, ketokeltto ja voikukka.

Puiston länsireunassa kulkevan, vallien suuntaisen hiekkatien itäpuolinen (kahvilan puoleinen) reuna kuuluu myös osa-alueeseen I. Se on kuivaa rinneriittyä, selvästi korkeakasvuisempaa kuin edellä kuvailtu lakiketo. Täälläkin kasvaa monia pienikokoisia lajeja, mm. hietalemmikkiä, peltotädykettä, nurmimailasta, pelto-orvokkia, lutukkaa, kissankelloa, kuminaa, maksaruohoja, hopeahanhikkia, valkoapilaa, kevät-kynsimöä... Kookkaampia kukkivia ruohoja ovat mm. keltamatara, paimenmatara, piennarmatara, harmio, ukonpalko, litutilli, keltakannusruoho, siankärsämö, rantaukonauris, puna-apila, ahopukinjuuri, hiirenvirna. Pohjoisreunassa portaiden vieressä kasvustossa köynnöstelee kiertotatarta ja peltokiertoa. Palkoin, varsinkin keskiosastaan, niittykaista on melko heinävaltainen, lajistoon kuuluvat mm. koiranheinä, nurmipuntarpää, puna- ja nurminata, timotei, niittynurmikka, nurmirölli ja juolavehna.

Osa-alueiden 6 (alhaalla) ja I (ylhäällä) rajana on jyrkkä kalliioseinä. Seinämän juurella oleva pensas on 'Pohjolan kuningatar' -kurtturuusuristeymä, ja pikkupuu sen takana mongolianvaahtera. Kuvattu 20.6.2004, dia numero 172.

Etualalla osa-alueeseen 1 kuuluva, lajistollisesti monimuotoinen lakiketo. Kuvan takaosa osa-aluetta 5. Toukokuun loppupuolella kahvilan takana kukkivat vaahterat, saarnet ovat vielä lehdettömiä. Punertavaoksiset pensaat kahvilan nurkalla ovat papulanruusuja ja kahvilan päädyssä niiden takana on tuomi. Dia numero 92.

Jonkin verran lajistossa on myös kookkaita ”rikkaruohoja” kuten kyläkarhiainen ja pujo.

Kallion koloissa ja halkeamissa kasvaa mm. haurasloikkaa ja kallioimarretta, lehtonurmikkaa, kelta- ja isomaksaruohoa.

Huomionarvoinen kasvillisuus

Ennen muuta lakiketo, myös rinneniitty. Lajistossa ei ole uhanalaisia lajeja tai suuria harvinaisuuksia, mutta runsaasti esiintymiseltään paikallisia ja ”ei-niin-yleisiä” lajeja, kuten liitteenä 3 olevan taulukon frekvenssi- ja sijaluvut paljastavat.

Käytön kannalta huomionarvoisia seikkoja

Kuivan lakikedon kannalta olennaista on ympäristön avoimuus: ei varjostavia puita tai pensaita. Myös maaperän säilyminen nykyisen kaltaisena, kuivana ja ohutmultaisena, on tärkeää – ei siis lisäämään, läjityksiä mahdollisten kunnostustöiden yhteydessä eikä nurmikoittamista. Sopiva kulutus lienee kedolle jopa edullista, mutta ylikulumista

tulee välttää. Tällä hetkellä tilanne on hyvä, sillä polku ohjaa kulkijoita ohittamaan kedon, ja piknikin pitäjät suosivat hoidettua nurmikenttään kahvilan edessä. Mitään erityisiä hoitotoimia ketotuskin kaipaa.

Rinneniityt ovat selvästi korkeakasvuisempia, ja saattavat ainakin heinävaltaisimmilta osiltaan hyötyä loppukesään ajoittuvasta niitosta (leikkuujätettä haravoida ja kuljettaa muualle).

4.2 Osa-alue 2

Rakennukset ja rakennelmat

1800-luvun lopulla Suomenlinnan puolustukseen liittyviä rakennelmia uudistettiin. Aiempaa tehokkaamman tykistön vuoksi ruotsalaisaikana rakennetut kiviset muurit eivät enää riittäneet, vaan suojausta parannettiin luomalla hiekkasten vallien ketju. Vallit rakennettiin osittain olemassa olleiden bastionien, kasemattien ja ruutikellareiden päälle: tällaisia tiilirakennelmia on myös osa-alueen 2 vallien alla, ja ne antavat kuviolle sen kumpuilevan ulkonäön. Vallien päällä kulkeva hiekkapolku on inventointialueen rajana.

Kasvillisuuden luonne

Kasvillisuus on niittymäistä.

Puut ja pensaat

Ei puita eikä pensaita.

Ruohovartistet

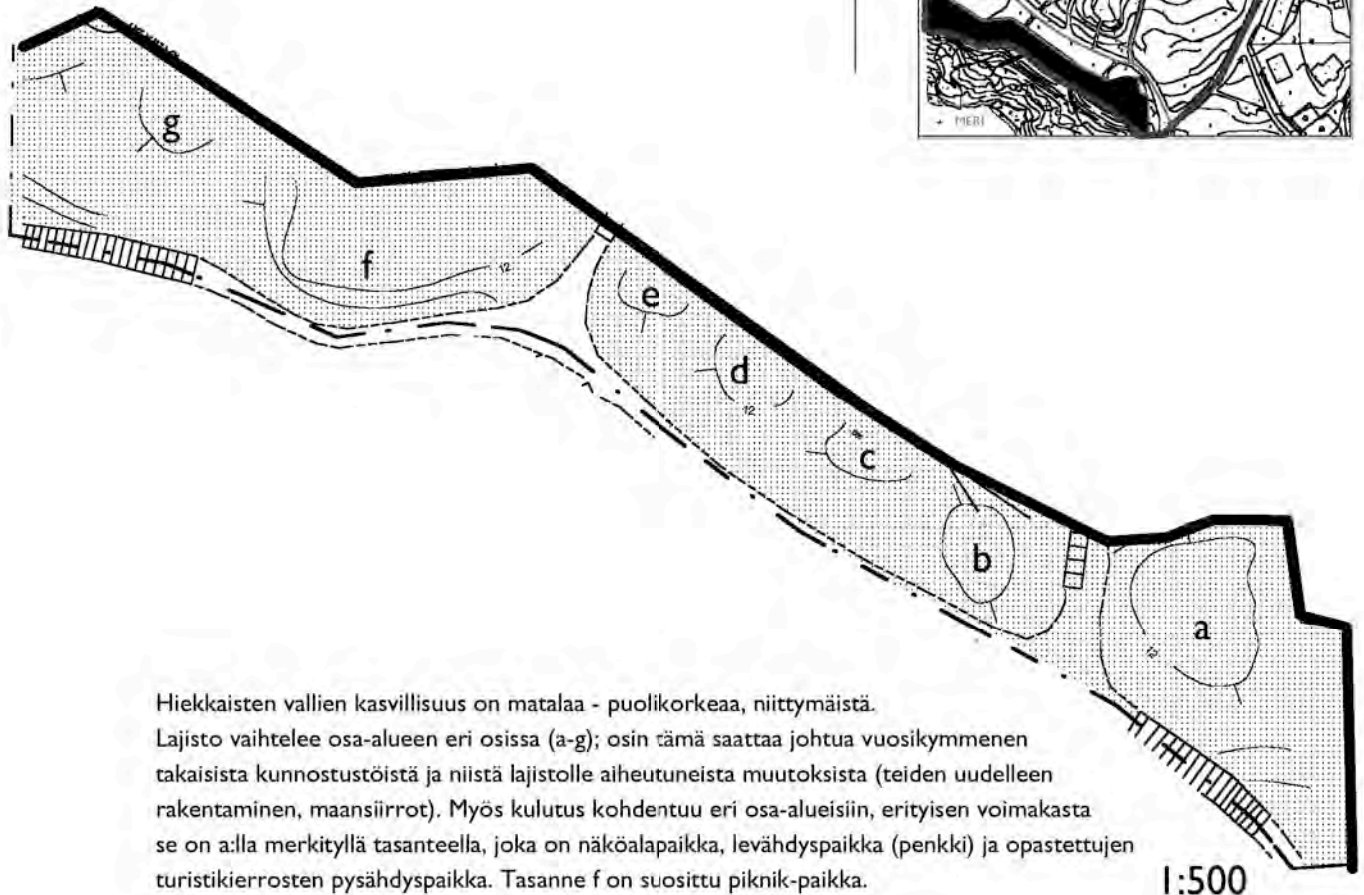
Valleilla ei kasva harvinaisuuksia, mutta paljon venäläistulokkaita ja kulttuurinseuralaisia. Täydessä kukassa kesä-heinäkuussa osa-alue on niin näyttävä, että olen arvioinut sen erityisen merkittäväksi kasvillisuudeksi (tumma rasterointi).

Muutamia vuosia sitten vallirakennelmia kunnostettiin, ja tässä yhteydessä maaperää käännettiin ja siirrettiin paikasta toiseen. Tämä yhdessä maakerroksen pakisuuden ja eri tavoin kohdentuvan kulutuksen kanssa selittää sen, että joka "kumpareella" ja niiden välisillä "notkoilla" kasvillisuus on hieman erilaista, vaikka toki valtaosin lajisto on yhteistä.

Lajistoon kuuluu paljon pieni- ja keskikokoisia, usein yksi- tai kaksivuotisia ketojen ja niittyjen lajeja, joukossa monia kulttuurilajeja. Erityisesti venäläistulokkaat harmio ja ukonpalko ovat runsaita ja näkyviä. Osin joukossa on kovaa tallaa-

Yleisnäkymä osa-alueelta 2 20.6.2004. Hiekkavallien kumpareet kätkevät sisäänsä tiiliholveja. Jokaisella kumpareella ja niiden välisissä notkoissa kasvillisuus vaihtelee pienipiirteisesti, vaikka pääsääntöisesti lajisto onkin koko osa-alueelle yhteistä. Dia numero 113.

Hiekkaisen vallien kasvillisuus on matalaa - puolikorkeaa, niittymäistä. Lajisto vaihtelee osa-alueen eri osissa (a-g); osin tämä saattaa johtua vuosikymmenen takaisista kunnostustoista ja niistä lajistolle aiheutuneista muutoksista (teiden uudelleen rakentaminen, maansiirrot). Myös kulutus kohdentuu eri osa-alueisiin, erityisen voimakasta se on a:lla merkityllä tasanteella, joka on näköalapaikka, levähdyspaikka (penkki) ja opastettujen turistikerrosten pysähdyspaikka. Tasanne f on suosittu piknik-paikka.

1:500

MERKINNÄT

-
44 pensas ja sen tunnistenumero
(ks. liite 2)
-
292 puu ja sen tunnistenumero
(ks. liite 1)
-
300 puu poistettu 30.8.2004-
10.4.2005 aikana
- huomionarvoista kasvillisuutta
- erityisen huomionarvoista
kasvillisuutta
- a-g hiekkavallin kumpareet
(alla holvattuja rakenteita)

mista ja kulutusta sietäviä ”pihalajeja”. Maansiirtojen mukana (?) valleille on kulkeutunut myös peltorikkakasveja ja toisaalta kookkaita, typekkyyttä suosivia lajeja, jotka onneksi ovat aika niukkoja ja paikallisia esiintymiseltään. ”Typpilajit” ovat erityisen runsaita kumpareiden suojaisilla laiteilla, mikä viitanee koira- ja ihmisperäiseen typpilisiin.

Vallien pienikokoisempaa lajistoa edustavat mm. kevätkynsimö, hieta- ja peltolemmikki, mäkivirvilä, hiirenvirna, pelto- ja keto-orvokki, piha- ja heinätahtimö, ahopukinjuuri, lutukka, ruotsinpitkäpalko, mäkiarho, nurmihärkki, nurmilaukka, kevät- ja ketotädyke, kumina, harmio, litutilli, hopeahanhikki, ruoholaukka, valko- ja puna-apila, piharatamo, pihatatar, ahosuolaheinä, ketomaruna, kissankello ja haurasloikko (kivimuurin koloissa ja tyvellä), piha- ja peltosaunio, siankärsämö, kelta-, paimen-, piennar- ja peltomatara, iso- ja keltamaksaruoho, rantaukonauris, peltokorte, jauhosavikka, peltotaskuruoho, ketokeltto, voikukka, keltano (laji?), jäykkä- ja punanata.

Keskikokoista ja kookkaampaa lajistoa edustavat mm. ukonpalko, valkoailakki (ja puna- ja valkoailakin risteymä), pukinparta, keltakannusruoho, kivikkoalvejuuri (la-kumpareen kivimuurin

juurella), pietaryrtti, valkopeippi, kyläkarhiainen, seittitakiainen, koiran- ja vuohenputki, pujo, nokkonen, nurminata, timotei, nurmipuntarpää, idänkattara, koiranheinä, englanninraiheinä, juolavehnä.

Huomionarvoinen kasvillisuus

Valliniityt ja niiden kasvillisuus ovat historiallisesti ja maisemallisesti merkittäviä.

Käytön kannalta huomionarvoisia seikkoja

Hiekkaiset vallit ovat erittäin kulutukselle alttiita: eniten käytetyt polut ovat syöpyneet ja levinneet hiekkaisiksi kouruiksi (erityisesti kahvilalta valleille johtava polku ja terassi a). Kulunohjaukseen kannattaa kiinnittää siis huomiota.

Pujot, kyläkarhiaiset, nokkoset, seittitakiaiset, koiranputket ja runsaat juolavehnä- ja koiranheinäkasvustot eivät kuulu valleille. Ne kertovat runsaasta ravinteisuudesta ja uhkaavat levitessään tukahduttaa pienikokoisempia niittylajeja. Tilanetta tulee seurata ja tarvittaessa niittää korkeakasvuisia alueita. Niittojäte tulee toimittaa muualle kompostoitavaksi.

Kahvilalta valleille nouseva polku on paikoin kulunut syväälle hienojakoiseen hiekkamaahan. Etualan terassi on suosittu näköalapaikka ja turistiryhmien vakiopysähdyskohde, ja voimakas tallaus näkyy kasvillisuudessa. Dia numero 108, osaluue 2.

Piperin puiston pensaita: puistojaismike (osa-alueiden 2 ja 3 rajalla), marjaomenapensas (osa-alue 5), Pohjolan Kunin-gatar -ruusu (osa-alue 6) ja pihasyreeni (osa-alue 4). Diat 24, 6, 18 ja 5.

4.3 Osa-alue 3

Rakennukset ja rakennelmat

Ei varsinaisia rakennelmia. Alue rajautuu meren puolella hiekkavallien alla olevaan tiilimuuriin holveineen, toiselta reunaltaan hiekkatiehen joka on osa-alueiden 1 ja 3 rajana.

Kasvillisuuden luonne

Kapea, pääasiassa leikatusta nurmesta koostuva kaistale. Muutamia puita ja pensaita, joiden alle sekä muurin kupeeseen jää pieniä niittosäästiöitä.

Puut

Kolme saarnea (numerot 262, 264, 265). Yksi saarni (263) poistettu inventoinnin maastotöiden päättymisen jälkeen.

Pensaat

Kolme valtavaa puistojasmikeryhmää (numerot 1a, 2 ja 5), ryhmässään muutama hyvin lähekkään istutettu pensas. Kaksi tyrniä (3 ja 4), joista toinen hengettömän oloinen, kasvaa aivan merenpuoleisen muurin kupeessa. Saarnin 265 oksien alla, osin merenpuoleiseen hiekkavalliin kasvaneena, täysin varjoon jääneen siperianhernepensaan (1b) versoja.

Ruohovartistet

Pääasiassa alue on leikattua nurmea ja melko suosittu piknik-kohde. Alava painanne saarnien tyvellä on sateen jälkeen tosin liian kostea retkeilijöiden makuun. Muurin kupeella kasvaa varhain keväällä pikkukäenrieskaa. Muutoin muurinreunuslajisto on monipuolisinta osa-alueen itäreunalla, osa-alueen 2a kohdalla (siellä kasvaa paljon typekkyydestä hyötyviä lajeja kuten pujoa, seittitakiaista ja koiranputkea, mutta myös mm. ketomarunaa, harmiota, heinätahtimöä, ahopukinjuurta, kuminaa ja hopeahanhikkia – kelpo valliniittylajeja siis).

Huomionarvoinen kasvillisuus

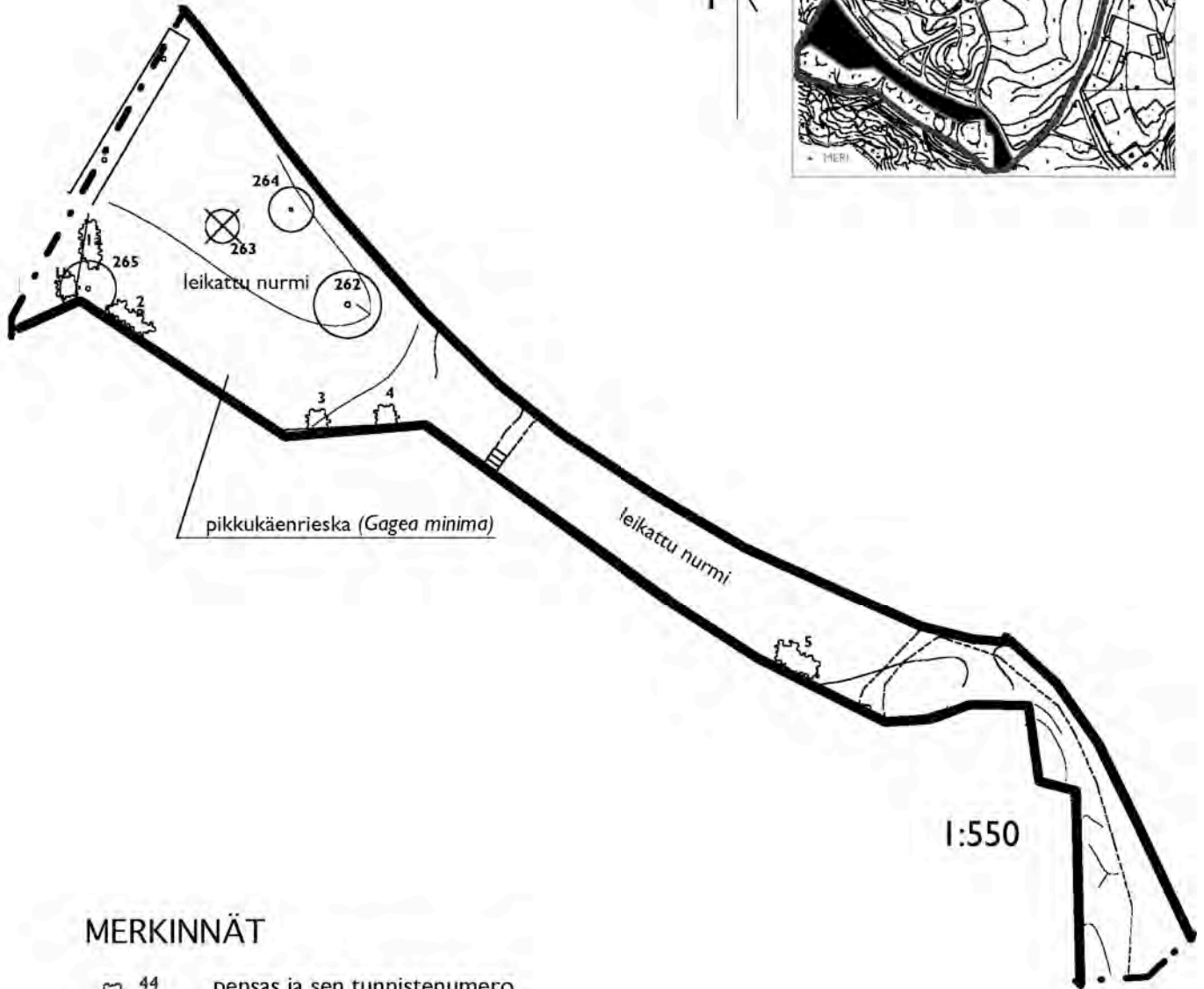
Kesällä 2004 ei löytynyt erityisen huomionarvoisia ruohovartistia lajeja tai kasvustoja. Sen sijaan vanhat, suuret puistojasmikkeet ovat kukkiessaan todellisia katseenvangitsijoita!

Käytön kannalta huomionarvoisia seikkoja

Sopii hyvin eväsretkikäyttöön. Mahdollisesti tarvitaan kookkaiden rikkakasvikasvustojen niittoa, muutoin kesän 2004 kaltaisten niittosäästiöiden jättö on perusteltua (vaihtuminen vallien niittukasvillisuuteen).

Etualalla osa-alueen 1 rinniintyä, tien toisella puolella tiilimuuriin rajautuen osa-alue 3 ja muurin päällä osa-alue 2. Kuvattu 21.7.2004, dia numero 99.

MERKINNÄT

-
44 pensas ja sen tunnistenumero
(ks. liite 2)
-
292 puu ja sen tunnistenumero
(ks. liite 1)
-
300 puu poistettu 30.8.2004-
10.4.2005 aikana
-
huomionarvoista kasvillisuutta
-
erityisen huomionarvoista
kasvillisuutta

4.4 Osa-alue 4

Rakennukset ja rakennelmat

Ei varsinaisia rakennelmia. Osa-aluetta rajaavat itäreunalla puiston vieritse kulkeva hiekkatie ja puiston puolelta hiekkapäällysteiset käytävät.

Kasvillisuuden luonne

Valtaosin osa-alue on leikattua nurmea – tämä on puiston suosituin piknik-kohde. Kookkaat lehtipuut ja vanhat, ryhmiä ja aidanteiksi istutetut pihasyreenit ovat leimallisia puuvartisia. Tältä osin osa-alueen ilme tulee muuttumaan, sillä monet puista ovat huonokuntoisia ja niitä on jouduttu poistamaan kesän 2004 jälkeen. Nurmikon lisäksi toisentyypistä ruohovartista kasvillisuutta löytyy pensaiden liepeille jääneistä niittosäästiöstä - niillä viihtyvät monet niittyajit ja vanhan kulttuurin seuralaiset.

Puut

Monet osa-alueen puut ovat vanhoja, kookkaita ja maisemallisesti merkittäviä. Kesällä 2004 lajisto oli seuraava: 14 saarnea (numerot 273-284, 307, 308 ja 324) ja yksi puistolehmus (numero 285). Tarkistuskäynnin yhteydessä huhtikuussa 2005 havaittiin, että osa huonokuntoisista saarnista (puut 273, 274, 277, 280, 281) oli kaadettu.

Pensaat

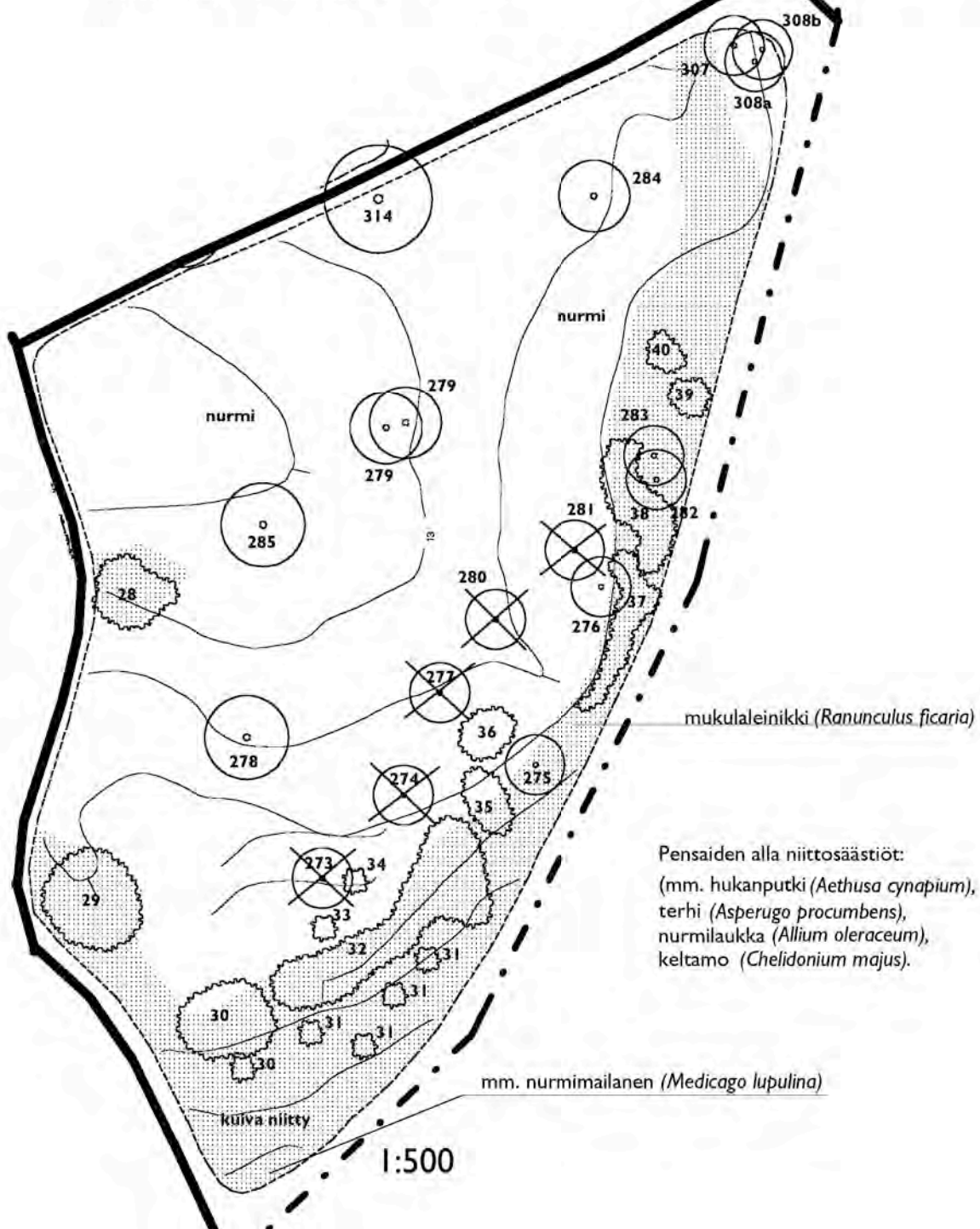
Pihasyreenit ovat tämän osa-alueen leimallisimpia pensaita, sillä niitä on paljon ja monet ovat varsin kookkaita. Yksittäisten pensaiden lisäksi nurmikon laidoilta löytyy käytäviä ja teitä reunustavia syreeniryhmiä ja –aidanteita. Valtaosin pensaat ovat lilakukkaista ”perussyreeniä” (numerot 28-34, 38-40), mutta joukossa on myös valkokukkaisia pensaita (numero 37). Syreenien lisäksi osa-alueella kasvaa kaksi siperianhernepensasta (numerot 35 ja 36).

Näkymä osa-alueen 4 nurmikolta kahvilalle 15.6.2005. Dia numero 119.

MERKINNÄT

- 44 pensas ja sen tunnistenumero (ks. liite 2)
- 292 puu ja sen tunnistenumero (ks. liite 1)
- 300 puu poistettu 30.8.2004-10.4.2005 aikana
- huomionarvoista kasvillisuutta
- erityisen huomionarvoista kasvillisuutta

Ruohovartiset

Valtaosin ruohovartinen kasvillisuus on leikattua nurmikkoa. Pensaiden alle ja aluetta rajaavan hiekkatien varteen jää niittosäästiöitä ja niitty laikkuja, joilla ei kasva suuria harvinaisuuksia, mutta kylläkin kulttuurin seuralaisia kuten terhi, nurmilaukka, nurmimailanen, kumina, litutilli, hukanputki, mukulaleinikki ym.

Huomionarvoinen kasvillisuus

Kookkaat lehtipuut ja vanhat syreenipensaat. Vanhan kulttuurin seuralaisia sekä niitty- ja ketokasveja.

Käytön kannalta huomionarvoisia seikkoja

Vanhat puut ovat puiston ilmeen kannalta leimallisia, ja kun niitä väistämättä joudutaan poistamaan, kannattaa miettiä mahdollisuutta istuttaa uusia taimia tilalle. Taimien tulisi olla mahdollisimman kookkaita - osin myös siksi, että osa-alue on suosituttua piknik- ja ulkopelialuetta, jolla pienet taimet saattavat helposti ruhjoutua. Toisaalta harkittavaksi tulee myös se, miten paljon näkymää merelle halutaan säilyttää tai avata uudelleen.

Ruohovartisen kannalta nykyisenlaisten niittosäästiöiden jättäminen pensaiden juurille on toimiva ratkaisu.

Inventointialueen eteläkulmassa on monilajinen nurminiitty laikku. 15.6.2004, osa-alue 4, dia numero 125.

Osa-alueen 4 nurmikenttä on puiston suosituimpia piknik- ja istuskelualueita. Kookkaat syreenipensaat ja kookkaat (osin valitettavasti huonokuntoiset) lehtipuut ovat alueelle leimallisia. Kuvattu 15.6.2004, dia numero 124.

4.5 Osa-alue 5

Rakennukset ja rakennelmat

Arkkitehti A. W. Ranckenin suunnittelema kahvilarakennus on peräisin vuodelta 1928. Samalla paikalla sijaitti aiemmin huvimaja (Häyrynen ym. 2001). Kahvilan edustalla, korkean hiekkakummun päällä, on kesäterassi siirrettävine pöytineen ja tuoleineen. Alueella risteilee polkuja ja hiekkakäytäviä.

Kasvillisuuden luonne

Monimuotoista kasvillisuutta: muutamia puita, monipuolinen valikoima koristepensaita, leikattua nurmikkoa, korkeakasvuisia niittosäästiöitä pensaiden katveissa, kuivia ja matalakasvuisia kulttuuriketöjä.

Puut

Kuusi saarnea (numerot 266-268, 270, 272a, 272b), kaksi vaahteraa (286, 287) ja tuomi (288b).

Pensaat ja köynnökset

Pensaiden suhteen puiston monipuolisin alue, jolla kasvoivat kesällä 2004 seuraavat lajit ja lajikkeet: (euroopan)tuhkapensas (6,7), lilakukkainen pihasyreeni (8, 11, 16, 17), tähtijasmike (9), marjaomenapensas (10), siperianhernepensas (12, 15, 23, 24, 26), japaninhappomarja (13), valamonruusu (14), pensashanhikki (ehkä lajike 'Månelys', 18), papulanruusu (19 ja 21), orjanruusu (20), puisto-jasmike (25) ja suviruusu (27). Kahvilan merenpuoleisella seinällä kapuilee säleikkövilliviini (22).

Juhannusajan idylliä Piperin puistossa: harmiot, ukonpalot ja syreenit täydessä kukassa. Suuret, huonokuntoiset saarnet ovat edelleen lähes lehdetömiä. Etuvasemmalla oleva pensas puisto-jasmike, keskellä käytävien risteyksessä euroopantuhkapensas. Etualalla osa-alue 2 ja 3, kahvilan ympäristö osa-alue 5 ja vasemmalla osa-alue 4. Dia numero 140.

Kahvilan edustaa valamonruusujen kukkiessa 15.7.2004. Dia numero 128, osa-alue 5.

Ruohovartiset

Myös ruohovartinen kasvillisuus on monimuotoista ja monipuolista. Osin kahvilan ympäristö on leikattua nurmikkoja, osin luonnostaan lyhytkasvuista ketaa, ja lukuisien pensaiden suojissa kasvaa monia mielenkiintoisia lajeja.

Parhaat ketolaikut löytyvät kahvilan merenpuoleiselta seinustalta sekä terassin hiekkaiselta ylärinteeltä. Niillä kasvaa mm. kevätkynsimö, hietalemmikki, pelto-orvokki, lituruoho, ruotsinpitkäpalko, mäkiarho, kevät- ja ketotädyke, kumina, harmio, hopeahanhikki, ruoholaukka, valkoapila, piharatamo, ahosuolaheinä, siankärsämö, ketomaruna, keltamatarä, keltamaksaruoho, keltakannusruoho, viherjäsenruoho, rantaukonauris, ketokeltto ja voikukka.

Niitosäästiöiden lajeja ovat mm. kaunokainen, terhi, valkopeippi, myrkkukatko, hukanputki, haisukurjenpolvi ja ukonpalko.

Huomionarvoinen kasvillisuus

Ei erityisen harvinaista lajistoa, monia kiinnostavia ketokasveja ja kulttuurinseuralaisia. Pensaslajistoltaan puiston monipuolisin osa-alue.

Käytön kannalta huomionarvoisia seikkoja

Osa-alue sijaitsee kesäkahvilan välittömässä ympäristössä ja näin ollen yksi puiston katsotuimpia ja käytetyimpiä kohteita. Tämä asettaa myös hoidolle erityisvaatimuksia, onhan kohde tavallaan puiston näyteikkuna.

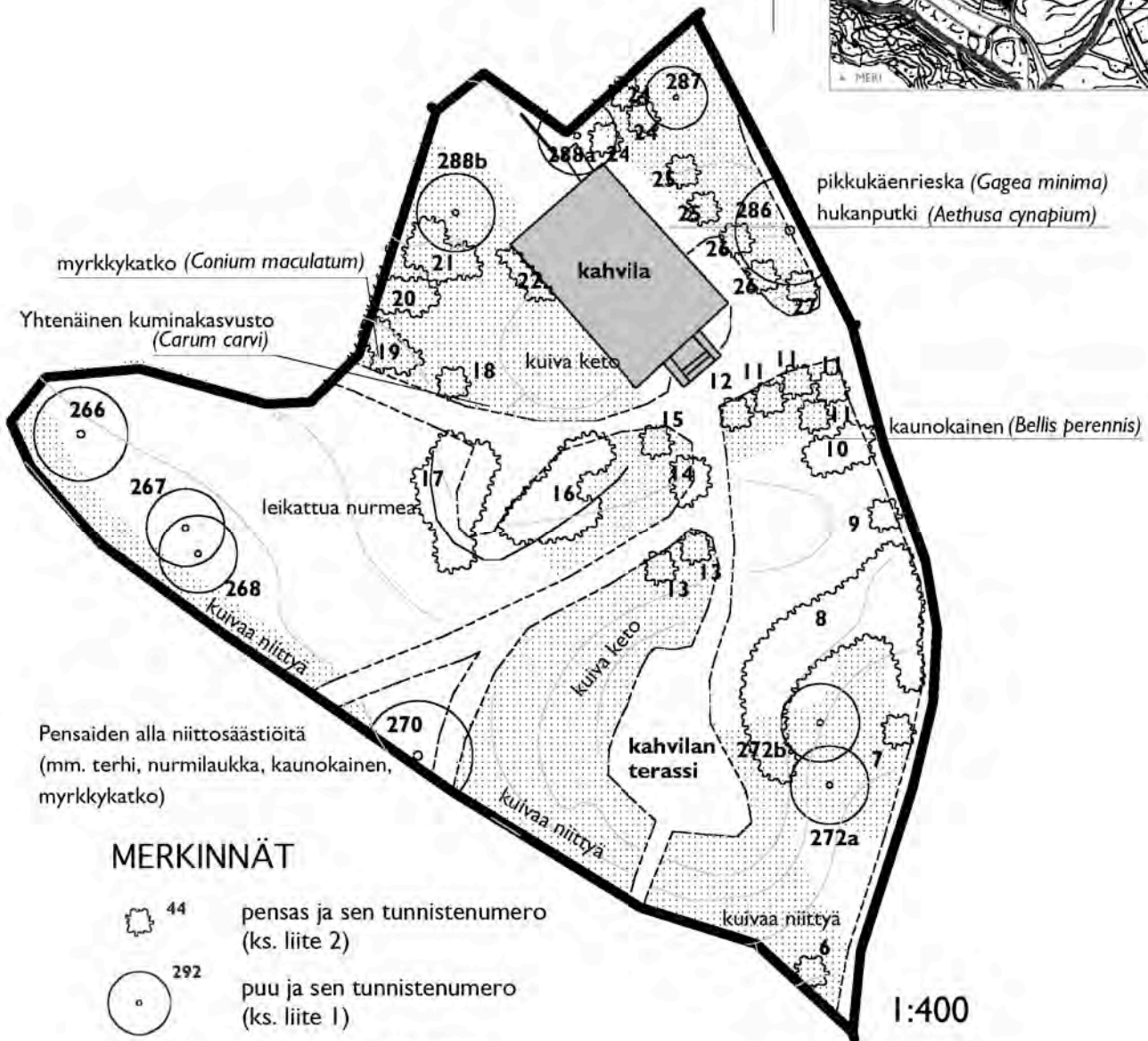
Leikatun nurmen ja koristepensaiden rinnalla sijansa on kuitenkin myös luontaisella kasvillisuudella, erityisesti niittymäiset ja ketomaiset alueet ilahduttavat silmää kukkiessaan. Näille alueille sopii hyvin samantyyppinen kevyempi hoidollinen ote, jota toteutettiin kesällä 2004.

Näkymä kahvilalle osa-alueelta 1. Käytävän reunan valkoinen kukkaismeri on kuminaa. Kuvattu 21.6.2004, dia numero 132.

Kahvilan merenpuoleisella seinustalla (osa-alue 5) on kiinnostava ketolaikku, joskaan sen lajivalikoima ei ole yhtä monipuolinen kuin takana häämöttävän osa-alueen 1 lakikedon. Lehdettömät pensaat kuvan keskellä ovat papulanruusua, ja kahvilan takakulmalla on lehteen jo puhjennut tuomi. 21.5.2004, dia numero 130.

1:400

MERKINNÄT

- 44 pensas ja sen tunnistenumero (ks. liite 2)
- 292 puu ja sen tunnistenumero (ks. liite 1)
- 300 puu poistettu 30.8.2004-10.4.2005 aikana
- huomionarvoista kasvillisuutta
- erityisen huomionarvoista kasvillisuutta

4.6 Osa-alue 6

Rakennukset ja rakennelmat

Inventointialueen luoteisrajana on 1750-luvulla valmistunut bastioni Härleman. Ruotsalaiskauden alkupuolelta on peräisin myös ns. Lemmenlampi, joka näkyy jo vanhimmassa puistoa esittävässä kartassa (E. G. Henschen 1779-1783). Lampi on aiemmin ollut laajempi ja ulottunut bastioni Kunnian ohi kulkevaan tiehen asti (Häyrynen ym. 2001). Itäpää täytettiin kuitenkin 1920-luvulla Suomenlinnan kirkon muutostöissä syntyneillä purkujätteillä. Tämä alava painanne on edelleen varsin kostea ja kesän 2004 rankkojen sateiden jälkeen usein ”yhtä lammikkoa”.

Lammen viereinen terrassimuuri kunnostettiin 1981. Länsipäässä oleva ylivuotovesien poistoputki korjattiin 1996 ja johdettiin bastioni Härlemanin muurin edustalle kaivettuun sadevesikaivoon (Häyrynen ym. 2001).

Kasvillisuuden luonne

Kasvillisuus on melko luonnontilaista. Lammen rantaa reunustaa konterskarp-muuria lukuun ottamatta ruohovartisten lajien ja muutamien puiden ja pensaiden muodostama reunus. Lammen ja

bastioni Härlemanin välinen alue on osin leikattua nurmea, osin muurin kunnostustöiden yhteydessä syntynyttä mullosta ja joutomaata.

Puut

Alueella kasvaa saarnia (puut 253-255, 256a, 257, 258a, 259-261), tuomi (256b) ja vastarannalla, konterskarp-muurin päässä, yksittäinen pihlaja (296). Aivan osa-alueiden I ja 6 rajalla, jyrkän kallion juurella ja kiviportaiden alapäässä on kookas mongolianvaahtera (258b), jonka olen inventoinnissa laskenut puuksi (perustellusti voitaisiin pitää myös suurena pensaana).

Pensaat

Kolme vanhaa, lilakukkaista pihasyreeniä (pensaat 59-61), seitsemän suurta keltaoksa- ja korallikannukkaa (50-56), pieni karviaispensas, pensasruusu 'Pohjolan Kuningatar' (57) ja lammen jyrkän länsipään kalliioon tarrautuneena siperianhernepensas (23).

Ruohovartistiset

Lemmenlammen rantavyöhyke on melko luonnontilainen, ja siellä viihtyvät monet tavalliset kosteik-

Kukkiessaan keltakurjenmieikka on yksi puiston näkyvimpiä lajeja. Lemmenlammen länsipää 23.6.2004. Dia numero 161.

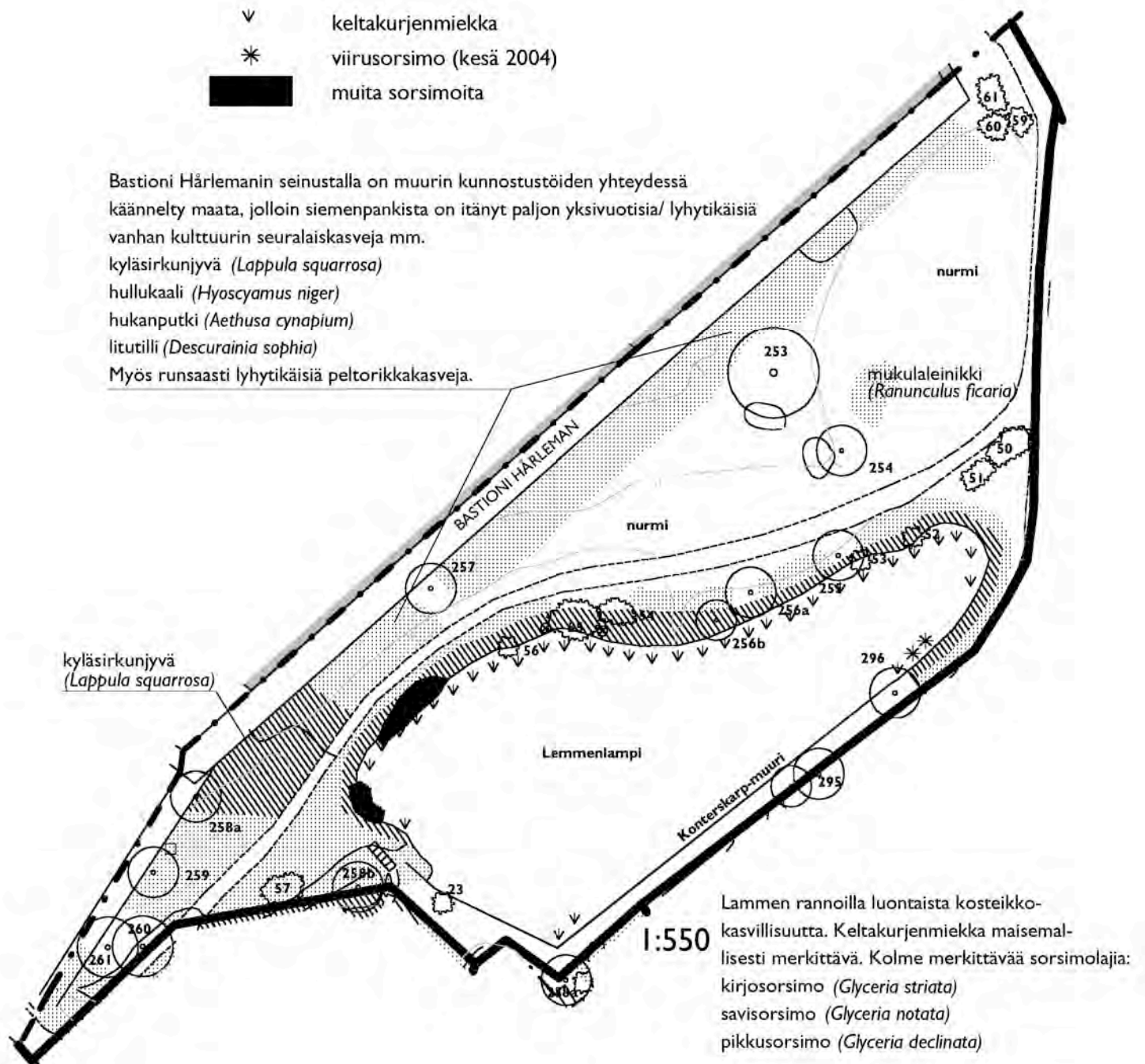
MERKINNÄT

- 44 pensas ja sen tunnistenumero (ks. liite 2)
 292 puu ja sen tunnistenumero (ks. liite 1)
 300 puu poistettu 30.8.2004-10.4.2005 aikana
 huomionarvoista kasvillisuus
 erityisen huomionarvoista kasvillisuutta

 keltakurjenmiekkä
 viirusorsimo (kesä 2004)
 muita sorsimoita

Bastioni Härlemanin seinustalla on muurin kunnostustöiden yhteydessä käännetty maata, jolloin siemenpankista on itänyt paljon yksivuotisia/ lyhytikäisiä vanhan kulttuurin seuralaiskasveja mm. kyläsirkunijvä (*Lappula squarrosa*) hullukaali (*Hyoscyamus niger*) hukanputki (*Aethusa cynapium*) litutilli (*Descurainia sophia*) Myös runsaasti lyhytikäisiä peltorikkakasveja.

Keväisellä (17.5.2004) nurmella erottuvat mukulaleinikkikasvustot. Lammen rannan kookkaat pensaat ovat koralli- ja keltaoksanukoita. Osa-alue 6, dia numero 143.

ko- ja rantakasvit (tarkemmin ks. 7.2.4). Lammen rantoja reunustaa tiheä keltakurjenmiekkakasvusto, joka kukkiessaan on erittäin näyttävä. Inventointialueen harvinaisimmat kasvit ovat lammen rannalla kasvavat sorsimolajit: viiru-, pikku- ja savisorsimo. Muita rantakaistan ja vesirajan lajeja ovat mm. kevät-, niitty-, rönsy- ja konnanleinikki, luh-talitukka, jokapaikansara, konnanvihvilä, vesikuusi, pikkulimaska, tummarusokki, oja- ja siänkärsämö, peltokorte, vuohen- ja koiranputki, niittynätkelmä, niittyhumala, nurmihärkki, orvon- ja nurmitädyke, pihatähkimö, piharatamo, valko- ja puna-apila, voikukka, niittysuolaheinä, amerikan- ja karvahorsma, poimulehti, hevon- ja poimuhierakka, nokkonen, peltosaunio, peltotaskuruoho, lutukka, valkopeippi, pietaryrtti, seittitakiainen, kyläkarhiainen, pujo, polvi- ja nurmipuntarpää, timotei, juolavehna, koiranheinä, ruokohelpi, raiheinä, kylänurmikka, nurminata ym.

Bastionin muurin juurella, äskettäin käännetyn maan siemenpankista itäneenä, kasvoi kesällä 2004 runsas valikoima tavallisia peltorikkakasveja - muistona viljelypalstoista tai maansiirtojen mukana kulkeutuneina? Paikoin alue on varsin kuivaa, paikoin taas niin alavaa, että sateiden jälkeen siinä seisoo vesi. Lajistoa kesällä 2004: mm. peltotaskuruoho, lutukka, jauhosavikka, kylämaltsa, puna- ja valkoapila, pelto-orvokki, nokkonen, pujo, hevонhierakka, pelto- ja pihasaunio, piha-

tähkimö, peltovillakko, savijakkara, konnanvihvilä, rantanenätti, kierumatara, peltolemmikki, valkopeippi, seittitakiainen, kaali- ja peltovalvatti, piha-, ukon- ja hanhentatar, peltokanankaali, kyläkarhiainen, rönsyleinikki, keltakannusruoho, piharatamo, voikukka, amerikanhorsma, kaalisinappi (muurin tyvellä).

Edellisten seassa kasvaa joukko ennemminkin kulttuurinseuralaisiksi luokiteltavia lajeja. Merkittävin näistä on kyläsirkunjyvä, jota kasvoi kesällä 2004 bastionin muurin kupeessa viisi yksilöä. Muita tähän ryhmään kuuluvia lajeja olivat mm. terhi, hullukaali, litutilli, valkomesikkä, karvahorsma, keltamo, kumina, rohto- ja unkarinpernaruoho, hukanputki, harmio ja ukonpalko.

Leikattavalla nurmialueella kukkivat toukokuussa mukulaleinikit.

Huomionarvoinen kasvillisuus

Lammen rannalla harvinaiset savi-, viiru- ja pikkusorsimo. Vanhan kulttuurin seuralaislajistoa erityisesti bastioni Härlemanin muurin vierustalla (näistä merkittävin kyläsirkunjyvä, lisäksi mm. terhi, hullukaali, hukanputki). Keltakurjenmiekkä on yleisyydestään huolimatta merkittävä laji, sillä se muodostaa maisemallisesti leimallisen, yhtenäisen kasvuston lammen rannoille.

Käytön kannalta huomionarvoisia seikkoja

Tämän osa-alueen kunnostaminen on ilmeisen tarpeellista: bastionin viereinen maa-alue rikkakasveineen on ehkä liiankin ”luonnontilainen” historiallisesti merkittävään puistoon, lammen ranta korkean kasvillisuuden saartama ja vesi rehevöitynyttä, loppukesästä suorastaan sinileväpuuroa.

Toisaalta näillä vähemmän hoidetuilla alueilla ovat löytäneet kasvupaikan monet puiston huomattavimmista ja harvinaisimmista kasveista. Niinpä mahdollisten kunnostustöiden yhteydessä on erityistä huomiota kiinnitettävä näiden lajien, ennen muuta sorsimoiden ja kyläsirkunjyvän, säilymiseen.

Sorsimoille sopii hyvin lammen rannan puolikorkea, niittymäinen kasvillisuus: monivuotisina ne ovat pystyneet levittytymään isommiiksi kasvustoiksi. Mikäli kookkaat rikkakasvilajit tai rotevat muut heinät uhkaavat tukahduttaa sorsimoita, voi asiantuntijan kanssa yhdessä suunniteltu niitto olla ratkaisu ongelmaan. Edelleen tulisi selvittää tarkemmin myös savisorsimon esiintymistä.

Kyläsirkunjyvä, hullukaali, terhi ja hukanutki ovat esimerkkejä vanhoista kulttuurinseuralaisista, jotka elinkierroltaan ovat yksi- tai kaksivuotisia, ja joiden säilymisen kannalta ratkaisevaa on, että ne saavat siementää ja uudet yksilöt voivat itää maaperän siemenpankista. Tämä taas edellyttää, että maata muokataan ja käännellään sopivasti, ja että kasvillisuus on sen verran aukkoista,

että hennot taimet eivät tukahdu voimakkaampien kilpailijoiden sekaan. Monille näistä lajeista bastionin muurin kunnostustyöt ovat olleet se ”onnenpotku”, jota siemenet ovat maassa odottaneet vuosia, jopa vuosikymmeniä. Kun valoa, lämpöä ja kosteutta on tullut mulloksella tarpeeksi, ovat siemenet itäneet.

Lemmenlampi kuuluu Helsingin merkittävään lepakkoalueisiin (alueella viihtyvät pohjanlepakko ja viiksisiippa; tarkemmin Siivonen 2003). Lammen mahdollisten kunnostustöiden suunnittelun yhteydessä voisi tästä syystä myös olla yhteydessä esim. Helsingin kaupungin ympäristökeskukseen.

Bastioni Härlemanin muurin edustalle jätettiin kasvillisuusinventoijan iloksi niittosäästiökaistale, johon kesän mittaan kasvoi maaperän siemenpankista lukuisia peltorikkakasveja sekä vanhoja kulttuurinseuralaislajeja. Osa-alue 6, 15.6.2004. Dia numero 159.

Lemmenrannan rantaa varhain keväällä. Kurjenmiekkakasvusto on vasta nousemassa. Vertaa nimiösivun kuva. Osa-alue 6, 17.5.2004. Dia numero 142.

4.7 Osa-alue 7

Rakennukset ja rakennelmat

Osa-alue (ja samalla koko inventointialue) rajautuu idässä bastioni Kunnian korkeaan muuriin. Toiselta puolelta kapeaa aluetta rajaa hiekkatie.

Kasvillisuuden luonne

Muutamia puita ja pensaita, joiden juurella pienet niittosäästiöt ja välillä leikattua nurmea. Bastionin muurin koloissa ja sen perustana olevan kallion hyllyillä kasvillisuutta.

Puut

Seitsemän saarnea (numerot 316, 317, 319-323) ja yksi vaahtera (324). Yksi saarni (318) kaadettu äskettäin.

Pensaat

Neljä vanhaa pihasyreeniä (numerot 62-65).

Ruohovartistet

Pääosin leikattua nurmikkoa. Pienillä niittosäästiöllä puiden ja pensaiden juurilla mm. pikkukä-

enrieskaa ja peltotädykettä. Muurin tyvellä, kalliohyllyillä ja muurin rakosissa monia kalliokasveja ja siemenistä helposti leviäviä lajeja, mm. kelta- ja isomaksaruoho, haurasloikko, haisukurjenpolvi, harmio, lituruoho, siänkärsämö, pietaryrtti, valko-peippi, peltotaskuruoho, rantaukonauris, vaahteran ja saarnen taimia.

Huomionarvoinen kasvillisuus

Vanhat syreenit, kevät kukkijat (pikkukäenrieska, puistossa niukka ja paikallinen vaikka muutoin ei erityisen harvinainen kulttuurin seuralainen), kalliohyllyjen lajisto, erityisesti mahdollinen harmaakynsimö (ei havaintoa kesältä 2004, aiempi kasvutieto).

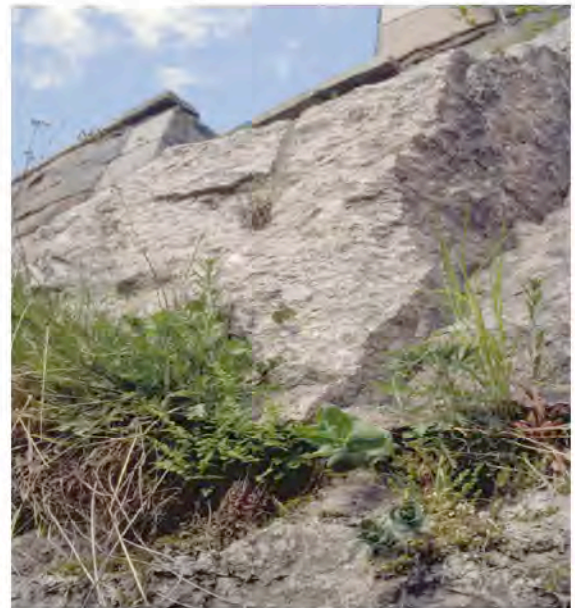
Käytön kannalta huomionarvoisia seikkoja

Monet puista ovat melko huonokuntoisia, ja koska ne kasvavat tien varressa, kannattaa niiden kuntoa seurata. Osa puista kasvaa aivan bastionin muurissa kiinni. Kalliohyllyillä saattaa kasvaa huomionarvoisia lajeja (harmaakynsimö), joten ennen mahdollisten kunnostus- ja rakennustöiden alkua tilannetta kannattaa selvittää tarkemmin. Kalliohyllyjen lajien kannalta sadeveteen liukenevan ja muurin kolosiin saostuvan kalkin aiheuttama ravinnevaikutus on merkittävä.

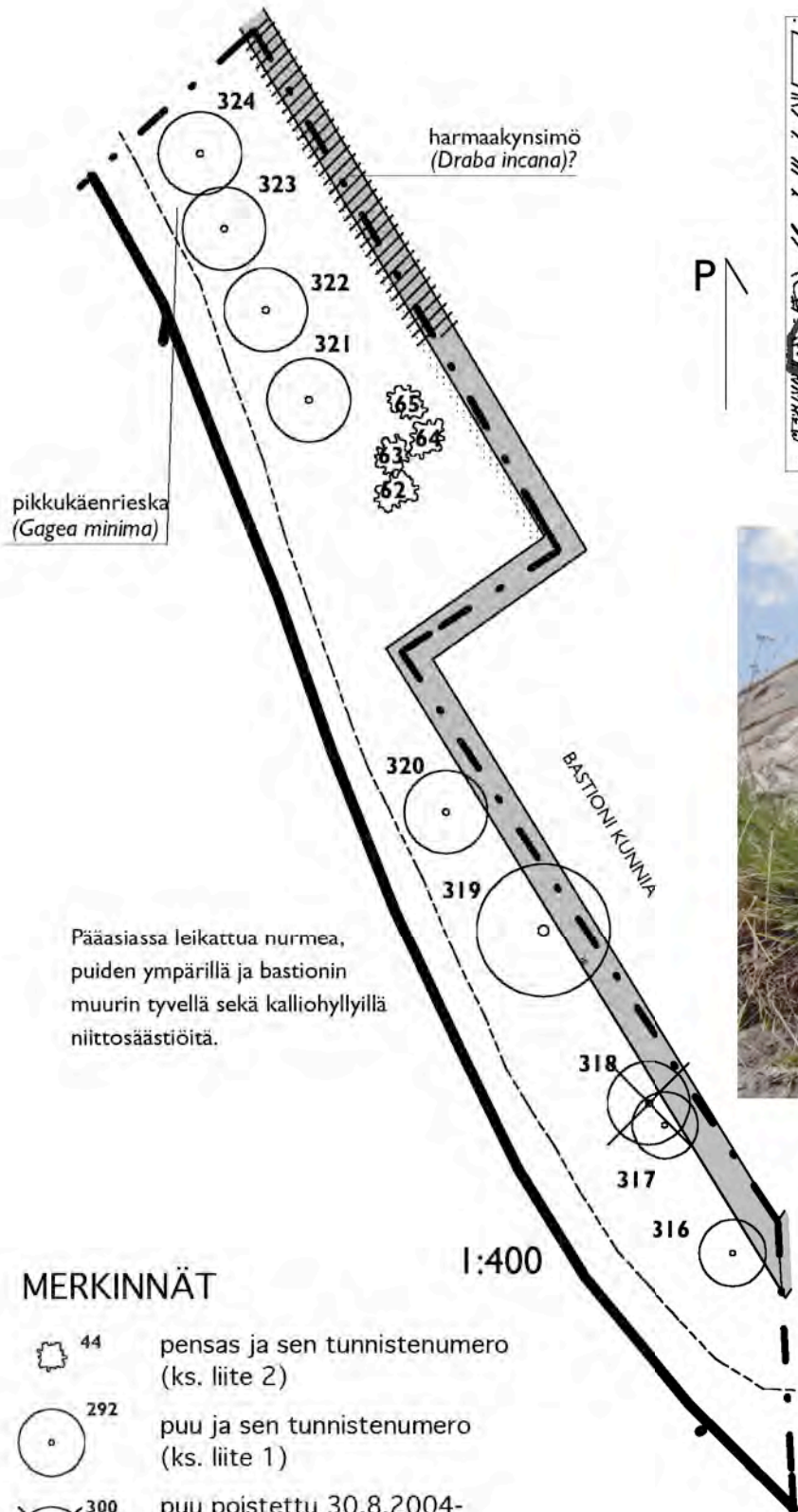

Inventointialueen itäkulma 21.5.2004. Hiekkatien ja oikealla olevan bastioni Kunnian muuri rajaavat inventoinnin osa-alueen 7. Dia numero 178.

OSA-ALUE 7

Bastioni Kunnan muurit kohoavat kohti taivasta kalliojalustaltaan. Muurin koloissa ja kallion halkeamissa viihtyvät mm. maksaruohot. Dia numero 180, osa-alue 7.

Pääasiassa leikattua nurmea, puiden ympärillä ja bastionin muurin tyvellä sekä kalliohyllyillä niittosäästiöitä.

MERKINNÄT

- 44 pensas ja sen tunnistenumero (ks. liite 2)
- 292 puu ja sen tunnistenumero (ks. liite 1)
- 300 puu poistettu 30.8.2004-10.4.2005 aikana
- huomionarvoista kasvillisuutta
- erityisen huomionarvoista kasvillisuutta

4.8 Osa-alue 8

Rakennukset ja rakennelmat

Osa-alueen yhtenä rajana on Lemmenlammen reunan konterskarp-muuri. Alueen keskivaiheilla on matala muuri, joka rajaa alavaa nurmialuetta.

Kasvillisuuden luonne

Pääasiassa leikattua nurmea, jolla yksittäisiä puita ja pieniä pensasryhmiä.

Puut

Saarnia (numerot 289, 297, 298a, 299-306), vaahteroita (290-292, 294, 295), raitoja (298b, 313b), pihlaja (296) ja koivu (315). Saarni numero 300 poistettu äskettäin.

Pensaat

Siperianhernepensas (41), lilakukkainen pihasyreeni (42-44, 47, 49), valkokukkainen pihasyreeni (45), juhannusruus (48) ja saarnen taimia (46).

Ruohovartistet

Pääasiassa leikattua nurmea. Juhannusruusun luona olevan matalan muurin juurella rehevä, niittymäinen, kapea niittosäästiö, jossa kasvaa mm. ukkomansikkaa, nurmitädykettä, kevätleinikkiä,

Huomionarvoinen kasvillisuus

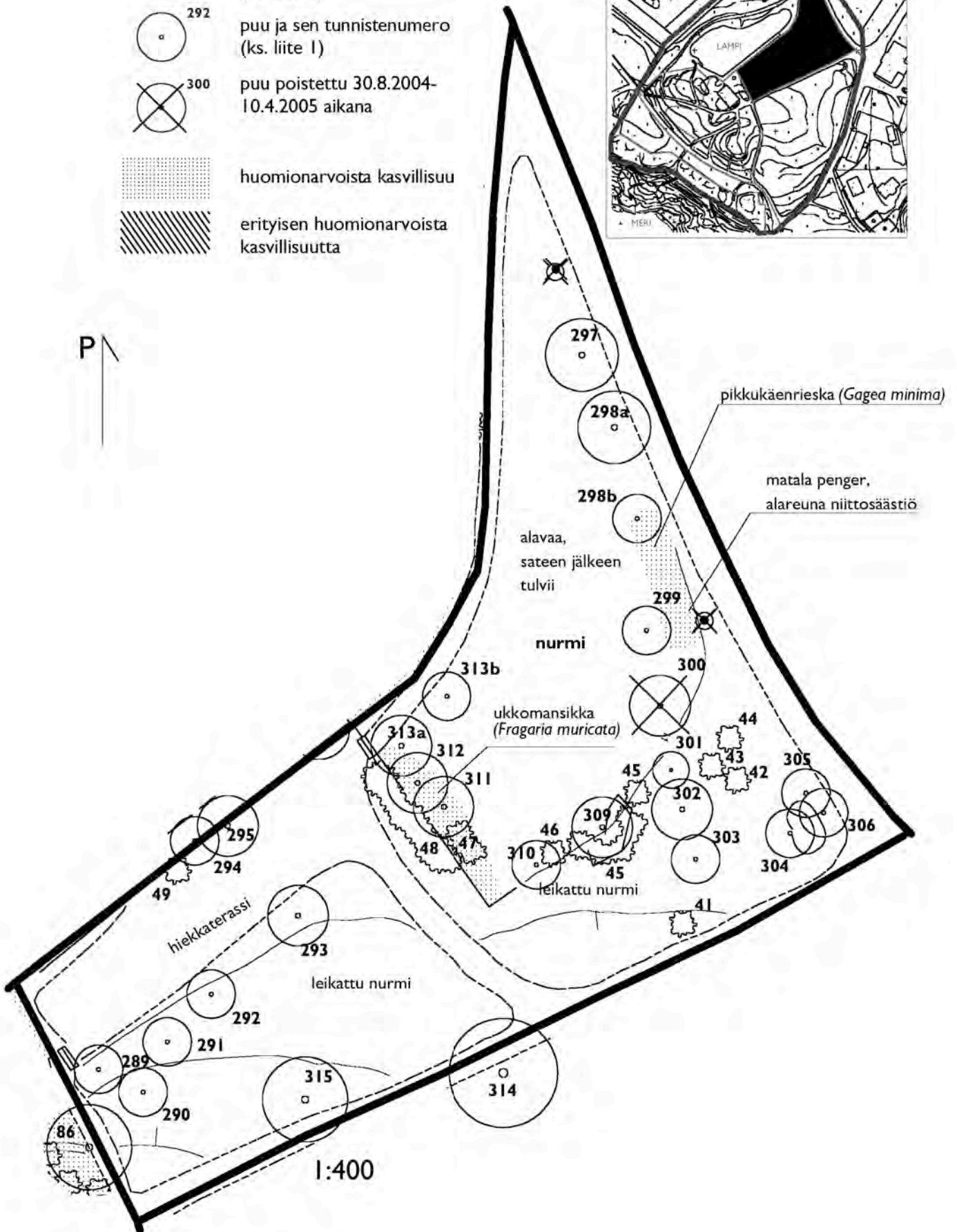
Ukkomansikka, vanhat syreenit (joukossa valkokukkaista 'Alba' -lajiketta).

Hiirenkorvavaiheessa (21.5.2004) Lemmenlammen rannalta on näin avoin näkymä kahvilalle. Vasemmalla konterskarp-muuri ja Lemmenlampi (osa-alue 6), etualan monihaarainen raita ja muut hiekkakäytävän vasemmalle puolelle jäävät puut kasvavat osa-alueella 8. Dia numero 156.

MERKINNÄT

- 44 pensas ja sen tunnistenumero (ks. liite 2)
- 292 puu ja sen tunnistenumero (ks. liite 1)
- 300 puu poistettu 30.8.2004-10.4.2005 aikana
- huomionarvoista kasvillisuutta
- erityisen huomionarvoista kasvillisuutta

5. PUUT

5.1 Piperin puiston puut: historiallinen katsaus

Suomenlinnan puistoja koskevat **piirrookset ja istutussuunnitelmat** ovat tärkeitä tiedonlähteitä puistohistoriaa selvitetessä. Piperin puistoa esittävät vanhimmat valokuvat ovat peräisin vuodelta 1918. Kiinnostava kokoelma piirroksia ja kuvia on koottu Suomenlinna – Piperin puisto – julkaisuun (Häyrynen ym. 2001). Eri ikäisiä kuvia vertailemalla voidaan parhaimmillaan tarkastikin ajoittaa joidenkin puiden ja pensaiden istutusajankohta.

Ruotsalaisajalla (1748-1808) Suomenlinnan istutettiin ainakin vaahteroita, pihlajia, saarnia, tammia ja lehmuksia sekä hyötypuita kuten omenoita, kirsikoita ja kriikunoita. Terttu Lempiäisen tekemissä makrofossiilitutkimuksissa (1996, 2000) Piperin puiston vanhoista maakerrostumista löydettiin kuusen ja männyn neulasia sekä hapankirsikan (*Prunus cerasus*) kuoria.

1700-luvulla Piperin puistossa on L. P. Wahlfetin tekemän piirroksen (1796) perusteella kasvanut joitakin puita, ja vuodelta 1798 on säilynyt ihastunut kirje, jossa turkulainen apulaispappi J. Bonsdorff kertoo puistossa olleen ”taidokkaasti leikattuja pensasaitoja, suuria hedelmiä kantavia puita sekä kukkapetejä”. (Häyrynen ym. 2001)

1800-luvun kartoissa puiston viheralue on selvästi rajattu. 1800-luvun puolivälin jälkeen hyötyviljely sai väistyä, ja Piperistä tuli maisemapuisto. ”Puistoon on ilmeisesti kuulunut 1800-luvun ihanteiden mukaan tyypillisiä koristekukkaistutusten ryhmiä ja laajahko reunavyöhykettä kiertävä käytäväjärjestelmä. Käytäviltä on puiden siimeksestä avautunut puiston sisäosien aukeille nurmikentille ja kedoille.” (Häyrynen ym. 2001)

Venäläisaika (1808-1918) toi Suomenlinnan puulajistoon uusia elementtejä. Lehtipuuvaltaisia istutuksia täydennettiin havupuilla (mm. oka- ja mustakuusi). Lisäksi istutettiin poppeleita, pajuja, saarnia, tammia, lehmuksia ja vaahteroita. (Häyrynen ym. 2001)

Itsenäisyyden myötä Suomenlinna siirtyi Puolustushallinnon alaisuuteen. Piperin puisto annettiin vuonna 1919 Muinaistieteellisen toimikunnan hallintaan, ja 1945 Helsingin kaupungin puisto-osasto otti vastuun Suomenlinnan puiden ja pensaiden hoidosta. Puiston puille olivat sotavuosien kovat pakkastalvet koituneet tuhoksi: aikalaiskuvauksen (Pettersson 1950) mukaan tuolloin oli jäljellä vain yksi ruotsinvallanaikainen saarni ja yksi vaahtera – uusia nuorempia puita oli kuitenkin kasvamassa.

Keväinen vastavalo saa puiden ja pensaiden hiirenkorvat loistamaan. Saarnet ovat lehdettömiä. Käytävän vasemmalla puolella osa-alue 4, oikealla 8. Dia numero 116.

1948-1950 Piperin puistossa tehtiin kunnostustöitä puutarha-arkkitehti Bengt Schalinin vuonna 1947 laatiman suunnitelman pohjalta (Häyrynen ym. 2001). **Aune Enkasen** kirjoitukset Puutarhalehdessä (1949, 1950) kertovat juuri tästä kunnostusvaiheesta. Puusto on artikkelien mukaan ollut selvästi nykyistä monilajisempi: lehmusten, koivujen ja vaahteroiden lisäksi artikkeleissa mainitaan palsamipoppeli (*Populus balsamifera*), hevoscastanja (*Aesculus hippocastanum*), jalava (*Ulmus*), jalokuusi (pihta, *Abies*), kuusi (*Picea*), siperianlehtikuusi (*Larix sibirica*) ja tammi (*Quercus*). Kirjoittajan mukaan nämä olivat puistossa vanhas- taan kasvaneita lajeja.

1970-luvulla Seija Oksanen teki Suomenlinnassa kulttuuriperäisen kasvillisuuden inventoinnin. Hänen mukaansa Piperin puistossa kasvoi seuraavia puulajeja: saarni, rauduskoivu, vaahtera, isolehtilehmus (*Tilia platyphyllos*), raita (*Salix caprea*), tuomi (*Prunus padus*), omenapuu (*Malus* sp. Piknikk) ja hapankirsikka (*Prunus cerasus*),

Kesällä 1996 Pentti Alanko selvitti Suomenlinnan puistojen puiden lajistoa ja kuntoa Suomenlinnan hoitokunnan toimeksiannosta. Saarni oli puiston ehdoton valtapuu (52 kpl), lisäksi puistossa kasvoi yhdeksän vaahteraa, kaksi pihlajaa, yksi puistolehmus (*Tilia x vulgaris*), yksi hieskoivu (*Betula pubescens*) sekä yksi tuomi.

Vaahtera kukkii 3.6.2004. Dia numero 3, osa-alue 6.

Kookkaat saarnet ovat leimallisia Piperin puiston maisemakuvulle. Monet puista ovat valitettavasti huonokuntoisia, ja useita yksilöitä kaadettiin pian inventoinnin maastotöiden päättymisen jälkeen. Kuvassa puu 278 (osa-alue 4). Dia numero 120.

5.2 Nykyinen puusto

Suuret **saarnet** (*Fraxinus excelsior*) ovat leimallisia Piperin puistokuvulle. Viime vuosien kuivat ja kuumat kesät ovat kuitenkin koetelleet puita niin, että HKR:n katu- ja puisto-osaston puurekisteriin merkityistä 50 yksilöstä kymmenen arvioitiin vuonna 2004 huonokuntoisiksi, kymmenen kuolleiksi ja kolme poistettaviksi (liite 1).

Metsävaahtera (*Acer platanoides*; puut 274, 286-288, 290-295) on toiseksi runsain puulaji puistossa. Ainoa puiston **puistolehmus** (*Tilia x vulgaris*) kasvaa paraatipaikalla keskellä kahvilan etupuolella levittäytyvää nurmikkoa (puu 285). Lisäksi puistosta löytyy yksi **hieskoivu** (*Betula pubescens*; 315), kaksi keski-ikäistä, kookasta, monihaaraista **raitaa** (*Salix caprea*; puut 298b ja 313b), kaksi **kotipihlajaa** (*Sorbus aucuparia*; puut 293 ja 296), kaksi **tuomea** (*Prunus padus*; puut 256b ja 288b) ja mongolianvaahtera (*Acer tataricum* subsp. *ginnala*; puu 258b).

6. PENSAAT JA KÖYNNÖKSET

6.1 Piperin puiston pensaat: historiallinen katsaus

Leikatut pensasaidat ja polkuja reunustavat vaapaumuotoiset aidanteet ovat kirjallisissa lähteissä mainittuja ja vanhoissa kartoissa näkyviä, Piperin puistolle ominaisia elementtejä. **1760-luvulla** Suomenlinnan koristepensaisiin kuului syreenejä, orapihlajia, hernepensaita, angervoja ja jasmikkeita. **Venäläisajalla** lajistoa täydensivät kanukat, rusokuusama ja ruostehappomarja ("yleinen happomarja"). Marjapensaat ja pienikokoiset hedelmäpuut kuten kriikuna lienevät kuuluneet puutarhojen ja puistojenkin lajivalikoimaan. (Häyrynen ym. 2001)

Yksityiskohtaisempaa tietoa puiston pensaslajistosta löytyy Aune Enkasen Puutarha-lehden 1949 kirjoittamasta artikkelista: "Luettelen tässä joitakin puistossa kasvavia pensaita, puita ja koristekasveja, joiden oletan olevan vanhaa perua. Pensaita täällä on kuuluisa syreeni *Syringa vulgaris*, jasmiiini *Philadelphus coronarius* kaksi lajiketta, koiran heisipuu *Viburnum opulus*, siperialainen hernepensas *Caragana arborescens*, orapihlaja *Crataegus sanguinea*, taikinamarja *Ribes alpinum*, paatsama *Rhamnus cathartica*, lumimarja *Symphoricar-*

pos racemosus, kuusamia *Lonicera periclymenum*, *L. cylostenum*, spireoita *Spiraea salicifolia*, *S. chamaedryfolia*, *S. sorbifolia*, selja *Sambucus racemosa*. Köynnöskasveja on tuoksukuusama *Lonicera caprifolium* ja villiviini *Ampelopsis hederaceae*." Monet näistä lajeista puuttuvat puistosta nykyisin.

Schalinin suunnitelman pohjalta puistoa kunnostettiin **1940-luvun lopulla**, ja tässä yhteydessä istutettiin koristepensaita: tuhkapensas (*Cotoneaster* sp.), tataarivaahtera (*Acer tataricum*), pienikukkainen koristeomenapuu, amerikankanukka (nyk. lännenkanukka, *Cornus stolonifera*), pensashanhikki (*Potentilla fruticosa*; nyk. *Dasiphora fruticosa*) ja tyrni (*Hippophaë rhamnoides*). (Häyrynen ym. 2001).

Seija Oksanen mainitsee Piperin puiston pensaisiksi **1970-luvun alussa** tehdyssä inventoinnissa seuraavat lajit: syreeni (*Syringa vulgaris*), lumimarja (*Symphoricarpos rivularis*), pihajasmike (*Philadelphus coronarius*), amerikankanukka (nyk. lännenkanukka, *Cornus stolonifera*), siperianhernepensas (*Caragana arborescens*), juhannusruusu (*Rosa pimpinellifolia*), tyrni (*Hippophaë rhamnoides*), tuhkapensas (*Cotoneaster* sp.), mongolianvaahtera (*Acer ginnala*), japaninhappomarja (*Berberis thunbergii*), ruusu (*Rosa* sp.), lumimarjakanukka (jokin pensaskanukkalajike, *Cornus alba* – ehkä puistossa nykyisinkin kasvava korallikanukka) ja pensashanhikki (*Potentilla fruticosa*).

Puistoa rajaavaa syreeniaidannetta osa-alueella 4. Valtaosa puiston pihasyreeneistä on lilakukkaisia, mutta joukossa on myös pari valkokukkaista kasvustoa. Kuvattu 15.6.2004, dia numero 122.

Piperin puiston valtavat puistojasmikkeet ovat todellisia katseenvangitsijoita kukkiessaan. 15.7.2004, dia numero 25.

Rakennusviraston viherosaston arkistossa on säilynyt **Pentti Alangon laatima lista** puiston puuvartisista kasveista. Paperista ei käy ilmi milloin lista on laadittu eikä alueen tarkka rajausta (otsikkona "Suomenlinna, Susisaari: Piperin puisto + tienvarsi linnanpihaan päin, siv. M149-150. 20.6) Listan kattama alue lienee laajempi kuin käsillä olevan inventoinnin, joten osittain lajistoeroavuu-den selittyvät näin.

Luettelossa on mainittu tieteellisin nimin seuraavat lajit ja lajikkeet: *Acer platanoides*, *A. tataricum* ja *A. ginnala* (metsä-, tataari- ja mongolianvaahtera), *Aronia melanocarpa* (musta-aronia), *Berberis thunbergii* (japaninhappomarja), *Betula pubescens?* (hieskoivu?), *Caragana arborescens* (siperianhernepensas), *Cornus alba 'Sibirica'* (siperiankanukka), *Cornus stolonifera* var. *flaviramea* (keltaoksakanukka), *Cotoneaster integerrima* (kallio-/ euroopantuhkapensas), *Fraxinus excelsior* (saarni), *Hippophaë rhamnoides* (tyrni), *Malus x domestica?* (omenapuu?), *Malus sargentii* (marjaomenapensas), *Parthenocissus vitacea* (villiviini), *Phila-*

delphus pubescens ((hovi)jasmike), *Philadelphus* sp. (jasmikelajike), *Populus tristis* (tummapoppeli), *Potentilla fruticosa* (pensashanhikki), *Prunus cerasus* (hapankirsikka), *Prunus domestica* ssp. (luumupuu), *Prunus padus* (tuomi), *Ribes uva-crispa* (karviainen), *Rosa dumalis* (orjanruusu), *Rosa gallica 'Splendens'* (valamonruusu), *Rosa pimpinellifolia* (pimpinellaruusu / juhannusruusu), *Salix caprea* (raita), *Sorbus aucuparia* (kotipihlaja), *Symphoricarpos rivularis* (lumimarja), *Syringa vulgaris* ja *S.v. 'Alba'* (pihasyreeni, lila ja valkokukkainen).

Loppusyksystä 1992 kahvilan ympäristöön istutettiin **KESKAS-alkuperää olevia ruusuja**: kuusi suviruusua (*Rosa pimpinellifolia* 'Poppius') ja kolme 'Pohjolan Kuningatarta' (*Rosa rugosa* -risteymä). 18.8.1992 päivätyssä Viherosaston listassa (Satu Tegel, henk. koht. tieto) mainitaan myös, että syksyllä 1993 puistoon oli tarkoitus istuttaa lisää perinteisiä ruusuja, esim. *Rosa alba*. Mahdollisesti tämä jäi suunnitelmaksi, ainakaan tällä hetkellä kyseisiä ruusuja ei puistossa kasva.

6.2 Nykyinen lajisto

Pihasyreeni (*Syringa vulgaris*) on todellinen Suomenlinnan nimikkokasvi, niin leimallisia valtavat, vanhat syreenipensaat ovat saaren rakennetussa maisemassa ja niin tiiviisti lajin leviäminen suomalaisten pihoihin ja puutarhoihin liittyy Suomenlinnan rakennustöihin.

Piperin puistonkin syreenit ovat hyvin iäkkeitä, osin varsin korkeita ja paksurunkoisia. Monet niistä kasvavat samoilla paikoilla, joissa jo 1800-luvun kartoissa näkyy pensasistutuksia (esim. kartta 13 Häyrysen ym. selvityksessä). 1920-luvun vanhoista valokuvista on tunnistettavissa suuri osa nykyisistä syreeniaidanteista ja -ryhmistä. Useimmat Piperin syreenit ovat ”perusmallia”, jolla on sinililat, yksinkertaiset kukat, mutta kahdessa paikassa kasvaa myös valkokukkaista ’Alba’-lajiketta (pensaat 37 ja 45).

Siperianhernepensas (*Caragana arborescens*) kuuluu myös vanhoihin puutarhakasveihimme: Suomeen se tuotiin Pietarista jo vuonna 1744 – neljä vuotta ennen Suomenlinnan rakennustöiden käynnistymistä.

Kahvilan edessä kasvavat hernepensaat (numerot 12 ja 15) erottuvat jo vuonna 1928 otetussa valokuvassa (Häyrynen ym. 2001, valokuva 51), kahvilalle johtavan polun varressa kasvava pensas 41 on puolestaan varsin kookas jo vuonna 1948 otetussa kuvassa (Häyrynen ym. 2001, valokuva 33). Myös muut puiston nykyisistä siperianhernepensaista lienevät varsin: lammen kahvilanpuoleisessa päässä kasvavat pensaat 23, 24 ja 26 sekä syreeniaidanteen seassa ja vieressä kasvavat pensaat 35, 36 ja 41 puiston itäreunalla.

Jasmikkeet ovat laaja ja taksonomisesti hankalahko koristepensasryhmä. Piperin puiston jasmikkeet kuulunevat syreenien ja hernepensaiden ohella puiston ”kanta—asukkeihin”. Enkanen mainitsee vuoden 1949 kirjoituksessaan, että puistossa kasvaa ”jasmiini *Philadelphus coronarius*, kaksi lajiketta”, Oksanenkin puhuu pihajasmikkeesta mutta Helanderin ym. kunnostussuunnitelmassa (1987) puiston suojeltavaksi lajiksi mainitaan hovi-jasmike (*Philadelphus pubescens*).

Olettais, että toinen Enkasen ”jasmiineista” (ja myös Helanderin selvityksessä hovi-jasmikkeen nimellä kulkeva pensas) on puistojas-

Valamonruusu (*Rosa 'Splendens'*) kukkii kahvilan edustalla 15.7.2004. Dia numero 19, osa-alue 5.

Piperin puiston pimpinellaruusut: valkokukkainen juhannusruusu ('Plena'), vaaleanpunainen suviruus ('Poppius') ja hennon roosa papulanruusu ('Papula'). 3.7.2004, dia numero 9.

mike (*Philadelphus lewisii* var. *gordonianus*), joka oli pitkään vailla nimeä, mutta jota nykyisin pidetään Suomen yleisimpänä jasmikkeena (Alanko 1999). Merenpuoleisen hiekkavallin kupeessa kasvavat valtavat pensaat (numerot 1, 2, 5) ovat tätä lajia, samoin kahvilan lammenpuoleisella seinustalla kasvavat pari pensasta (numero 25 pensasluettelossa). Sen sijaan kahvilan edustalla, marjaomenan vieressä kasvaa pienempi, sirompi ja hieman myöhemmin kukkiva jasmiinipensas (numero 9) lienee tähtijasmike (*Philadelphus lewisii* var. *lewisii* 'Water-ton').

Tarhapimpinellaruusut (Pimpinellifolia-ryhmä) muodostavat laajan lajikeryhmän, johon kuuluu kymmeniä juhannusruusun sukuisia risteymiä. Piperin puistossa kasvaa kolme tähän ryhmään kuuluvaa ruusua, kaikki koristepensaidemme klassikoita.

Juhannusruusu (*Rosa pimpinellifolia* 'Plena') on pimpinellaruusuista kaikkein tutuin: se perinteinen, kaikkialla Suomessa vuosikymmeniä viljelty ruusu, joka puolikerrannaisiin, puhtaanvalkoisiin ja tuoksuvin kukin juhlistaa sydänsuvea. Lajike on itäistä alkuperää, kotoisin todennäköisesti Pietarin lähistön taimitarhoilta tai Baltiasta

(Alanko ym. 2002). Piperin puistossa juhannusruusua kasvaa Lemmenlammen itäpuolella inventoinnin osa-alueella 8 (pensas 48). Vaikka kyseessä on vanha lajike, puiston pensaat eivät liene erityisen vanhoja, sillä niitä ei mainita Enkasen kirjoituksissa. Vuonna 1976 otetussa viistoilmakuvassa (Häyrynen ym. 2001, valokuva 38) juhannusruusu erottuu selvästi nykyistä pienempänä kasvustona. Vaikka pensas ei tällä kasvupaikallaan olekaan siis ilmeisesti kovin vanha, on mahdollista, että kyseessä on Suomenlinnassa paljon kauemmin viljelyn kannan paikalle siirretty jälkeläinen.

Papulanruusun (*Rosa* 'Papula') tyyppinen tarhapimpinellaruusu kasvaa kahvilan merenpuoleisella nurmikolla polun ja avokallion laidassa muutaman keskikokoisen pensaan voimin. Pienet, hennon vaaleanroosat, pallomaisen kerrannaiset kukat tuoksuvat voimakkaasti, ja aukeavat samoihin aikoihin kuin juhannusruusunkin kukat. Vuoden 1962 ilmakuvassa (Häyrynen ym. 2001, valokuva 17) papulanruusut juuri ja juuri erottuvat, vuonna 1976 otetussa kuvassa ne näkyvät jo selvästi (Häyrynen ym. 2001, kuva 38).

Suviruusu (*Rosa* 'Poppius') on kolmas puiston pimpinellaruusuista. Pienehkö pensas

kasvaa kahvilan etukulmalla (pensas 27). Lajike on luultavasti jonkin tarhapimpinellaruusun ja vuoriruusun risteymä (*R. pendulina* x *pimpinellifolia*; Alanko ym. 2002). Vaaleanpunaiset, löyhästi kerannaiset kukat ovat isommat ja tummemmat kuin papulanruusulla. Kesällä 2004 sade piiskasi kukat nopeasti resuisennäköisiksi. Pensas on istutettu syksyllä 1992, ja se on KESKAS-kantaa.

Kurtturuusuristeymä '**Pohjolan Kuningat**' (syn. 'Kaiserin des Nordens', 'Tsaritsa Severa') on vanha venäläinen ruusulajike, jonkin kurtturuusulajikkeen (*Rosa rugosa*) ja taiganruusun (*Rosa davurica*) risteymä, joka syntyi Pietarin tiedeakatemian kasvitieteellisessä puutarhassa 1860-luvulla (Alanko ym. 2002). Piperin puistossa ruusu (pensas 57) kasvaa inventoinnin osa-alueiden 1 ja 6 rajalla, jyrkän kalliioseinämän ja polun välissä puiston länsireunalla. Ruusu kukkii kesäheinäkuussa suurin, tumman violetinpunaisin, kerannaisin kukin. Puistoon se on istutettu syksyllä 1992 (KESKAS-kanta).

Valamonruusu (*Rosa* 'Splendens', kaksi pensasta, numero 44) on kahvilan edessä kukkiessaan katseenvangitsija: heinäkuussa puhkeavat lukuisat, heleän karmiinpunaiset, yksinkertaiset

kukat. Pensaiden iästä tai alkuperästä en löytänyt tarkempia tietoja.

Orjanruusu (*Rosa dumalis*) on luonnonvarainen ruusulaji, jota kasvoi kesällä 2004 jonkin verran papulanruusun seassa (pensas 20).

Lemmenlammen rannalle ja lammen pätyyn nykyiset kookkaat kanukat (*Cornus*; pensaat 51-56) lienee istutettu 1940-luvun lopulla. Istutuksissa on käytetty kahta lajiketta. **Keltaoksa-kanukka** (*Cornus alba* subsp. *stolonifera* 'Flaviramea') on lännenpensaskanukan lajike, jolla on versoissaan voimakkaan kellanvihreä kuori. **Korallikanukka** (*Cornus alba* 'Sibirica') on puolestaan lajike, jonka nuoret oksat ovat korallinpunaiset.

Kahvila merenpuoleisella sivustalla, papulanruusujen vieressä polun varressa kasvaa vaaleankeltakukkainen **pensashanhikki** (*Dasiphora fruticosa*, ennen *Potentilla fruticosa*, pensas 18). Se edustaa puistossa historiallisesti nuorta kasvillisuuskerrostumaa eli on istutettu 1940-luvun kunnostustöiden yhteydessä. Vuonna 2004 pensas kukki tavattoman pitkään, käytännöllisesti katsoen koko kesän. Mahdollisesti kyseessä on lajike 'Mänelys'.

Euroopantuhkapensa (Cotoneaster integrifolius) oksa 3.7.2004. Osa-alue 5, pensas 6. Dia numero 21.

Vallien reunaa: vasemmalla osa-alue 2, oikealla osa-alue 3. Etualan iso harmaalehtinen pensas on tyrni, taka-alalla muurin juurella puistojasmike. 20.6.2004, dia numero 115.

Marjaomenapensas (*Malus toringo* var. *sargentii*; pensas 10) kasvaa kahvilan edustalla tähtijasmikkeen ja syreenipensaiden välissä.

Kaksi villavalehtistä **tuhkapensasta** kasvaa etelästä kahvilalle johtavan polun varressa (pensaat 6 ja 7, inventoinnin osa-alue 5). Pensaita ei näy syksyllä 1947 otetussa kuvassa (Häyrynen ym. 2001, valokuva 44), mutta ne lienee istutettu 1940-luvun lopulla tehtyjen kunnostustöiden yhteydessä. Vuonna 1984 otetussa kuvassa pensas 6 on jo aika suuri, ja sen takana näkyy toinen yhtä suuri tuhkapensas (Häyrynen ym., valokuva 48), joka kesällä 2004 oli kutistunut varsin pieneksi (pensas 7). Luultavasti kyseessä on euroopantuhkapensas (*Cotoneaster integerrimus*), tai mahdollisesti samantapainen villatuhkapensas (*C. tomentosus*, entiseltä nimeltään *C. nebrodensis*).

Merenpuoleisten vallien kupeessa, inventoinnin osa-alueella 3, kasvaa kaksi kookasta **tyrnipensasta** (*Hippophaë rhamnoides*; pensaat numero 3 ja 4), joista toinen oli kesällä 2004 täysin elottoman oloinen ja toisessakin oli paljon kuolleita oksia. Pensaita lienee ollut enemmänkin,

mutta 1940-luvun lopun istutuksista jäljellä on siis enää yksi elävä yksilö.

Japaninhappomarja (*Berberis thunbergii*) mainitaan ensimmäistä kertaa 1970-luvun alun inventoinnissa. Kaksi pientä pensasta (numero 13) kasvaa kahvilan edustalla, terassille johtavan polun varressa.

Siellä täällä puistossa kasvaa yksittäisiä lehtipuiden, erityisesti saarnen, taimia sekä pari pientä karviaispensasta (*Ribes uva-crispa*).

Säleikkövilliini (*Parthenocissus inserta*) mainitaan jo 1940-luvun kirjoituksissa (silloisella nimellä *Ampelopsis hederacea*), ja kasvupaikkakin lienee ollut sama eli kahvilan merenpuoleinen seinä.

7. RUOHOVARTISET KASVIT

7.1 Piperin puiston ruohovartiset kasvit: historiallinen katsaus

Vanhin Piperin puistoa koskeva kartta on E. G. Henschen allekirjoittama, ja peräisin vuosien 1779-1783 väliseltä ajalta. Siinä näkyy kolmeen lohkoon jaettu kasvimaata bastioni Härlemanin ja Lemmenlammen välisellä alueella (Häyrynen ym. 2001). **Hyötyviljelyä ja siemenkasvatusta** puiston alueella oli 1800-luvun puoliväliin asti, ja toisaalta perunapello ja sikala niinkin myöhään kuin toisen maailmansodan aikana, jolloin pääkaupungin puistoissa yleisemminkin kasvatettiin ruokaa elintarvikepuolan koettelemalle asujaimistolle. Vuosien mittaan Piperin puiston alueella on siis viljelty ainakin hedelmäpuita (kirsikka, omena), perunaa ja luultavasti kasvatettu hedelmäpensaitakin. Pieni ukkomansikkakasvustokin lienee viljeltyäänne.

Puistossa kasvaa edelleenkin monia alunperin mauste- ja lääkekasveiksi tuotuja, sittemmin vakiintuneiksi tulokkaiksi muuttuneita lajeja (mm. kumina, hullukaali, myrkkyykatko), joita mahdollisesti viljeltiin nykyisillä kasvusijoillaan kauan sitten, tai jotka ruotsalais- ja venäläiskauden **yrttipuutarhoista** ovat nykyiseen puistoon päätyneet muuta kautta, esim. maansiirtojen mukana siemeninä.

Ruohovartisia **koristekasveja** lienee puistossa kasvatettu sen perustamisesta asti, mutta tarkkoja tietoja lajivalikoimasta ei ole olemassa. Enkanen mainitsee kirjoituksessaan vuonna 1949, että puistossa kasvoi ”keltainen kurjenmiekka *Iris pseudacorus*, kelta-sinipunainen ja ruskea sinipunainen kurjenmiekka, sitruunankeltainen kurjenmiekka, sitruunankeltainen tuoksuva liljakasvi ja ruusunpunainen liljakasvi. Ukonhattu *Aconitum*, akileija *Aquilegia*.”

7.2 Nykyiset ruohovartiset

7.2.1 Kukkasia nurmikolla

Hädin tuskin on lumi sulanut Piperin puiston syreeniaidanteiden alta ja Lemmenlammen ja Härlemanin muurin väliseltä alavalta, kostealta nurmialueelta, kun ensimmäiset **mukulaleinikit** (*Ranunculus ficaria*) jo työntävät esiin kiiltävät, munuaismaiset lehtensä ja avaavat pienen aurin-

Mukulaleinikkejä (*Ranunculus ficaria*) syreeniaidanteen juurella 17.5.2004. Takana näkyy puiston kesäkahvila. Dia numero 28, osaluokke 4.

gon kaltaiset kukkansa. Juhannukseen mennessä kasvustot katoavat näkyvistä: peittyvät korkeampien ruohojen sekaan ja heinäkuun alkuun mennessä lehdetkin ovat jo kokonaan kuihtuneet, ja vain kasvin mukulamaisiksi turvonnet juuret ovat piilossa maan alla odottamassa seuraavaa kevättä. Kyseessä on siis selkeästi ns. kevätaspektilaji. Koska laji esiintyy puistossa laikuttaisesti ja lisääntyy vain suvuttomasti mukuloista, kannattaa kasvustojen sijainti huomioida jos lammen rannalla tehdään maansiirtoja tai kunnostustöitä.

Pikkukäenrieska (*Gagea minima*) on toinen Piperin puiston selkeistä kevätkukkijoista. Tämä hento sipulikasvi ei tosin muodosta mukulaleinikin tapaan isoja kasvustoja, vaan viihtyy siellä täällä puiden juurilla, muurien kupeilla ja pensaiden katveissa. ”Suomenlinnassa pikkukäenrieskan tiedetään 1900-luvun mittaan reippaasti runsastuneen. Ilmeisesti nurmikoittaminen, joka on useim-

mille kasveille turmioksi, on siellä sentään luonut paljon lisää pikkuruoholle erityisen sopivaa sipulinsijaa”. (Kurtto ja Helynranta 1998)

Maahumala (*Glechoma hederacea*) kuuluu kahden edellisen lajin tavoin Piperin nurmikoiden aikaisiin kukkijoihin, joskin vuoden 2004 tapaisina kosteina ja viileinä kesinä sen violetit kukat ilahduttavat tarkkasilmäistä katsojaa koko kesän ajan. Laji on yksi Helsingin menestyksekkäimpiä viljelykarkulaisia (Kurtto ja Helynranta 1998), joka on ”omimmillaan” puolivarjoisilla nurmikoilla ja pensaiden liepeillä.

Kuminan (*Carum carvi*) levinneisyys Helsingissä kytkeytyy tiiviisti kaupungin asutushistoriaan, onhan kyseessä tärkeä mauste- ja rohdoskasvi, ja yksi ns. vanhan kulttuurin seuralaislajeista. Suomenlinnassa kumina on erityisen runsas ja elinvoimainen, ja Piperin puistossa risteilevien polkujen reunoilla varsin silmäänpiستävä kukkiessaan loppukesästä valkoisena kukkaispitsinä. Kurton ja Helynrannan (1998) arvion mukaan laji tuotiin Suomenlinnaan heti ruotsalaiskauden alussa linnoitustöiden alkaessa, ja venäläisvallan aikana laji edelleen laajensi levinneisyytään saarilla. Kumina on elinkierroltaan on kaksivuotinen: ensimmäisenä vuonna kasvaa lehtiruusuksike, joka vasta seuraavana vuonna kukkii ja siementää. Lajin säilymisen kannalta on siis tärkeää, että kasvit pääsevät siementämään.

Kaunokainen (*Bellis perennis*) lienee ollut Piperin puistonurmikoilla aiemmin yleisempi ja näkyvämpi laji – ainakin päätellen parin juttelemaan jääneen ohikulkijan kommentteista. Inventointikesänä tämä piskuisen mykerökukkaisen on ainoa löytynyt kasvusto oli kahvilan edessä kasvavan syreenipensaan alla. Kaunokainen luokitellaan Retkeilykasviossa vakiintuneeksi, harvinaiseksi uustulokkaaksi. Piperin puistossa kyse lienee koristekasveiksi istutettujen kasvien jälkeläisistä.

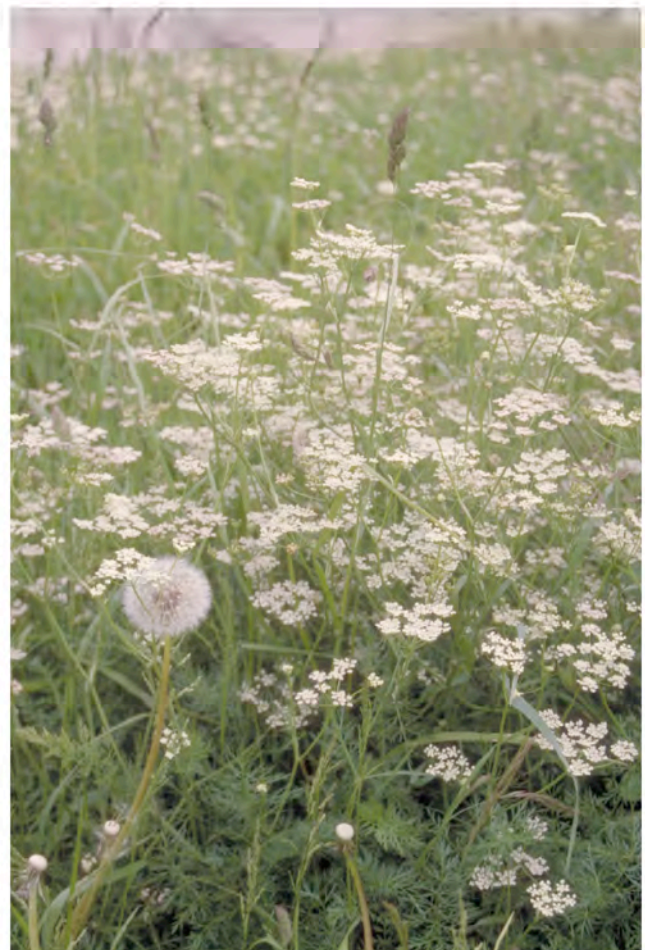
7.2.2 Suojassa pensaiden alla ja muurien kupeessa: niittosäästiöiden kasveja

Nurmilaukka (*Allium oleraceum*) on hyvin vanha ravinto-, mauste- ja rohdoskasvi, ja leimallisesti vanhan kulttuurin seuralaislaji. Suomenlinnassa se lienee kasvanut jo ennen saarten linnoittamista, mutta ihmisen rakentamat valli- ja linnoituskedot ovat tarjonneet sille lisää erityisen otollisia kasvupaikkoja (Kurtto ja Helynranta 1998). Piperin puistossa lajilla on useita pienehköjä kasvustoja.

Keltamo (*Chelidonium majus*) kuuluu lajistomme muinaistulokkaksiin – Suomenlinnaan se

lienee saapunut linnoitustöiden alkamisen myötä ruotsalaiskaudella. Tämä vanha, joskin myrkyllinen rohdoskasvi on varsin yleinen Helsingissä, ja Piperin puistossa sen tapaa sieltä täältä muurien varjoisilta kivihihlyiltä ja pensaiden rehevistä katveista. Keltamo kuuluu ns. siemenpankkilajeihin, joiden siemenet säilyvät maassa itämiskykyisinä vuosikymmeniä.

Hento ja siro **hukanputki** (*Aethusa cynapium*) on ”kerrassa tyypillinen vanhan kulttuurin seuralainen kylissä ja kaupunkien vanhojen osien höystyneillä pihoilla” (Kasvistomme muinaistulokkaat –kirja Erkamo siteeraten). Erityisen runsaita hukanputkiesiintymiä oli kesällä 2004 kahvilan itäseinustalla (inventoinnin osa-alue 5), hiekkatietä reunustavan syreeniaidanteen alla (osa-alue 4) sekä bastioni Härlemanin seinustalla (osa-alue 6), jonne kasvit mitä ilmeisimmin olivat nousseet siemenpankista. Alkukesästä hukanputki on varsin huomaamaton, mutta elokuussa sen pitsimäisen sirot kukkasarjat alaspäin sojottavine suojuslehtineen pistävät helpommin silmään. Lajista on olemassa yksi- ja kaksivuotiset alalajit (pikkuhukanputki ja isohukanputki); lajin säilyminen edellyttää siis säännöllistä siementuotantoa.

Kumina kukkii. 21.6.2004. Dia numero 34, osa-alue 5.

Nurmilaukkaa ja keltamataraa vallineityn natojen seassa. Osa-alue 2. Kuvattu 3.7.2004, dia numero 61.

Keltamo on vanha rohdoskasvi, joka lienee Suomenlinnaan kulkeutunut ruotsalaisajan rakentajien mukana. Osa-alue 6, dia numero 33.

Toinen Piperin puiston lajistoon kuuluva sarjakukkainen vanhan kulttuurin seuralainen on **myrkkukatko** (*Conicum maculatum*). Suomenlinnaan laji lienee saapunut venäläisen sotaväen mukana (Kurtto ja Helynranta 1998). Tämä erittäin myrkyllinen, kookkaaksikin varttuva kasvi eroaa samantapaisesta koiranputkesta selvimmin sinihärmeisen, punapilkkuisen vartensa ja leimallisen, hiirenvirtsaa muistuttavan hajunsa puolesta. Sen siemenet säilyvät pitkiä aikoja itämiskykyisinä maaperän siemenpankissa, joten siellä missä maata muokataan, käännellään ja kaivellaan saattaa taimia ilmaantua näkyviin. Kesällä 2004 kasvoi kaksi myrkkukatkoa kahvilan merenpuoleisella nurmialueella papulanruusupensaassa sisällä.

Hullukaali (*Hyoscyamus niger*) on edellisen lajin tavoin todella myrkyllinen, mutta alueen historiaan saumattomasti kuuluva siemenpankkilaji. Tällä ikivanhalla lääke- ja taikakasvilla on Helsingin alueella vahvin esiintymä juuri Suomenlinnassa, jonne se lienee asettunut linnoitustöiden alkamisen myötä 1700-luvulla. Kesällä 2004 lajin esiintyminen Piperin puistossa keskittyi selkeästi puiston luoteisreunalle, Härlemanin muurin ja Lemmenlammen länsipään väliselle kaistaleelle. Täällä kasvoi kymmenkunta puolimetristä, kukkivaa yksilöä.

Kyläsirkunjyvä (*Lappula squarrosa*) on vaatimattoman lemmikkimäisestä ulkonäöstään huolimatta yksi Piperin puiston kasvistollisia ykköslajeja. Helsingin kasvit –kirjassa lajista kerrotaan seuraavasti: ”Kyläsirkunjyvä kasvaa Helsingissä pysyväisluonteisesti ilmeisesti vain Suomenlinnan pääsaarilla ja niistäkin ehkä ainoastaan Susisaarella ja Isossa Mustasaarella. Vallisaaren ja Santahaminan kannat lienevät hävinneet, ja mantereella laji vaikuttaa aina olleen pelkkä sattunnaistulokas...” Lajin esiintymien paikallisesta luonteesta kertoo Kurton ja Helynrannan 1990-luvulla tekemä inventointi: kun koko Helsingin alue jaettiin neliökilometriruutuihin ja niiden lajisto selvitettiin, tavattiin kyläsirkunjyvää vain 0,6 %:lla tutkituista ruuduista (eli kahdella tutkituista 351 ruudusta). Tämänkin lajin – kuten niin monen muunkin Suomenlinnan kasvin - saapumishistoria kytkeytyy venäjänvallan aikaan: sen siemenet lienevät saapuneet venäläisen sotaväen huoltokuljetuksissa, lähinnä kauran seassa (Kurtto ja Helynranta 1998). Kesällä 2004 kyläsirkunjyvää kasvoi pienellä alueella bastioni Härlemanin muurin länsipäässä viisi kukkivaa yksilöä (inventoinnin osa-alue 6).

Siro hukanputki (*Aethusa cynapium*) on yksi puiston monista vanhan kulttuurin seuralaislajeista. Kuvattu 15.7.2004, dia numero 37. Osa-alue 5.

Terhin (*Asperugo procumbens*) tapaa Piperin puistosta monesta paikasta: kahvilan edustalla kasvavien pensaiden katveesta, itälaidan syreeniaidanteen alta, Hårlemanin bastionimuurin kupeesta... on vain osattava katsoa tarkkaan, sillä kasvi köynnöstelee matalana muiden ruohojen seassa. Leimallisia terhille ovat väkäkarvat, joilla se tarrautuu viereisiin kasveihin – ja ohikulkijan lahkeeseen. Hyviä lisätuntomerkkejä ovat pienet lemmikkimäiset, tummanvioletit kukat sekä litteät, ”kämmenmäiset” hedelmykset. Tämän harvinaistuneen, yksivuotisen lajin levinneisyys Helsingissä painottuu voimakkaasti Suomenlinnaan sekä muille läheisille linnoitussaarille (Kurtto ja Helynta 1998).

Ukkomansikka (*Fragaria moschata*, syn. *F. muricata*) oli nykyisen puutarhamansikan edeltäjä puutarhojen hyötykasvina, ja viljelyn päätyttyäkin se monin paikoin säilyi sitkeästi ”vanhoilla juurensijoillaan”. Suomenlinnassakin sitä todennäköisesti viljeltiin venäläisen varuskunnan aikana, ja Piperin puistossa pienehkö ukkomansikkakasvusto löytyy inventoinnin osa-alueelta 8, matalan kivimuurin kupeesta. Sattumaa vai ei: puiston tällä laidalla tiedetään olleen aikoinaan viljelypalstoja.

Suomenlinna oli 1900-luvun alussa **yksi karvahorsman** (*Epilobium hirsutum*) ensimmäisistä sillanpääasemista Suomessa (Kurtto 1992).

Hullukaali (*Hyoscyamus niger*) on ikivanha rohdos- ja taikakasvi. Bastioni Hårlemanin muurin kunnostustöiden yhteydessä käänneilyn maan siemenpankista oli itänyt kasvi kukkii 3.7.2004. Dia numero 42, osa-alue 6.

Tämä venäläisen sotaväen huoltokuljetuksien mukana varuskuntasaarille levinnyt kasvi on kukkiessaan komea näky: korkeutta sillä on toista metriä, ja pehmeäkarvaisen verson latvaan puhkeavat kukat ovat suuret ja vahvan purppuranpunaiset. Laji on monivuotinen ja leviää helposti isommiksikin kasvustoiksi maarönsyjensä avulla. Piperin puistossa karvahorsma viihtyy Lemmenlammen ympäristössä, niin rannan kasvivyössä kuin läheisten kanukka- ym. pensaiden ympärille jääneissä niittosäästiölaikuissakin. Lajia kasvaa myös selvästi kuivemmassa paikassa bastioni Härlemanin muurin tyvellä.

Kukkiessaan huumaavasti kumariinille tuoksuva **valkomesikkä** (*Melilotus albus*) kuuluu Suomenlinnassa venäläiskauden tulokkaksiin (Kurtto ja Helynranta 1998). Kesällä 2004 Piperin puistossa lajia kasvoi melko runsaasti Härlemanin muurin viereisellä, äskettäisten kunnostustöiden yhteydessä käännellyllä maakaistaleella.

Karvahorsma (*Epilobium hirsutum*) täydessä kukassa 21.7.2004. Tämä metrinen, komea ruoho kuuluu Suomenlinnan venäläistulokkaksiin. Dia 68, osa-alue 6.

Ukkomansikoita kasvaa osa-alueella 8 matalan muurin kupeessa. 15.6.2004, dia numero 31).

Terhi (*Asperugo procumbens*) on harvinaiseksi käytyn vanhan kulttuurin seuralaislaji. Lajille ominaiset kämmenmäiset hedelmukset erottuvat kuvassa selvästi. 3.7.2004. Dia numero 46, osa-alue 6.

Kyläsirkunjyvä (*Lappula squarrosa*) kukkii hempeän lemmikkimäisin kukin 3.7.2004. Siemenpankista kesällä 2004 itänyt kasvi on yksi Piperin puiston huomionarvoisimpia kasvilajeja. Dia numero 39, osa-alue 6.

Etualalla siemenvaiheessa oleva kyläsirkunjyvä (*Lappula squarrosa*). Takana häämöttävät valkoiset kukat kuuluvat harmiolle. 15.7.2004, Dia numero 40, osa-alue 6.

Muita puiston niittosäästiöiden lajeja ovat mm. **rantaukonauris** (*Erysimum strictum*), haisukurjenpolvi (*Geranium robertianum*), **rohto- ja unkarinpernaruoho** (*Sisymbrium officinale*, *S. altissimum*), **valkopeippi** (*Lamium album*), **litulaukka** (*Alliaria petiolata*) ja **kevätleinikki** (*Ranunculus auricomus* –ryhmä).

7.2.3. Ketojen, muurinkolojen, hiekkavallien ja kuivien niittyjen lajeja

Kevätkynsimö (*Erophila verna*) on kuivien ketolaikkujen ja muurinkolojen kasveista pienimpiä: maanmyötäisestä ruusukkeesta kohoavat valkokukkaiset kukinnot ovat vain muutaman sentin korkuisia. Kun tämä ristikukkainen lisäksi kukkii hyvin varhain (usein jo toukokuun alussa), ja heti sen jälkeen kypsyyttää siemenensä ja lakastuu pois, kertovat sen olemassaolosta juhannuksen jälkeen ainoastaan pystyssä törröttävät, kuivuneet ja auenneet lidut. Mutta silloin kun kasvi kukkii, on se Piperin puistossa runsas ja helposti huomattava.

Pian kevätkynsimön jälkeen ohutmultaisilla, avoimilla kasvupaikoilla kukintansa aloittaa joukko muita matalia (mutta sentään kevätkynsimöä kookkaampia), valkokukkaisia kasveja. **Lituruoho** (*Arabidopsis thaliana*) ja **ruotsinpitkäpalko** (*Arabidopsis suecica*) muistuttavat toisiaan suuresti, mutta jälkimmäisen valkoiset ristikukat ovat hieman suuremmat ja sen aluslehdet pariakoisia tai ainakin isohampaisia (lituruoholla kaikki lehdet ehytlaitaisia). Sateisena kesänä 2004 lajien kukinta kesti pitkään, toukokuusta heinäkuun loppulle. Lajeista ruotsinpitkäpalko oli runsaampi. Lutukka (*Capsella bursa-pastoris*) kuuluu myös ketolaikkujen lajistoon.

Harmio (*Berteroa incana*) on puiston ketojen ja hiekkasten vallien näkyvin ristikukkainen. Harmaiden tähtikarvojen peittämästä lehtiruusukkeesta kohoavat loppukesällä 20-50 cm korkeat, jäykät varret valkoisine kukkineen. Laji kuuluu Suomenlinnan monilukuisen venäläistulokkaiden joukkoon. Niin ikään harmaita lehtiruusukkeita muodostava ristikukkainen laji on **harmaakynsimö** (*Draba incana*), joka Helanderin ym. (1987)

Suomenlinnan kaksi näkyvintä venäläistulokasta yhteiskuvassa: valkoinen harmio (*Berteroa incana*) ja keltakukkainen ukonpalko (*Bunias orientalis*). 21.6.2004. Dia numero 53, osa-alue 2.

kunnostussuunnitelmassa mainitaan ”erityisesti suojeltavana lajina”. Laji viihtyy kivimuurien hyllyillä ja halkeamissa, ja Piperin puistossa bastioni Härlemanin portin luona olevalla seinämällä (inventoinnin osa-alue 7; kesällä muurilla mahdollisesti kasvaneet kasvit jäivät havaitsematta, sillä etsin niitä turhaan ilmeisesti väärästä paikasta).

Luonnonpaikoilta saman seudun kulttuuripaikoille kulkeutuneita kasvilajeja sanotaan apofyyteiksi. Selkeästi tällainen laji on **mäkiarho** (*Arenaria serpyllifolia*), joka sekin kuuluu sarjaan ”pieniä, valkokukkaisia ketokasveja Piperin puistossa”. Kasvi on hyvin matala ja voimakkaasti haaroava. Pikkuisten tähtikukkien terälehdet ovat vain 3-4 mm mittaisia. Suomenlinnassa laji on hyötynyt selvästi ihmisen aiheuttamasta kalkkivaikutuksesta, ja Kurton (1997) arvion mukaan se on yleistynyt saarilla 1900-luvun aikana.

Mäkiarhon lisäksi Piperin puiston kuivilla niityillä viihtyy muitakin kohokkikasvien heimon kuuluvia, niin ikään valkokukkaisia mutta selvästi kookkaampia lajeja, mm. **heinätähtimö** (*Stellaria graminea*), **nurmihärkki** (*Cerastium fontanum*)

ja **mäkihärkki** (*C. semidecandrum*). Matalia, kukiltaan erittäin vaatimattomia kuivien niittyjen ja polunlaiteiden kohokkikasveja puistossa ovat lisäksi **rentohaarikko** (*Sagina procumbens*) ja **viherjäsenruoho** (*Scleranthus annuus*).

Valkoailakki (*Silene latifolia*) on meillä venäläistulokas, jonka varhaisin suomalainen näyte on 1870-luvulta Helsingistä (Kurtto ja Helynranta 1998). Helsingin kasvit –kirjan mukaan ”itsenäisyyden ajan ensi vuosikymmenillä valkoailakki kasvoi Suomenlinnassa satunnaisesti yksitelten”. Sen jälkeen laji on yleistynyt, mutta ei Piperin puistossa edelleenkaan ole mitenkään runsas: kesällä 2004 se kasvoi ainoastaan inventoinnin osa-alueella 2a, hiekkavallin rinteellä. Siellä kukki myös muutamia versoja valko- ja puna-ailakin risteymää (*Silene dioica* x *latifolia*).

Hiirenhäntää (*Myosurus minimus*) kasvaa inventoinnin osa-alueella 1, kahvilan länsipuolella olevalla monilajisella lakikedolla. Lajin nähdäkseen täytyy olla liikkeellä riittävän varhain, sillä yksivuotinen tai ylitalvinen hiirenhäntä on hyvin pieni, kukkii toukokuussa ja kuivuu ja katoaa näkyvistä kesän helteiden myötä.

Sinistä sävyä Piperin puiston ohutmultaisille, matalakasvuksille ketolaikuille ja merenpuoleisen hiekkavallin rinteille antavat kukkiessaan muutamat pikkuiset, yksi- tai kaksivuotiset ruohot. Tähän joukkoon kuuluvat mm. **kevättädyke** (*Veronica verna*), **ketotädyke** (*Veronica arvensis*) ja **peltotädyke** (*Veronica agrestis*). Vain muutaman sentin korkuisia ovat myös **hietalemmikki** (*Myosotis stricta*; lajiparista yleisempi) ja **mäkilemmikki** (*Myosotis ramosissima*), joiden lisäksi siellä täällä kasvaa hieman kookkaampaa **peltolem-**

Kuivan lakikedon pikkuisia kasveja lähikuvassa. Hiirenhäntä (*Myosurus minimus*), lutukka (*Capsella bursa-pastoris*), mäkiarho (*Arenaria serpyllifolia*), hopeahanhikki (*Potentilla argentea*), ketotädyke (*Veronica arvensis*) ym. 21.5.2004. Dia numero 82, osa-alue 1.

Valkoailakkeja (*Silene latifolia*) osa-alueen 2 hiekkavalleilla 3.7.2004. Toinen kuvan valkokukkainen kasvi on harmio, ja takana pilkottavat vaaleanpunaiset kukat kuuluvat valko- ja puna-ailakin risteymälle. *Día numero 56.*

mikkiä (*Myosotis arvensis*). Kissankello (*Campanula rotundifolia*) kuuluu myös Piperin sinikukkiin: sen kasvupaikkoja ovat muurien kolot ja kivivallien kalliokkoiset tyvet.

Valkokukkainen **pelto-orvokki** (*Viola arvensis*) oli inventointikesänä 2004 puiston luonnonvaraisista pikkuorvokeista selvästi yleisempi, kun taas sinisen, keltaisen ja valkoisen kirjavaa **keto-orvokkia** (*Viola tricolor*) kasvoi enemmälti vain kahvilan edessä olevan terassin jyrkähköillä hiekkarinteillä (inventoinnin osa-alue 5). Lilaa väripalettiin tuovat **ruoholaukan** (*Allium oleraceum*) kukat; **mäkivirvilän** (*Vicia tetrasperma*) samansävyiset herneenkukat taas ovat niin hentoja, että ne helposti jäävät ohikulkijalta huomaamatta. **Peltokierto** (*Convolvulus arvensis*) vaaleanpunaisine suppilokukkineen kasvaa inventoinnin osa-alueella 1, kahvilalle vievien portaiden vieressä olevalla kuivalla rinneniityllä. Lajin vahvin kanta Helsingissä löytyy juuri Suomenlinnasta.

kiltaan pientä apilaa muistuttava **nurmimailanen** (*Medicago lupulina*), **keltamaksaruoho** (*Sedum acre*) ja **ketokelto** (*Crepis tectorum*) ovat puiston kuivien kasvupaikkojen matalia, keltakukkaisia lajeja.

Oman syvänkeltaisen värinsä loppukesän kukkaloistoon tuo **keltamatara** (*Galium verum*), jonka vahvin esiintymä Piperin puistossa on kahvilan edessä olevan terassin hiekkarinteen alaosissa. Siellä kasvaa myös valkokukkaista **paimenmataraa** (*Galium album*), sekä edellä mainittujen kahden lähisukuisen lajin risteymää, vaaleankeltakukkaista **piennarmataraa** (*Galium pomeranicum*).

Kukkiessaan **ukonpalko** (*Bunias orientalis*) värjää Suomenlinnan hiekkavallit loistavankeltaisiksi. Tämä kookas ristikukkainen kytkeytyy saarten historiaan saumatta, onhan kyseessä yksi venäläiskauden tulokkaista, jonka arvellaan saapuneen keisarillisen armeijan huoltokuljetusten (varsinkin hevosten rehun) mukana. Paljon sirompi venäläistulokas on **litutilli** (*Descurainia sophia*), jota kasvaa puistossa runsaimmin hiekkavalleilla (inventoinnin osa-alue 2) sekä bastioni Härlemannin muurin seinustan joutomaakaistaleella (osa-alue 6).

Ukonpalon ja valkoailakin lisäksi **idänkattara** (*Bromus inermis*), **pukinparta** (*Tragopogon pratensis*) ja **ketomaruna** (*Artemisia campestris*) ovat esimerkkejä lajeista, joiden esiintyminen painottuu selvästi puiston merenpuoleisille maavalleille.

Kahvilan edessä olevan hiekkaisen terassin yläreunaa lähikuvassa. Runsaimpina lajeina viherjensenruoho ja hopeahanhikki. Osa-alue 5, dia numero 79.

7.2.4 Lemmenlammen rannalla

Keltakurjenmiekka (*Iris pseudacorus*) on Piperin puiston kasvillisista elementeistä hallitsevimpia: täyden kukinnan aikaan ennen juhannusta lähes koko lampea reunustaa kirkkaankeltaisten, suurikokoisten iiriksenkukkien meri, ja kukintajan jälkeenkin puhtaanvihreät miekkalehdet rajaavat vesialueen. Laji on kuulunut Lemmenlammen rannalle ilmeisen kauan, se mainitaan ainakin Enkasen kirjoituksessa vuodelta 1949.

Keltakurjenmiekka on Lemmenlammen kaunotar. Dia numero 72.

Puiston mielenkiintoisimpiin lajeihin kuuluvat lammen rannalla kasvavat kolme melko vaatimattomannäköistä heinälajia.

Viirusorsimo (*Glyceria striata* subsp. *striata*) on 20-80 cm korkea, löyhästi mätästävä, violettihätyläinen siro heinä. Nimensä laji on saanut ulkohelpeiden voimakkaista korkosuonista. Alkujaan laji on kotoisin Pohjois-Amerikasta, ja sen ilmestyminen Lemmenlammen rannalle on hämärän peitossa: mahdollisesti se on saapunut

nurmikkosiemenen mukana. Laji löytyi Piperin puiston lammikon rannalta vuonna 1987 (Raino Lampinen, Lutukka 3:87-88), mutta Arto Kurton mukaan (Lutukka 1991 7:12) esiintymä lienee kuitenkin paljon tätä vanhempi. Uudelleen määritetyn herbaarionäytteen perusteella se on ollut olemassa ainakin jo vuonna 1962. Kyseessä on lajin ainoa tunnettu kasvupaikka Suomessa.

Pikkusorsimonkin (*Glyceria declinata*) ainoa esiintymä Suomessa on Piperin puistossa. Laji luontainen levinneisyysalue on Länsi- ja Keski-Euroopassa. Tämän 10-40 cm korkean, lehdiltään sinertävän heinän tärkeä tuntomerkki ovat ulkohelpeen kärjen terävät hampaat.

Savisorsimo (*Glyceria notata*) on sekin harvinaisuus, jolla on vain muutamia esiintymiä Suomessa. Tämä levinneisydeltään itäinen laji muistuttaa yleistä ojasorsimoa, mutta sen kukinto on pysty ja kukinnon keskiosan nivelissä on 3-5 haaraa (ojasorsimolla 1-2).

Lemmenlammen rantavyöhyke on melko luonnontilainen, ja siellä viihtyvät monet tavalliset kosteikko- ja rantakasvit, mm. vesikuusi, rönsy- ja konnanleinikki, tummarusokki, luhtalitukka ja luhtalemmikki. Kattavammin lajeja on lueteltu raportin kappaleessa 4.6. Vanhoissa valokuviissa esiintyvä järviruoko lienee lammen rannoilta nykyisin kadonnut.

Lemmenlammen "sorsimorantaa" (vasemmalle kuvan ulkopuolelle jää bastioni Härlemanin muuri). Korkeat heinät taka-alalla ruokohelppiä. Kuvattu 20.7.2004, dia numero 73.

Lemmenlammen sorsimoharvinaisuuksia: viirusorsimo. Kuvattu 21.7.2004, dia numero 76.

Lemmenlammen harvinaisia sorsimoita: pikkusorsimo 21.7.2004 (dia numero 75).

Osa-aluetta 8 Lemmenlammen rannalta kuvattuna. Etualan alava painanne on sateiden jälkeen täysin veden vallassa (ennen osittaista täyttöä lampi ylsi tänne asti). Kuvattu 15.6.2004, dia numero 182.

7.2.5 Tavallisia rikkakasveja ja ”uusia tulokkaita”

Puiston alueella on ollut viljelypalstoja suuren osan sen historiaa, ja niinkin ”äskettäin” kuin toisen maailmansodan aikana. Mahdollisesti myös maansiirtojen mukana paikalle on kulkeutunut tavallisten peltorikkakasvien siemeniä. Siellä missä maata käännetään ja muokataan, nämä yleensä yksi- tai kaksivuotiset, pioneeriluonteiset lajit menestyvät. Niinpä kesällä 2004 bastioni Härlemanin muurin kupeessa rehotti edustava valikoima erilaisia rikkakasveja, mutta myös selvästi harvinaisempia maaperän siemenpankista kasvaneita vanhan kulttuurin seuralaislajeja (tarkemmin: ks. kappale 4.6).

Bastioni Härlemanin muurin tyvellä 21.6..2004 kukkiva kaalisinappi (*Erucastrum gallicum*) kuuluu Piperin puiston uusimpiin tulokkaisiin. Dia numero 65, osa-alue 6.

Ryhdykkäitä jäykkänatamättäitä (*Festuca trachyphylla*) osa-alueen 2 hiekkavalleilla 17.5.2004. Dia numero 101.

Suomenlinnan kasvilajisto elää ja muuttuu jatkuvasti. Mantereen puolelta tuodun maan tai nurmikon siemenen mukana, haivenillisin siemenin ilmojen halki leijumalla tai ihmisten vaatteisiin, koirien turkkiin tai vesilintujen räpylöihin takertuneena siemenet leviävät saarille, osa itää, juurtuu ja jää lyhyemmäksi tai pidemmäksi aikaa osaksi linnontussaarten lajistoa. ”Uuden polven tulokkaita” Suomenlinnassa ovat mm. **tahmavillakko** (*Senecio viscosa*), **amerikanhorsmat** (*Epilobium adenocaulon* ym.), **kaalisinappi** (*Erucastrum gallicum*), **jäykkänata** (*Festuca trachyphylla*) ja **litulaukka** (*Alliaria petiolata*).

7.2.6 Kukkapenkkinen lajisto

Varsinaisia ruohovartisia koristekasveja Piperin puistossa kasvaa nykyisin hyvin vähän, ainoastaan kahvilan portaiden juurella olevassa pienessä penkissä ja kuistin parvekelaatikoissa. Vuonna 2004 lajeina olivat tarhatulppaanit, marketat ja pelargonit.

8. ALUEEN KÄYTTÖ JA HOITO – JOITAKIN NÄKÖKULMIA

Suomenlinna on erittäin **suosittu käyntikohte**, niin helsinkiläisten kuin koti- ja ulkomaalaisten turistienkin keskuudessa, ja Piperin puisto ympäristöineen kuuluu käynnin suosikkikohteisiin. Niinpä puisto on tässä kontekstissa monella tapaa keskeisessä asemassa: vetovoimainen Suomenlinnan näyteikkuna kahviloineen, ruohokenttineen, Lemmenlampineen ja valleilta avautuvine huikeine merinäkymineen.

Piperin puisto on myös **historiallisesti merkittävä** puisto koko Suomen mittakaavassa tarkasteltuna, mikä asettaa omat reunaehdonsa ja vaatimuksensa sen hoidolle ja kunnostustöille. Toisaalta istutettujen koristekasvien ohella alueen historiasta kertovat myös luontaiset lajit, eri aikakausien tulokkaat ja villiintyneet hyötykasvit, joille niillekin kuuluu juurensija puistossa.

Kaiken kaikkiaan puiston kunnostukseen ja hoitoon liittyy monia, osin ehkä ristiriitaisiakin näkökulmia ja tavoitteita. Alla on lyhyesti koottu yhteen joitakin jo aiemmin raportissa esille tulleita ajatuksia (tarkempia pohdintoja on kappaleessa 4 kunkin inventoinnin osa-alueen kohdalla). **Mahdollisimman monien sidosryhmien ja asiantuntijoiden kuuleminen** puiston tulevaa käyttöä ja hoitoa suunniteltaessa taannee parhaan lopputuloksen.

Kookkaat, vanhat lehtipuut ovat puistolle luonteellisia. Monet puista ovat kuitenkin huonokuntoisia, ja useita saarnia onkin kaadettu kesän 2004 ja kevään 2005 välisenä aikana. Koska puistossa liikkuu paljon ihmisiä, tulee puiden kuntoa edelleen seurata ja mahdolliset vaaralliset puut poistaa. Uudisistutuksia tulisi suunnitella hyvissä ajoin ja käyttää kohtalaisen kookkaita taimia. Taimet joudutaan ehkä suojaamaan (työkoneet, retkeilijät, myyrät). Maanrakennustyöt, jotka muuttavat pintavesien luontaisia kulkureittejä ja kerääntymispaikkoja, voivat myös muuttaa puiden kasvuedellytyksiä puistossa. Vanhoja koristepensaita tulee myös vaalia, ja uusia istutuksia suunniteltaessa valita puistoon historiallisesti sopivia lajeja, ehkäpä vielä suomenlinalaisia kantoja.

Lemmenlammen ympäristön kunnostustyöt tulee suunnitella erityisellä huolellisuudella, sillä alueella kasvaa monia puiston merkittävimpiä kasvilajeja (tarkemmin: kappale 4.6).

Samoin mahdollisten **muurien kunnostustöiden** yhteydessä kannattaa tarkistaa kolojen ja halkeamien lajisto. Savisorsimon ja harmaakynsimön esiintymistä puistossa tulee selvittää tarkemmin.

Puistossa kävijät arvostavat vanhojen pensaidanteiden ja suurten puiden reunustamia leikkattuja nurmikenttiä, joilla on mukava istuskella, syödä eväitä ja pelata. Tämä on yksi keskeinen puiston käyttömuoto. Nurmien laitamilla ja pensaiden katveissa on kuitenkin myös **monimuotoinen mosaiikki ketoja, niittyjä ja erilaisia niittosäästiöitä**, joiden kasvit yhtä lailla ovat tärkeitä. Monet niistä ovat ns. kulttuurikasveja, jotka kertovat osaltaan saarten monivaiheisesta historiasta. Useat lajeista ovat pienikokoisia ja yksitai kaksivuotisia, joten ne eivät kestä kookkaiden, monivuotisten, kasvullisesti tehokkaasti leviävien lajien varjostusta ja kilpailua. **Rehevöityminen ja umpeenkasvu** ovat näille kasveille uhka. Mahdollisesti jotkut niittymäiset alueet voisivat hyötyä kohdennetusta niitosta (suunnitteluun mukaan kasviasiantuntija).

Monien kulttuurikasvien säilymisen kannalta tärkeää on myös se, että ne pääsevät siementämään – monien lajien siemenet voivat säilyä vuosikymmeniä itämiskykyisinä maaperän siemenpankissa. Tämä tulisi ottaa huomioon puiston hoidossa ainakin kahdella tavalla. Ensinnäkin mahdollisiin **maansiirtoihin** tulisi käyttää vain paikallista maa-ainesta, sillä muualta tuotu maa muuttaa kasvuoloja ja sen mukana kulkeutuu helposti alueelle vieraita kasvilajeja. Toisaalta ”sopiva” **maan muokkaus ja kääntely** antaa siemenpankilajeille mahdollisuuden itää, kukkia ja siementää – tämä näkyi kesällä 2004 selvästi bastioni Härlemanin muurin vierustalla, jossa kasvoi kunnostustöiden yhteydessä syntyneellä tuoreella mulloksella edustava valikoima kulttuurinseurailajilajeja. Kuka tietää, mitä lajeja maaperässä edelleen uinuu – toisesta paikasta toisena kesänä voi itää lajeja, joita puistossa ei nyt tavattu.

Sopiva kulutus edistää monien kulttuurikasvien menestymistä, mutta Suomenlinnassa kävijämäärät ovat niin suuret, että **ylikuluminen välttämiseksi** erityistä huomiota tulee kiinnittää kulunohjaukseen (polkuverkoston suunnittelu, portaat ym.).

9. YHTEENVETO

Piperin puisto on Unescon maailmanperintölueteloon kuuluvan Suomenlinnan tärkein historiallinen puistosommitelma ja koko Suomenkin oloissa merkittävä historiallinen puisto. Alueen ulkonäkö, hoidon taso ja istutettujen kasvien lajivalikoima on vaihdellut, mutta edelleen puiston sommitelma noudattaa pääpiirteissään 1800-luvulla luotua perusrakennetta. Leimallisia elementtejä puistolle ovat Lemmenlampi, vanhan huvimajan paikalla sijaitseva kesäkahvila, retkeilijöiden suosimat nurmialueet, ruotsinvallan aikaiset bastionirakennelmat sekä venäjänvallan aikaiset hiekkavallit meren puolella.

Myös puiston kasvilajistossa heijastuu kiehtovalla tavalla Suomenlinnan monikerroksinen historia. Kookkaat lehtipuut (erityisesti saarnet) ja vanhat, isot koristepensaat (erityisesti pihasyreenit ja puistojasmikkeet) ovat tärkeä osa puiston viehätystä, mutta yhtä lailla tärkeää on lajisto joka koostuu saarten alkuperäisistä luonnonkasveista, ruotsalaisvallanaikaisista rohdos- ja maustekasveista, idästä saapuneista venäläistulokkaista ja vasta itsenäisyyden ajalla juurensijaa saaneista uusista lajeista. Maansiirrot ja rakennustyöt, eri tavoin kohdentuva kulutus, kulttuuriperäinen kalkki- ja typpilannoitus sekä vaihteleva pienilmasto ovat luoneet monimuotoisen kirjon erikoisia kasvupaikkoja. Ajan myötä on kehittynyt omaperäinen kasvillisuus, joka on sekoitus luontaisia, istutettuja sekä viljelyksiltä levinneitä ja villiintyneitä kasvilajeja.

Monet puiston ruohovartisista kasveista ovat kulttuurinseuralaisia, vanhoja hyöty-, koristetai rikkakasveja, jotka viime vuosikymmeninä ovat Suomessa voimakkaasti taantuneet, mutta joista monet ovat Suomenlinnassa säilyneet elinvoimaisina. Piperin puistossa tähän lajiryhmään kuuluvat mm. hukanputki, keltamo, hullukaali, myrkkycatko, kumina, ukkomansikka, nurmilaukka, hanhentar, rohtopernaruoho ja litutilli. Puistokulttuurista kertovat vanhojen nurmikoiden kukkaset kaunokainen, pikkukäenrieska ja mukulaleinikki.

Rehun- ja viljankuljetukset venäläiselle sotaväelle ja armeijan hevosille toivat mukanaan joukon ns. venäläistulokkaita, joista Piperin puistossa viihtyvät mm. harmio, ukonpalko, idänkatta-

ra, terhi, rantaukonauris, peltokierto, nurmimailanen, valkoailakki, ja karvahorsma.

Erityisen leimallisia Suomenlinnan maisemalle ovat erilaiset niityt ja kedot. Nämä biotoopit ovat Piperin puistossakin sekä lajistollisesti kiinnostavia että kasvien kukkiessa myös maisemallisesti näyttäviä. Esimerkkejä lajistosta: kevät-kynsimö, lituruoho, ruotsinpitkäpalko, harmio, mäkiarho, heinätähtimö, nurmi- ja mäkihärkki, viherjäsenruoho, kevät-, keto- ja peltotädyke, hiehta- ja mäkilemmikki, pelto- ja keto-orvokki, ruoholaukka, mäkivirvilä, hopeahanhikki, nurmimailanen, kelta- ja isomaksaruoho, ketokeltto kelta-, paimen- ja piennarmatara, ukonpalko, litutilli, valkoailakki, puna- ja valkoapila, pukinparta ja ketomaruuna.

Muutamia erityisen vaalimisen arvoisia kasviharvinaisuuksiakin Piperin puistosta löytyy. Lemmenlammen rannalla kasvaa harvinaisina tulokkaina kolme heinälajia, pikku-, viiru- ja savisorimo. Maaperän siemenpankista itäneenä kukki puistossa kesällä 2004 kyläsirkunjyvä, ja kirjallisuustietojen mukaan bastioni Kunnian muurin kolosissa menestyy harmaakynsimö.

Lemmenlammen ympäristön kunnostustyöt tulee suunnitella erityisellä huolellisuudella, sillä alueella kasvaa monia puiston merkittävimpiä kasvilajeja. Samoin mahdollisten muurien kunnostustöiden yhteydessä kannattaa tarkistaa kolojen ja halkeamien lajisto.

Rehevöityminen ja umpeenkasvu ovat monille keto- ja niittykasveille varteenotettava uhka. Mahdollisesti jotkut niittymäiset alueet voisivat hyötyä kohdennetusta niitosta (suunnitteluun mukaan kasviasiantuntija). Monet kulttuurin seuralaiset ovat yksi- tai kaksivuotisia siemenpankkilajeja, joille ”sopiva” maan muokkaus ja kääntely antaa mahdollisuuden itää, kukkia ja siementää. Mahdollisiin maansiirtoihin tulisi käyttää vain paikallista maa-ainesta, sillä muualta tuotu maa muuttaa kasvuoja ja sen mukana kulkeutuu helposti alueelle vieraita kasvilajeja.

Sopiva kulutus edistää monien kulttuurikasvien menestymistä, mutta Suomenlinnassa kävijämäärät ovat niin suuret, että ylikulumisen välttämiseksi erityistä huomiota tulee kiinnittää

kulunohjaukseen (polkuverkoston suunnittelu, portaat ym.).

Puuston hoidossa korostuu pitkäjänteisen suunnittelun merkitys: monet vanhoista puista ovat varsin huonokuntoisia ja niitä joudutaan kaatamaan ja mahdollisesti korvaamaan uusilla lähivuosina. Koristepensaista tulisi vaalia vanhoja, puistossa vuosikymmeniä kasvaneita yksilöitä ja lajikkeita, ja uudisistutuksissa huomioida puiston historiallinen luonne.

Puiston kunnostukseen ja hoitoon liittyy monia, osin ehkä ristiriitaisiakin näkökulmia ja tavoitteita. Yhtäältä puisto on suurten kävijäjoukkojen kesäretkien suosikkikohta, toisaalta puutarha- ja rakennushistoriallinen arvokohde, kolmannelta kannalta tarkasteltuna monen huomionarvoisen ja jopa harvinaisen kasvilajin koti. Nämä kaikki näkökohdat tulisi huomioida puiston tulevaisuutta suunniteltaessa.

Osa-alueen I rinneniityn kukkaloistoa 21.7.2004. Puna-apilan ja harmion lisäksi kukkivat paimen- ja keltamatara sekä näiden risteymä piennarmatara. Dia numero 100.

10. KIRJALLISUUS

- Alanko, P. (toim.) 1998: Tammen suuri puutarhakirja, osa 1. Tammi, Helsinki. 384 s.
- Alanko, P. (toim.) 1998: Tammen suuri puutarhakirja, osa 2. Tammi, Helsinki. 390 s.
- Alanko, P. (toim.) 1999: Tammen suuri puutarhakirja, osa 3. Tammi, Helsinki. 415 s.
- Alanko, P. ja Kahila, P. 1999: Ukonhattu ja ahkeraliisa. Perinteiset koriste- ja hyötykasvit. Tammi, Helsinki. 343 s.
- Alanko, P., Joy, P., Kahila, P. ja Tegel, S. 2002: Suomalainen ruusukirja. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Tammi, Helsinki. 344 s.
- Enkanen, A.: Kirjoituksia Suomenlinnan puistoista. Puutarha 4/1949, 8,9/1950
- Helander, V. ym. 1987: Suomenlinnan maisema, kunnostussuunnitelma. Suomenlinnan hoitokunta.
- Helsingin kaupungin rakennusvirasto, katu- ja puisto-osaston puurekisteri 2004. Sami Kiema ja Eeva Leppälä 7.6.2004
- Hämet-Ahti, L. ym. 1992: Suomen puu- ja pensaskasvio. Dendrologian Seura. Yliopistopaino, Helsinki. 373 s.
- Hämet-Ahti ym. 1998: Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. 4. täysin uudistettu painos. Yliopistopaino, Helsinki. 656 s.
- Häyrynen ym. 2001: Suomenlinna – Piperin puisto – selvitys. Suomenlinnan hoitokunta, Suunnittelu-yksikkö, julkaisuaika 23.6.2001. 43 s.
- Kurtto, A. 1992: Historia kukkii valleilla. Suomen Luonto 3: 24-26.
- Kurtto, A. 1997: Wild vascular plants of the sea fortress of Suomenlinna in 1918-1996. – Botanical trip to the sea fortress of Suomenlinna, Chorological Problems in the European flora, VIII Meeting of the Committee for mapping the Flora of Europe; August 8-10, 19987, University of Helsinki. Finnish Museum of Natural History, Botanical museum. Yliopistopaino, Helsinki.
- Kurtto, A. ja Helynranta, L. 1998: Helsingin kasvit. Kukkivilta kiviltä metsän syliin. Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Yliopistopaino, Helsinki. 400 s.
- Lampinen, R. 1987: "Kirjosorsimo" (*Glyceria striata*) Suomenlinnassa. Lutukka 3: 87-88
- Lempiäinen, T. 1997: Suomenlinnan makrofossiilitutkimukset 1996. Turun yliopisto, Biologian laitos, Biodiversiteettiyksikkö.
- Pettersson, L. 1950: Kotiseutulehti nro 3-4, 1950.
- Räty, E. ja Alanko, P. 2004: Viljelykasvien nimistö. Puutarhaliiton julkaisuja nro 328. 199 s.
- Siivonen, Y. 2004: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2003. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 3/2004. 36 s.
- Suominen, J. ja Hämet-Ahti, L. 1993: Kasvistomme muinaistulokkaat: tulkintaa ja perusteluja. Norrlinia 4, Kasvimuseo, Luonnontieteellinen kasvimuseo. Vammala. 90 s.
- Vuokko, S. 1998: Kukkivat kiviset muurit. Suomen Luonnon eripainos Suomenlinnan täyttäessä 250 vuotta.

PUUSTON NIMI: Piperin puisto, Suomenlinna		Liite nro 1		30.8.2004									
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen													
PUUT													
nro	aluenro	laji	Suomalainen nimi	puu	puens	kuohoväritinen	Puun ympärys (cm)	Puun tai pensaankuntoluokka	Puun tai pensaankuntoluokka	Puun tai pensaankuntoluokka	Muut huomiot: koristearvo, kukkien väri, kasvutapa yms.	Diat (nro)	Herbaario näytteet
253	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			225	2	3				
254	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			115	2	3				
255	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			115	1	3				
256a	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			170	2	3				
256b	6	<i>Prunus padus</i>	tuomi	x				2	2		kallistunut, vyökääpää, kaksiaaarainen, paksumpi 62 cm		
257	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x				2	3		kaksiaaarainen, runkojen ympärys 187 cm ja 178 cm, kiinni muurissa		
258a	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x				2	3		kaksiaaarainen, runkojen ympärys 100 cm ja 132 cm		
258b	6	<i>Acer tataricum subsp. ginnala</i>	mongolianvaahtera	x	(x)			1	3		monirunkoinen, paksumman ympärys 50 cm		
259	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			175	1	3				
260	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x				2	3		kolmirunkoinen, paksuin 138 cm		
261	6	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x				3	3		kolmirunkoinen, yksi iso haara poistettu, paksuin nykyisistä 147 cm		
262	3	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x				1	3		kolme isossa kulumassa tyveltä eroavaa runkoa, joista paksuin 151 cm		
263	3	(<i>Fraxinus excelsior</i>)	(saarni)	x							poistettu maastotöiden päättymisen jälkeen		
264	3	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			100	1	2				
265	3	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x				2	3		kaksirunkoinen, paksumpi 102 cm		
266	5	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			135	3	3				
267	5	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			100	3	3				
268	5	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			100	2	3				
269	1	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			140	1	3				
270	5	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			225	2	3				
271		(<i>Fraxinus excelsior</i>)	(saarni)	x			130	2	3		puurekisterissä, ei maastossa		
272a	5	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			90	1	3				
272b	5	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			87	3	2		kaarna irtoaa isoina leppereinä poistettu maastotöiden päättymisen jälkeen		
273	4	(<i>Fraxinus excelsior</i>)	(saarni)	x									

kunto: 1=hyvä, 2=kohtala, 3=huono, 5=kuollut
ikä: 1=nuori, 2=keski-ikäinen, 3=vanha
puun ympärysmitta 1.3 m:n korkeudelta

PUJSTON NIMI: Piberin puisto, Suomenlinna

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

PUISTON NIMI: Piberin puisto, Suomenlinna		Liite nro 1		30.8.2004						
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen										
PUUT										
nro	aluen laji	Suomalainen nimi	Σ Pensas	Ruohovartinen	Puun ympärys (cm)	Puun tai pensaas- kuntoluokka	Puun tai pensaas- kuntoluokka ikäluokka	Muut huomiot: koristearvo, kukkien väri, kasvutapa yms.	Diat (nro)	Herbaario näytteet
274	4	(Acer platanoides)	x					poistettu maastotöiden päättymisen jälkeen		
275	4	Fraxinus excelsior	x		115	3	3	kaksirunkoinen, paksumpi 168 cm, runkovaurioita ja paljon kääpää		
276	4	Fraxinus excelsior	x			3	3	poistettu maastotöiden päättymisen jälkeen		
277	4	(Fraxinus excelsior)	x					todella kookas ja maisemallisesti merkittävä puu, jossa massiivinen runkovaurio, kolme runkoa joista 3 paksuun 237 cm		
278	4	Fraxinus excelsior	x				3	neljä tyvestä asti täysin erillistä runkoa, niistä paksuun 147 cm		
279	4	Fraxinus excelsior	x			2	3	poistettu maastotöiden päättymisen jälkeen		
280	4	(Fraxinus excelsior)	x				3	poistettu maastotöiden päättymisen jälkeen		
281	4	(Fraxinus excelsior)	x		45					
282	4	Fraxinus excelsior	x		85	1	2			
283	4	Fraxinus excelsior	x		115	1	2			
284	4	Fraxinus excelsior	x			3	3	kolmerunkoinen, paksuun 237 cm		
285	4	Tilia x vulgaris	x		225	1	3			
286	5	Acer platanoides	x		220	2	3			
287	5	Acer platanoides	x		140	1	3			
288a	6	Acer platanoides	x		125	2	3			
288b	5	Prunus padus	x					aiemmin paikalla kasvanut kookas puu, nykyinen tuomi vesataimista.		
289	8	Fraxinus excelsior	x		145	1	2	Monirunkoinen, paksuun 28 cm		
290	8	Acer platanoides	x		175	1	3			
291	8	Acer platanoides	x		145	1	3			
292	8	Acer platanoides	x		180	2	3			
293	8	Sorbus aucuparia	x		125	1	3			
294	6	Acer platanoides	x		120	1	3			
295	6	Acer platanoides	x		135	2	3			
296	6	Sorbus aucuparia	x		140	1	3			

kuunto: 1=hyvä, 2=kohtal, 3=huono, 5=kuollut
ikä: 1=nuori, 2=keski-ikäinen, 3=vanha
puun ympärysmitta 1.3 m:n korkeudelta

PUISTON NIMI: Pimperin puisto, Suomenlinna

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiiltunen

aluen ro		Suomalainen nimi		Πensas	puuhovarainen	Puun ympärys (cm)	Puun tai pensaankuntoluokka	Puun tai pensaankuntoluokka	Puun tai pensaankuntoluokka	Muut huomiot: koristearvo, kukkien väri, kasvutapa yms.	Diat (nro)	Herbaario näytteet
297	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x			2	3	3	kaksihaarainen, rungot 137 cm ja 200 cm		
298a	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		160	1	3	3			
298b	8	<i>Salix caprea</i>	raita	x	(x)		1	2	2	Monihaarainen; 15 runkoa joista paksuin 65 cm		
299	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		105	1	3	3			
300	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		160	3	3	3			
301	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		50	2	2	2			
302	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		145	3	3	3			
303	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		55	1	2	2			
304	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		100	2	2	2			
305	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		100	2	2	2			
306	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		100	2	2	2			
307	4	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		90	2	3	3			
308	4	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		110	3	3	3			
309	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		65	1	2	2			
310	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		125	3	3	3			
311	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		80	1	2	2			
312	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		130	1	3	3			
313a	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		115	2	3	3			
313b	8	<i>Salix caprea</i>	raita	x	(x)		1	2	2	Monihaarainen; parikymmentä runkoa joista paksuin 42 cm		
314	4	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		295	1	3	3			
315	8	<i>Betula pubescens</i>	hieskoivu	x		120	1	2	2	paljon tuulenpesiä		
316	7	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		110	2	2	2			
317	7	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		139	2	2	2	runko vino, kaarna irtoilee		
318	7	<i>(Fraxinus excelsior)</i>	(saarni)	x						poistettu maastotöiden päättämisen jälkeen		
319	7	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		260	3	3	3	rungossa pitkittäishalkeama, ontto, aivan muuurissa kiinni		
320	7	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		141	3	2	2	tyvellä runkovaurio		
321	7	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		112	2	3	3	kaarnan irtoilua, huonosti kyleistyneitä oksantappeja		
322	7	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		129	2	3	3			
323	7	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x		117	2	3	3	kaarna irtoilee, latvus katkennut		
324	7	<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera	x		147	3	3	3	tyvellä paha runkovaurio		

kunto: 1=hyvä, 2=kohtal, 3=huono, 5=kuollut
ikä: 1=nuori, 2=keski-ikäinen, 3=vanha
puun ympärysmitta 1.3 m:n korkeudelta

PUISTON NIMI: Piperin puisto, Suomenlinna									
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen									
PENSAA									
nro	alue	laji	puu halkaisija	puu tai pensaassa	puu tai pensaassa	Liite nro 2	30.8.2004	Diat (nro)	Herb aario
		Suomalainen nimi							
1a		<i>Philadelphus lewisii</i> var. <i>gordonianus</i>							
		puistojasnike							
1b		<i>Caragana arborescens</i>							
		<i>Philadelphus lewisii</i> var. <i>gordonianus</i>							
2		puistojasnike							
3		<i>Hippophaë rhamnoides</i>							
4		<i>Hippophaë rhamnoides</i>							
5		<i>Philadelphus lewisii</i> var. <i>gordonianus</i>							
		puistojasnike							
6		<i>Cotoneaster (integerrimus)</i>							
7		<i>Cotoneaster (integerrimus)</i>							
8		<i>Syringa vulgaris</i>							
9		<i>Philadelphus lewisii</i> var. <i>lewisii</i>							
10		<i>Malus toringo</i> var. <i>sargentii</i>							
11		<i>Syringa vulgaris</i>							
12		<i>Caragana arborescens</i>							
13		<i>Berberis thunbergii</i>							
14		<i>Rosa 'Splendens'</i>							
15		<i>Caragana arborescens</i>							

kunto: 1=hyvä, 2=kohtal, 3=huono, 5=kuollut
 ikä: 1=nuori, 2=keski-ikäinen, 3=vanha
 puun ympärysmitta 1.3 m:n korkeudelta

PUISTON NIMI: Piperin puisto, Suomenlinna										
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen										
PENSAAT										
alue nro	laji	Suomalainen nimi	Tunnus	Puun halkaisija	Puun tai pensaassa	Puun tai pensaassa	Liite nro 2	30.8.2004	Diat (nro)	Herb aario
16	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x		1	3		Muut huomiot: koristearvo, kukkien väri, kasvatapa yms.		
17	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x		1	3		Ryhmä, noin 18 runkoryhmää. Korkeus noin 4,5 m. Perusilla kukka.		
18	<i>Potentilla fruticosa</i> (syn. <i>Dasiphora fruticosa</i>)	pensashanhikki	x		1	2		Noin metrin korkuinen tiheä pensas, kukki koko kesän. Kukka vaaleankeltainen, lajike 'Mänelys'?		
19	<i>Rosa pimpinellifolia</i> 'Papula'	papulanruusu	x		1	3		Noin 2 m korkea pensas, seassa orjanruusua (? , ei kukkinut).		
20	<i>Rosa dumalis</i>	orjanruusu	x		1	2		2-metrinen, osin lamoava pensas papulanruusuistutuksen vieressä. Ei kukkinut kesällä 2004.		
21	<i>Rosa pimpinellifolia</i> 'Papula'	papulanruusu	x		1	3		Kaksiosainen kasvusto kahvilan takana olevan avokallion laidassa. Korkeus noin 2 m.		
22	<i>Parthenocissus inserta</i>	säleikköviilviini	x		1	2		Köynnös kahvilan merenpuoleisella seinustalla.		
23	<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	x		1	3		Aivan lammen päädyssä olevan kallion reunalla, korkeus n. 3 m.		
24	<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	x		1	2		Kolme lähekkäin istutettua pensasta, korkeus 2-3 m.		
25	<i>Philadelphus lewisii</i> var. <i>gordonianus</i>	puistojasbike	x		1	3		Kolme lähekkäin istutettua jasmiketta, korkeus noin 3,5 m.		
26	<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	x		1	3		Kaksi lähekkäin istutettua pensasta, korkeus noin 3 m.		
27	<i>Rosa pimpinellifolia</i> 'Poppius'	suviruusu	x		1	2		Näkyvällä paikalla ravintolan sisäänkäynnin lähellä oleva yksittäispensas. Rakennusviraston toimesta syksyllä 1992 istutettu Keskas-pensas.		
28	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x		1	3		Syreenikehä nurmikon ja polun laidassa. Korkeus noin 4,5 m. Kukka "perusilla".		

kunto: 1=hyvä, 2=kohtal, 3=huono, 5=kuollut
ikä: 1=nuori, 2=keski-ikäinen, 3=vanha
puun ympärysmitta 1.3 m:n korkeudelta

PUISTON NIMI: Piperin puisto, Suomenlinna											
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen											
PENSAAT											
nro	alue nro	laji	Suomalainen nimi	puu	ku	en	puu halkaisija	Puun tai pensaasan	Puun tai pensaasan	Liite nro 2	30.8.2004
29	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Muut huomiot: koristearvo, kukkien väri, kasvutapa yms.	
30	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	15-16 runkoryhmän kehä polun ja nurmikon laidassa. Pensaiden korkeus noin 3,5 m. Kukan väri "peruslila".	
31	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	a: 18 runkoryhmän istutus. b: aivan ryhmän a vieressä kasvava erillinen pensas. Molempien kukkien väri "peruslila".	
32	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Yhtenäisempi aidanne, 25-26 runkoryhmää. Korkeus noin 4 m. Kukka "peruslila".	
33	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Yksittäinen pensas, kukka "peruslila".	
34	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Yksittäinen pensas, kukka "peruslila".	
35	4	<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	x				2	3		
36	4	<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	x				2	3		
37	4	<i>Syringa vulgaris</i> 'Alba'	pihasyreeni	x				1	3	Iso ryhmä valkokukkaisia pensaita.	
38	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Iso ryhmä, kukka "peruslila".	
39	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Yksittäinen pensas, kukka "peruslila".	
40	4	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Yksittäinen pensas, kukka "peruslila".	
41	8	<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	x				1	3	Kookas yksittäispensas kahvilalle johtavan polun varrella.	
42	8	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Monihaarainen, tasaisesti lehdekäs, kukka lila. Noin 4 m.	
43	8	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	3	Kapea ja korkea pensas, kukka lila.	
44	8	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	x				1	2		
45	8	<i>Syringa vulgaris</i> 'Alba'	pihasyreeni	x				1	3	a: 5 runkoryhmää, korkeus 2-4,5 m. b: ehkä hieman nuorempi, noin 2,5 m pensas. Kukkien väri valkoinen.	
46	8	<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	x				1	1	Paljon nuoria taimia.	

kunto: 1=hyvä, 2=kohtal, 3=huono, 5=kuollut
ikä: 1=nuori, 2=keski-ikäinen, 3=vanha
puun ympärysmitta 1.3 m:n korkeudelta

PUISTON NIMI: Piperin puisto, Suomenlinna									
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen									
PENSAA									
nro	alue	nro	laji	puu	puu halkaisija	puun tai pensaaseen	liite nro 2	30.8.2004	Herb aario
			Suomalainen nimi						
47	8		<i>Syringa vulgaris</i>	X		1	2		
48	8		<i>Rosa pimpinellifolia</i> 'Plena'	X		1	3		
49	8		<i>Syringa vulgaris</i>	X		1	1		
50	6		<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'	X		1	3		
51	6		<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'	X		1	3		
52	6		<i>Cornus alba</i> ssp. <i>stolonifera</i>	X		1	3		
53	6		<i>Cornus alba</i> ssp. <i>stolonifera</i>	X		1	3		
54	6		<i>Cornus alba</i> ssp. <i>stolonifera</i>	X		1	3		
55	6		<i>Cornus alba</i> ssp. <i>stolonifera</i>	X		1	3		
56	6		<i>Cornus alba</i> ssp. <i>stolonifera</i>	X		1	3		
57	6		<i>Rosa</i> 'Pohjolan Kuningatar'	X		1	2		
58	1		<i>Rosa</i> sp.	X		1	1		
59	6		<i>Syringa vulgaris</i>	X		2	3		
60	6		<i>Syringa vulgaris</i>	X		2	3		
61	6		<i>Syringa vulgaris</i>	X		2	3		
62	7		<i>Syringa vulgaris</i>	X		2	3		
63	7		<i>Syringa vulgaris</i>	X		2	3		
64	7		<i>Syringa vulgaris</i>	X		1	3		
65	7		<i>Syringa vulgaris</i>	X		1	3		

kunto: 1=hyvä, 2=kohtal, 3=huono, 5=kuollut
ikä: 1=nuori, 2=keski-ikäinen, 3=vanha
puun ympärysmitta 1.3 m:n korkeudelta

PIPERIN PUISTON RUOHOVARTISET KASVIT KESÄLLÄ 2004

Luettelo on yhteenveto kesällä 2004 inventointialueella tavatuista kasvilajeista. Se ei pyrikään olemaan täydellinen lajilista. Frekvenssi- sija- ja statustiedot perustuvat Helsingin kasvit kirjaan (Kurtto ja Helynranta 1998) tietoihin.

FREKVENSSI Lajin ruuduttainen yleisyys Helsingissä eli läsnäoloruutujen lkm / kaikkien neliökilometriruutujen lkm (351). Mitä pienempi luku, sitä harvinaisempi laji on Helsingissä.

SIJA Luku kertoo, monennelleko sijalle laji yltää Helsingin kasvistossa ruuduttaisen yleisyytensä (frekv.) perusteella. (Siis yleisin laji on sijalla yksi; mitä suurempi luku, sitä harvinaisempi laji).

STATUS Kasvin historiallinen asema

- a** alkuperäinen
- m** muinaistulokas
- vu** vakiintunut uustulokas
- vv** vakiintunut viljelykarkulainen
- su** satunnainen uustulokas
- sv** satunnainen viljelykarkulainen

TIETEELLINEN NIMI	SUOMALAINEN NIMI	FREKVENSSI	SIJA	STATUS	HUOMAUTUKSIA
<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera (siementaimia)	79	17	a	
<i>Achillea millefolium</i>	siankärsämö	88	8	mu	
<i>Achillea ptarmica</i>	ojakärsämö	84	12	vu	
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki	77	19	a	
<i>Aethusa cynapium</i>	hukanputki	21	73	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Agrostis capillaris</i>	nurmirölli	90	6	mu	
<i>Alchemilla</i> sp.	poimulehti			mu	
<i>Alliaria petiolata</i>	litulaukka	47	48	vu	
<i>Allium oleraceum</i>	nurmilaukka	12	82	mu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Allium schoenoprasum</i>	ruoholaukka	62	33	a	
<i>Alopecurus geniculatus</i>	polvipuntarpää	67	28	mu	
<i>Alopecurus pratensis</i>	nurmipuntarpää	74	22	mu	
<i>Angelica sylvestris</i>	karhunputki	79	17	a	
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki	86	10	mu	
<i>Arabidopsis suecica</i>	ruotsinpitkäpalko	39	56	mu	
<i>Arabidopsis thaliana</i>	lituruoho	40	55	a	
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen	74	22	mu	
<i>Arenaria serpyllifolia</i>	mäkiarho	22	72	a	monipuolisten ketolaikkujen lajeja
<i>Artemisia campestris</i>	ketomaruna	19	75	a	valliniittyjen laji
<i>Artemisia vulgaris</i>	pujo	93	4	a	
<i>Asperugo procumbens</i>	terhi	3	91	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Atriplex patula</i>	kylämaltsa	73	23	mu	
<i>Barbarea vulgaris</i>	peltokanankaali	76	20	vu	
<i>Bellis perennis</i>	kaunokainen	3	91	vv	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Berteroa incana</i>	harmio	80	16	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Bidens tripartita</i>	tummarusokki	72	23	mu	
<i>Bromus inermis</i>	idänkattara	31	64	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Bunias orientalis</i>	ukonpalko	18	76	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Campanula rotundifolia</i>	kissankello	72	23	mu	

TIETEELLINEN NIMI	SUOMALAINEN NIMI	FREKVENSS	SIJA	STATUS	HUOMAUTUKSIA
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	lutukka	83	13	mu	
<i>Cardamine pratensis</i>	luhtalutukka	23	72	a	
<i>Carduus crispus</i>	kyläkarhiainen	60	35	mu	
<i>Carex nigra</i>	jokapaikansara	84	12	a	
<i>Carex sp.</i>	sara				
<i>Carum carvi</i>	kumina	39	56	mu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Cerastium fontanum</i>	nurmihärkki	88	8	mu	
<i>Cerastium semidecandrum</i>	mäkihärkki	5	89	vu	
<i>Chelidonium majus</i>	keltamo	56	39	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Chenopodium album</i>	jauhosavikka	85	11	mu	
<i>Cirsium arvense</i>	pelto-ohdake	84	12	mu	
<i>Conium maculatum</i>	myrkkyykatko	12	82	mu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Convolvulus arvensis</i>	peltokierto	18	76	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Crepis tectorum</i>	ketokeltto	65	30	a	
<i>Cystopteris fragilis</i>	haurasloikko	35	60	a	
<i>Dactylis glomerata</i>	koiranheinä	76	18	mu	
<i>Deschampsia cespitosa</i>	nurmilauha	81	15	a	
<i>Descurainia sophia</i>	litutilli	25	70	mu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Draba incana?</i>	harmaakynsimö?	2	92	a	erityisen huomionarvoinen laji
<i>Dryopteris filix-mas</i>	kivikkoalvejuuri	76	20	a	
<i>Elymus repens</i>	juolavehänä	90	6	a	
<i>Epilobium angustifolium</i>	maitohorsma	93	4	a	
<i>Epilobium adenocaulon</i>	amerikanhorsma	84	12	vu	
<i>Epilobium hirsutum</i>	karvahorsma	23	72	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Epilobium montanum</i>	letohorsma	75	21	a	
<i>Equisetum arvense</i>	peltokorte	79	17	a	
<i>Erophila verna</i>	kevätkynsimö	32	63	mu	
<i>Erucastrum gallicum</i>	kaalisinappi	6	88	vu	
<i>Erysimum cheiranthoides</i>	peltoukonauris	74	22	mu	
<i>Erysimum strictum</i>	rantaukonauris	35	60	a	
<i>Fallopia convolvulus</i>	kiertotatar	75	21	mu	
<i>Festuca pratensis</i>	nurminata	59	36	mu	
<i>Festuca rubra</i>	punanata	97	1	a	
<i>Festuca trachyphylla</i>	jäykkänäta	33	62	vu	
<i>Fragaria muricata</i>	ukkomansikka	19	75	vv	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni (siementaimia)	16	78	vv	
<i>Gagea minima</i>	pikkukäenrieska	42	53	vv	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Galeopsis bifida</i>	peltopillike	88	8	a	
<i>Galeopsis speciosa</i>	kirjopillike	64	31	mu	
<i>Galium album</i>	paimenmatara	74	22	vu	
<i>Galium aparine</i>	kierumatara	24	71	a	
<i>Galium palustre</i>	rantamatara	86	10	a	
<i>Galium uliginosum</i>	luhtamatara	47	48	a	
<i>Galium spurium?</i>	peltomatara?	34	61	mu	
<i>Galium verum</i>	keltamatara	18	76	a	
<i>Galium x pomeranicum</i>	piennarmatara	50	45	vu	
<i>Geranium robertianum</i>	haisukurjenpolvi	39	56	a	
<i>Glechoma hederacea</i>	maahumala	56	39	vv	
<i>Glyseria declinata</i>	pikkusorsimo	0,3	95	vu	ainoa esiintymä Suomessa
<i>Glyseria notata</i>	savisorsimo	0,6	94	vu	erityisen huomionarvoinen laji
<i>Glyseria striata</i>	viirusorsimo	0,3	95	vu	ainoa esiintymä Suomessa
<i>Gnaphalium uliginosum</i>	savijäkkärä	70	25	mu	
<i>Hieracium sp.</i>	keltano				
<i>Hippuris vulgaris</i>	vesikuusi	7	87	a	
<i>Hoscyamus niger</i>	hullukaali	3	91	mu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Iris pseudacorus</i>	keltakurjenmieikka	35	60	a	maisemallisesti merkittävä kasvusto
<i>Juncus bufonius</i>	konnanhivilä	70	25	mu	
<i>Juncus compressus</i>	tannervihvilä	24	71	a	
<i>Lamium album</i>	valkokeppi	72	23	mu	
<i>Lappula squarrosa</i>	kyläsirkunjavä	0,6	94	vu	erityisen huomionarvoinen laji
<i>Lapsana communis</i>	lunnukaali	68	27	mu	
<i>Lathyrus pratensis</i>	niittynätkelmä	78	18	mu	
<i>Lemna minor</i>	pikkulimaska	35	60	a	
<i>Leontodon autumnalis</i>	syysmaitiainen	94	3	a	
<i>Lepidium ruderale</i>	pihkrassi	43	52	mu	
<i>Linaria vulgaris</i>	keltakannusruoho	86	10	a	
<i>Lolium perenne</i>	englanninraiheinä	61	34	vv	
<i>Lysimachia vulgaris</i>	ranta-alpi	88	8	a	
<i>Matricaria matricarioides</i>	pihasaunio	77	19	vu	
<i>Medicago lupulina</i>	nurmimeilänen	6	88	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Melilotus albus</i>	valkomesikkä	41	54	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Myosotis arvensis</i>	peltolemmikki	79	17	mu	
<i>Myosotis ramosissima</i>	mäkilemmikki	17	77	a	monipuolisten ketolaikkujen lajeja
<i>Myosotis stricta</i>	hietalemmikki	15	79	mu	monipuolisten ketolaikkujen lajeja

TIETEELLINEN NIMI	SUOMALAINEN NIMI	FREKVENS	SIJA	STATUS	HUOMAUTUKSIA
<i>Myosurus minimus</i>	hiirenhäntä	16	78	mu	monipuolisten ketolaikkujen lajeja
<i>Phalaris arundinacea</i>	ruokohelpi	88	8	a	
<i>Persicaria maculosa</i>	hanhentatar	42	53	mu	
<i>Persicaria lapathifolia</i>	ukontatar	75	21	mu	
<i>Phleum pratense</i>	timotei	77	19	mu	
<i>Pimpinella saxifraga</i>	(aho)pukinjuuri	55	44	mu	
<i>Plantago major</i>	piharatamo	90	6	a	
<i>Poa annua</i>	kylänurmikka	87	7	mu	
<i>Poa compressa</i>	litteänurmikka	43	52	mu	
<i>Poa nemoralis</i>	lehtonurmikka	81	15	a	
<i>Poa palustris</i>	rantanurmikka	86	10	a	
<i>Poa pratensis</i>	niittynurmikka	79	17	mu	
<i>Polygonum aviculare</i>	pihatatar	92	5	a	
<i>Polypodium vulgare</i>	kallioimarre	73	23	a	
<i>Potentilla aserina</i>	ketohanhikki	94	3	a	
<i>Potentilla argentea coll.</i>	hopeahanhikki-ryhmä	81	15	mu	
<i>Prunella vulgaris</i>	niittyhumala	64	31	a	
<i>Ranunculus acris</i>	niittyleinikki	77	19	mu	
<i>Ranunculus auricomus</i>	kevätleinikki (lajiryhmä)	57	38	a	
<i>Ranunculus ficaria ssp. bulbifer</i>	mukulaleinikki	26	69	a	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Ranunculus repens</i>	rönsyleinikki	81	15	a	
<i>Ranunculus sceleratus</i>	konnanleinikki	43	52	a	
<i>Rorippa palustris</i>	rantanenätti	72	23	a	
<i>Rumex acetosa</i>	niittysuolaheinä	79	17	a	
<i>Rumex acetosella</i>	ahosuolaheinä	93	4	a	
<i>Rumex longifolius</i>	hevonhierakka	81	15	mu	
<i>Sagina procumbens</i>	rentohaarikko	94	3	a	
<i>Scleranthus annuus</i>	viherjäsenruoho	44	51	mu	
<i>Sedum acre</i>	keltamaksaruoho	87	3	a	
<i>Sedum telephium</i>	isomaksaruoho	90	6	a	
<i>Senecio viscosus</i>	tahmavillakko	71	24	vu	
<i>Senecio vulgaris</i>	peltovillakko	80	16	mu	
<i>Silene latifolia ssp. alba</i>	valkoailakki	27	68	vu	
<i>Silene dioica x latifolia</i>	puna-ailakki x valkoailakki				
<i>Sisymbrium altissimum</i>	unkarinpernaruocho	33	62	vu	"Suomenlinnan kulttuurihistoriaa"
<i>Sisymbrium officinale</i>	rohtopernaruoho	38	57	mu	
<i>Sonchus arvensis</i>	peltovalvatti	90	6	a	
<i>Sonchus oleraceus</i>	kaalivalvatti	28	67	mu	
<i>Spergula arvensis</i>	peltohatikka	73	23	mu	
<i>Stellaria graminea</i>	heinätähtimö	93	4	mu	
<i>Stellaria media</i>	pihatähtimö	99	7	mu	
<i>Tanacetum vulgare</i>	pietaryrtti	94	3	a	
<i>Taraxacum sp.</i>	voikukat	94	3	mu	
<i>Thlaspi arvense</i>	peltotaskuruoho	73	23	mu	
<i>Tragopogon pratensis</i>	pukinparta	39	56	mu	
<i>Trifolium hybridum</i>	alsikeapila	68	27	vv	
<i>Trifolium medium</i>	metsäapila	64	31	a	
<i>Trifolium pratense</i>	puna-apila	76	20	mu	
<i>Trifolium repens</i>	valkoapila	83	13	mu	
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	peltosaunio	76	20	mu	
<i>Tripleurospermum maritimum</i>	merisaunio	44	51	a	
<i>Urtica dioica ssp. dioica</i>	(etelän)nokkonen	84	12	a	
<i>Veronica agrestis</i>	peltotädyke	7	87	mu	monipuolisten ketolaikkujen lajeja
<i>Veronica arvensis</i>	ketotädyke	25	70	mu	monipuolisten ketolaikkujen lajeja
<i>Veronica chamaedrys</i>	nurmitädyke	78	18	a	
<i>Veronica serpyllifolia</i>	orvontädyke	73	23	mu	
<i>Veronica verna</i>	kevättädyke	13	81	mu	monipuolisten ketolaikkujen lajeja
<i>Vicia tetrasperma</i>	mäkivirvilä	36	59	a	
<i>Vicia cracca</i>	hiirenvirna	93	3	a	
<i>Vicia sepium</i>	aitovirna	74	22	a	
<i>Viola arvensis</i>	pelto-orvokki	73	23	mu	
<i>Viola tricolor</i>	keto-orvokki	66	29	a	

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA						Liite nro 4	30.8.2004
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen							
DIAKUVAT							
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
1	3.6.2004	3			<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	lähikuva kukinnosta
2	15.7.2004	6			<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	kypsyviä siemeniä
3	3.6.2004	6			<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera	vaahtera kukkii
4	21.6.2004	4			<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	lila syreeni kukkii
5	21.6.2004	4			<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	valkoinen syreeni kukkii
6	21.6.2004	5			<i>Malus toringo var. sargentii</i>	marjaomenapensas	kukkiva oksa
7	15.7.2004	5			<i>Potentilla (Dasiphora) fruticosa</i>	pensashanhikki	kukkiva pensas, lajike 'Mänelys'?
8	15.7.2004	5			<i>Potentilla (Dasiphora) fruticosa</i>	pensashanhikki	lähikuva kukkivasta pensasta
9	3.7.2004	5, 8			<i>Rosa Pimpinellifolia -ryhmä</i>	tarhapimpinellaruusuja	kaikki kolme puiston pimpinellaruusua (kädessä)
10	3.7.2004	5, 8			<i>Rosa Pimpinellifolia -ryhmä</i>	tarhapimpinellaruusuja	kaikki kolme puiston pimpinellaruusua (maassa)
11	3.7.2004	8			<i>Rosa pimpinellifolia 'Plena'</i>	juhannusruuu	kukkiva pensas, yleiskuva
12	3.7.2004	8			<i>Rosa pimpinellifolia 'Plena'</i>	juhannusruuu	kukkiva pensas, lähikuva
13	15.7.2004	5			<i>Rosa 'Papula' (Rosa dumalis, Conium maculatum)</i>	papulanruuu	
14	24.6.2004	5			<i>Rosa 'Papula'</i>	(orjanruuu, myrkykatko)	kukkiva pensas, yleiskuva
15	3.7.2004	5			<i>Rosa 'Papula'</i>	papulanruuu	kukkiva pensas, lähikuva
16	3.7.2004	5			<i>Rosa 'Poppus'</i>	suvirusu	kukkiva pensas, lähikuva
17	15.7.2004	6			<i>Rosa Rugosa-ryhmä, 'Pohjolan Kuningatar'</i>	Pohjolan Kuningatar (tarhakurturuuu)	kukkiva pensas, lähikuva
18	15.7.2004	6			<i>Rosa Rugosa-ryhmä, 'Pohjolan Kuningatar'</i>	Pohjolan Kuningatar (tarhakurturuuu)	kukkiva pensas, lähikuva
19	15.7.2004	5			<i>Rosa 'Splendens'</i>	valamonruuu	kukkiva pensas, yleiskuva
20	15.7.2004	5			<i>Rosa 'Splendens'</i>	valamonruuu	kukkiva pensas, lähikuva
21	3.7.2004	5			<i>Cotoneaster (integerrimus)</i>	(euroopan)tuhkapensas	kukkiva pensas, lähikuva
22	3.7.2004	5			<i>Cotoneaster (integerrimus)</i>	(euroopan)tuhkapensas	kukkiva pensas, lähikuva
23	15.7.2004	5			<i>Philadelphus lewisii var. lewisii 'Waterton'</i>	tähtijasmike	kukkiva pensas, yleiskuva
24	15.7.2004	5			<i>Philadelphus lewisii var. lewisii 'Waterton'</i>	tähtijasmike	kukkiva pensas, lähikuva
25	15.7.2004	3			<i>Philadelphus lewisii var. gordonianus</i>	puistoasmike	kukkiva pensas, yleiskuva
26	15.7.2004	3			<i>Philadelphus lewisii var. gordonianus</i>	puistoasmike	kukkiva pensas, lähikuva
27	17.5.2004	8			<i>Gagea mirima</i>	pikkukäenrieska	lähikuva kukkivasta kasvista
28	17.5.2004	4			<i>Ranunculus ficaria</i>	mukulaleinikki	takana näkyv kahvila

PUISTON NIMI: PIPERIN PUISTO, SUOMENLINNA

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

PUISTON NIMI: PIPERIN PUISTO, SUOMENLINNA						Liite nro 4	30.8.2004
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen							
DIAKUVAT							
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
29	21.5.2004	5			<i>Tulipa gesneriana</i>	tarhatulppaani	seos kerrannaisia ja puolikerrannaisia lajikkeita kukkii kahvilan portaiden pielessä olevassa kukkapenkissä
30	15.6.2004	5			<i>Bellis perennis</i>	kaunokainen	kukkiva yksilö kahvilan edessä olevien syreenipensaiden katveessa
31	21.6.2004	8			<i>Fragaria moschata</i>	ukkomansikka	kukkiva mansikka (myös mm. nurmitädyke, vaahterantaimia, aifovirna)
32	3.6.2004	6			<i>Ranunculus auricomus -ryhmä</i>	kevätleikkikki	kukkiva kasveja (myös mm. vaahterantaimia, peltosauvio)
33	3.6.2004	6			<i>Chelidonium majus</i>	keltamo	kukkiva kasveja (kuvasa myös mm. nokkonen, kallioimarre, rantaukonauris, kelta- ja isomaksaruoho)
34	21.6.2004	1			<i>Carum carvi</i>	kumina	kukkiva kasveja kahvilalle johtavan polun varrella (kuvasa myös mm. voikukka, koiranheinä)
35	21.5.2004	6			<i>Aethusa cynapium</i>	hukanputki	kukkimaton yksilö Härlemanin muurin kupeessa
36	3.7.2004	6			<i>Aethusa cynapium</i>	hukanputki	alaspäiset suojuslehdet hyvä lajituntomerkki)
37	15.7.2004	5			<i>Aethusa cynapium</i>	hukanputki	kahvilan lammenpuoleisen seinustan hukanputkikasvustoa täydessä kukassa
38	21.6.2004				<i>Anthriscus sylvestris, Aethusa cynapium, Carum carvi</i>	koiranputki (vas.), hukanputki (kesk.) ja kumina (oik.)	Piperin puiston sarjakukkaisia ryhmäkuvasa kukkiva yksilö "lemmikinkukkineen"
39	3.7.2004	6			<i>Lappula squarrosa</i>	kylässirkunjävä	kasvi siemenvaiheessa
40	15.7.2004	6			<i>Lappula squarrosa</i>	kylässirkunjävä	lehtiruusuke Härlemanin muurin kupeessa
41	3.6.2004	6			<i>Hyscyamus niger</i>	hullukaali	kukkiva kasvi
42	3.7.2004	6			<i>Hyscyamus niger</i>	hullukaali	kukkiva kasvi
43	3.7.2004	6			<i>Hyscyamus niger</i>	hullukaali	matalaa kukkaniityä inventointialueen eteläkulmassa, hiekkateiden risteyksessä
44	15.6.2004	4			<i>Medicago lupulina, Asperugo procumbens, Descurainia sophia</i>	nurmimailanen, terhi, litutilli (ym.)	terhi köynnöstelee bastioni Härlemanin muuria vasten lähikuvasa
45	21.6.2004	6			<i>Asperugo procumbens</i>	terhi	terhi köynnöstelee bastioni Härlemanin muuria vasten lähikuvasa
46	3.7.2004	6			<i>Asperugo procumbens</i>	terhi	lähikuvasa
47	3.7.2004	5			<i>Conium maculatum</i>	myrkykatko	lähikuvasa punapiikkuisesta varresta (taustalla mm. valkopeippi ja papulanruusu)
48	3.6.2004	5			<i>Alliaria petiolata</i>	litulaukka	kukkiva kasveja syreenipensaan juurella kahvilan edustalla
49	3.7.2004	6			<i>Sisymbrium altissimum</i>	unkarinpernaruoho	pernaruoho kukkii joutomaakaistaleella bastioni Härlemanin seinustalla (myös mm. peltotaskuruoho, lutukka, jauhosavikka)
50	3.7.2004	2			<i>Erysimum strictum, Bunias orientalis</i>	rantaaukonauris ja ukonpalko (mm.)	hiekkavallien keltaisia ristikukkaisia

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiiltunen

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA					Liite nro 4	30.8.2004	
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiiltunen							
DIAKUVAT							
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
51	21.6.2004	2			<i>Berteroa incana</i> , <i>Vicia tetrasperma</i>	harmio, mäkitvirviä (mm.)	hiekkavallien ketoa
52	3.7.2004	1,5			<i>Bunias orientalis</i> , <i>Berteroa incana</i> , <i>Trifolium pratense</i>	ukonpalko, harmio, puna-apila ym.	kahvilan ulkoterasseinneketoa
53	21.6.2004	2			<i>Bunias orientalis</i> , <i>Berteroa incana</i>	ukonpalko, harmio	hiekkavallien venäjäistulokkaita täydessä kukassa
54	3.7.2004	2			<i>Berteroa incana</i> , <i>Trifolium pratense</i> , <i>T. repens</i> , <i>Potentilla argentea</i> etc.	harmio, puna- ja valkoapila, hopeahanhikki ym.	hiekkavallien ketoa
55	15.7.2004	2			<i>Berteroa incana</i> , <i>Trifolium pratense</i> , <i>T. repens</i> , <i>Bunias orientalis</i> , <i>Tragopogon pratensis</i> etc.	harmio, puna- ja valkoapila, ukonpalko (ylikukkinut), pukinparta ym.	hiekkavallien ketoa
56	3.7.2004	2			<i>Silene latifolia</i> , <i>Berteroa incana</i>	valkoailakki, harmio	hiekkavallien ketoa
57	3.7.2004	2			<i>Silene latifolia</i> , <i>S. dioica x latifolia</i> , <i>Berteroa incana</i>	valkoailakki, puna- ja valkoailakin risteymä, harmio ym.	hiekkavallien ketoa
58	3.7.2004	2			<i>Silene latifolia</i> , <i>Carduus crispus</i>	valkoailakki, kyläkarhiainen	hiekkavallien ketoa
59	3.7.2004	2			<i>Tragopogon pratensis</i> , <i>Berteroa incana</i> , <i>Bunias orientalis</i> , <i>Trifolium pratense</i> etc.	pukinparta (kukat kiinni), harmio, ukonpalko, puna-apila ym.	hiekkavallien ketoa
60	1.8.2004	2			<i>Tragopogon pratensis</i> , <i>Berteroa incana</i> , <i>Trifolium pratense</i> etc.	pukinparta (siementää), harmio, puna-apila ym.	hiekkavallien ketoa
61	3.7.2004	2			<i>Allium oleraceum</i> , <i>Galium album</i> , <i>Festuca sp.</i> etc	nurmilaukukka, paimenmatara, nata ym.	hiekkavallien ketoa
62	1.8.2004	2			<i>Crepis tectorum</i> , <i>Berteroa incana</i> etc	ketokeltto, harmio ym.	hiekkavallien ketoa
63	21.6.2004	5			<i>Geranium robertianum</i> (<i>Lamium album</i> , <i>Berteroa incana</i> , <i>Artemisia vulgaris</i> , <i>Rosa 'Papula'</i>)	haisukurjenpolvi (valkokeppi, harmio, pujo, papulanruusu)	niittosäästön lajistoa ruusupensaaseen juurella
64	15.6.2004	6			<i>Carduus crispus</i> (<i>Taraxacum sp.</i> , <i>Artemisia vulgaris</i> , <i>Dactylis glomerata</i>)	kyläkarhiainen (voikukka, pujo, koiranheinä)	joutomaakaistale bastioni Härlemanin seinustalla
65	21.6.2004	6			<i>Erucastrum gallicum</i>	kaalisinappi	bastioni Härlemanin muurin kolossa
66	15.7.2004	6			<i>Rorippa palustris</i> , <i>Descurainia sophia</i> , <i>Thlaspi arvense</i> etc	rantanenätti, iitullii, peltotaskuruoho ym.	joutomaakaistale bastioni Härlemanin seinustalla
67	21.7.2004	6			<i>Epilobium hirsutum</i>	karvahorsma	kanukkapensaaseen juurella
68	21.7.2004	6			<i>Epilobium hirsutum</i>	karvahorsma	lähikuva kukkivasta kasvista

PUJSTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

PUJSTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA				Liite nro 4	30.8.2004		
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen							
DIAKUVAT							
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
69	21.7.2004	6			<i>Epilobium hirsutum, E. adenocaulon</i>	karvahorsma, amerikanhorsma	
70	21.6.2004	6			<i>Hippuris vulgaris (Bidens tripartita, Equisetum arvense, Iris pseudacorus etc.)</i>	vesikuusi (tumarusokki, peltokorte, keltakurjenniekka ym.)	lammen itäpään vesirajassa
71	15.6.2004	6			<i>Carex nigra, Equisetum arvense</i>	jokapaikansara, peltokorte	sara kukkii lammen kahvilan puoleisessa päässä
72	21.6.2004	6			<i>Iris pseudacorus</i>	keltakurjenniekka	vesirajan tuntumassa
					<i>Glyseria (declinata, striata), Tripleurospermum inodorum, Phalaris arundinacea, Iris pseudacorus, Cornus etc.</i>	sorsimoita (pikkus-, viirus.), peltosaunio, ruokohelmi, keltakurjenniekka, kanukkapensaita ym.	kukka lähikuvassa
73	21.7.2004	6			<i>Glyseria (declinata?)</i>		Polun ja lammen väliin jäävällä kaistaleella kukkii kuvan etualalla tiheä sorsimokasvusto. Korkeat heinät ruokohelmiä, taustalla kanukka
74	21.7.2004	6			<i>Glyseria (declinata?)</i>		lähikuva kuvassa 74 näkyvästä kasvustosta
75	21.7.2004	6			<i>Glyseria striata</i>		lähikuva yhdestä versosta
76	21.7.2004	6			<i>Glyseria striata</i>		lähikuva versosta
77	21.7.2004	6			<i>Glyseria striata</i>		lähikuva kukinnosta
					<i>Scleranthus annuus, Arenaria serpyllifolia, Viola arvensis, Erophila verna, Capsella bursa-pastoris, Potentilla argentea etc</i>	viherjäsenruoho, mäkiarho, pelto-orvokki, kevätkynsimö, lutukka, hopeahanhikki ym.	
78	3.7.2004	5			<i>Scleranthus annuus, Potentilla argentea etc</i>	viherjäsenruoho, hopeahanhikki ym.	kahvilan terassin jyrkkä, hiekkainen ylärinne
79	3.7.2004	5			<i>Festuca trachyphylla, Taraxacum sp., etc</i>	hopeahanhikki ym.	kahvilan terassin jyrkkä, hiekkainen ylärinne
80	21.5.2004	1				jäykkänata, voikukka ym. kevätkynsimö (avautuneita, kuivuneita lituja), mäkiarho, hopeahanhikki, hiirenhätä ym.	kuiva, avoin, monilajinen lakiketo
81	21.5.2004	1			<i>Erophila verna, Arenaria serpyllifolia, Potentilla argentea, Myosurus minimus etc</i>	hiirenhätä, lutukka, mäkiarho, hopeahanhikki, ketotädyke.	kuiva, avoin, monilajinen lakiketo
82	21.5.2004	1			<i>Myosurus minimus, Capsella bursa-pastoris, Arenaria serpyllifolia, Potentilla argentea, Veronica arvensis, Poa sp. (annua?) etc</i>	(kylä)nuurmikka ym. mäkiarho	kuiva, avoin, monilajinen lakiketo
83	21.5.2004	1			<i>Arenaria serpyllifolia etc</i>		kuiva, avoin, monilajinen lakiketo
84	3.6.2004	1			<i>Viola arvensis, Arabidopsis thaliana, Erophila verna, Trifolium repens, Arenaria serpyllifolia etc</i>	pelto-orvokki, lituruoho, kevätkynsimö, valkoapila, mäkiarho ym.	kuiva, avoin, monilajinen lakiketo
85	3.6.2004	1			<i>Arabidopsis thaliana</i>	lituruoho	kuiva, avoin, monilajinen lakiketo (etualalla harmion lehtiä)

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

30.8.2004

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA						Liite nro 4	30.8.2004
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen							
DIAKUVAT							
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
86	21.5.2004	1			<i>Erysimum strictum (Rumex acetosa, Alopecurus pratensis etc)</i>	rantaukonauris (niittysuolaheinä, nurmipuntarpää)	kuivahkoa niittyä avokallion laidassa, alueen Lemmenlammen puoleisessa päässä
87	3.7.2004	3			<i>Campanula rotundifolia</i>	kissankello	
88	21.5.2004						yleiskuva puistosta eteläpuolen hiekkavalleilta
89	23.6.2004						yleiskuva puistosta eteläpuolen hiekkavalleilta
90	1.8.2004						yleiskuva puistosta eteläpuolen hiekkavalleilta
91	17.5.2004	1,3,2					näkymä osa-alueelta 1 merelle
92	17.5.2004	1					etualalla lajistollisesti monipuolinen lakiketo, takana kahvila
93	21.6.2004	1					kuten kuva 92, nyt etualalla kukkii kumina
94	17.5.2004	1					lakiketo toukokuussa
95	21.5.2004	1					lakiketo, takana bastioni Härleman
96	23.6.2004	1					lakiketo, takana bastioni Härleman
97	21.5.2004	1					avokallion vierustan kuivahkoa niittyä, takana kahvila
98	21.6.2004	1,3					vasemmalla osa-alue 1:n rinneriittä, oikealla osa-alue 3
99	21.7.2004	1					etualalla osa-alue 1, tien takana alueet 3 ja 2
100	21.7.2004	1					hiekkatietä reunustavaa rinneriittä heinäkuun kukkaloistossa (mm.paimen-, kelta- ja piennarmatara, puna- ja valkoapila, harmio)
101	17.5.2004	2					hiekkavallia toukokuussa (heinä jäykkänata), takana vielä lehdettä saarnia ja kahvila
102	21.5.2004	2					kulutuksen vaikutusta valleilla
103	21.5.2004	2					kevään ensimmäinen piknik?
104	15.6.2004						osa-alueiden 1,5,4,3,2 kulmaa; ukonpalko kukkii ja saarni lehtii
105	21.5.2004	2					keväisiä valleja (etuala osa-alueetta 2, polku inventointialueen rajana, alhaalla uimaranta)
106	20.6.2004	2					suunnilleen sama näkymä kuin kuvassa 105, kuukautta myöhemmin
107	1.8.2004	2					loppukesällä suunnilleen sama näkymä kuin 105 ja 106
108	20.6.2004	2					kahvilalta valleille nouseva polku on kulunut leveäksi hiekkakouruksi (ukonpalko, harmio ja syreenit kukkivat)
109	20.6.2004	2					Yksi kuluneisuuden syy: opasretkien vakiopysäkki (vrt. kuva 108)
110	20.6.2004	2					näkymä valleilta kahvilalle (harmio, ukonpalko ja syreenit täydessä kukassa)

PUISTON NIMI: PIPERIN PUISTO, SUOMENLINNA

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

PUISTON NIMI: PIPERIN PUISTO, SUOMENLINNA						Liite nro 4	30.8.2004
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
111	20.7.2004	2					sama näkymä kuin 110, kuukautta myöhemmin (punaiset kukat kyliäkarhiaista, valkokukkainen pensas kuvan keskellä puistoajasmike)
112	21.6.2004	2					osa-alueen 3 ja 2 rajalta (tiiliholvien päällä meren puolella hiekkavallit)
113	20.6.2004	2					hiekkavallien kumpareet kätkevät sisäänsä "kellareita". Jokaisen kumpareen ja niiden välisten notkelmien kasvilajisto poikkeaa hieman toisistaan
114	21.7.2005	2					heinäkuun lopulla vallien kukkaloisto on jo himmentynyt (rehevimmillä kohdilla kasvillisuus on varsin kookasta)
115	20.6.2004	2,3					valleilla kukkivat harmio ja ukonpalko, oikealla muuriin alla osa-alue 3 (pensaat: edessä tyrni, takana puistoajasmike)
116	21.5.2004	4					Kahvilalle itä-länsisuunnassa johtava puiston keskiakseli. Käytävän oikealla puolella osa-alue 4, vasemmalla osa-alue 8 ja takana osa-alue 5 (kahvila ympäristöineen).
117	15.6.2004	4,8					suunnilleen sama näkymä kuin kuvassa 116 (syreenit kukkivat)
118	15.6.2004	4					Sama kalliojaljastuma (vrt. kuva 116, 117) toisesta suunnasta kuvattuna (puisto jää kuvaajan selän taakse)
119	15.6.2004	4					Osa-alueen 4 nurmikenttää (etualalla saarni, takana lehmus, syreenit ja marjaomenapensas kukkivat kahvilan edessä)
120	15.6.2004	4					monet isot saarnet olivat huonokuntoisia tai liiki kuolleita
121	15.6.2004	4					nurmikenttää reunustava vanhat syreeniaidanteet
121	15.6.2004	4					valtaosa puiston pihasyreenieistä on liiakukkaisia, valkoisia löytyy mm. puistoa idästä rajaavan hiekkatien varrelta (ar 129 kohdalta)
123	15.6.2004	4					piknik syreenien juurella
124	15.6.2004	4					puiston penkit ahkerassa käytössä pilvisenäkin päivinä

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA					Liite nro 4	30.8.2004
Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen						
DIAKUVAT						
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi
125	15.6.2004	4				Kuvan sisältö inventointialueen eteläkärki (etualalla risteyksessä mukavan monilajinen niitty)
126	21.5.2004	5				Kahvilan edusta terrassikumpareilta kuvattuna. Etualan pikkupensaat ovat japanihappomarjaa, käytävien risteyksessä varjossa hiekalle heittää valamonruusu, sen takana käytävän molemmilla puolilla pari siperianhernepepsaita. Isot pensaat pihasyreenejä. Kahvilan seinustalla kukkivat tulppaanit.
127	15.6.2004	5				Kahvilan ympärillä kukkivat liiat, vanhat pihasyreenit. Rakennuksen seinustalla tulppaanit ovat vaihtuneet markettoihin ja pelargoneihin.
128	15.7.2004	5				Valamonruusu kukkii kahvilan edessä. Pinottujen tuolien takana marjaomenapensas ja kuvan oikeassa reunassa tähtijasmike.
129	20.6.2004	5				Kahvilan edustaa, itse rakennus kuvan ulkopuolella oikealla. Vasemmalla terrassin rinne (viherjäsenruohomättäitä), takana oikealla kukkiva marjaomenapensas, vasemmalla pihasyreenit, keskellä tuolien takana tähtijasmike.
130	21.5.2004	5, 1				Kahvilan merenpuoleinen sivusta. Etualalla ketoa, kahvilan seinällä villiviini, takana polun laidassa pleni pensashanikki, punertavat pensaat papulanruusua.
131	21.5.2004	1, 5				Takanurkalla tuomi. Takana osa-alue 1 ja sen takana osa-alue 6 ja bastioni Härleman.
132	21.6.2004	1, 5				Etualalla osa-alue 1, takana 5.
133	3.7.2004	5				Kuten kuva 131 (valkoiset kukat lähinnä kuminaa) papulanruusut lopettelevat kukintaansa (etualan pensaat)
134	3.7.2004	5				etualalla pensashanikki, kahvilan seinällä villiviini
135	21.5.2004	5				näkymä kahvilan portaita terrassille (etuokealla siperianhernepepsas, keskellä valamonruusu)
136	21.5.2004	5				näkymä merenpuoleita kahvilan terrassille (valtaosa näkymästä osa-alue 5, terrassinrinteen alaosa aluetta 1). Syreenit nupulla.
137	20.6.2004	5				terassin rinteellä kukkivat harmiot ja ukonpalko
138	20.6.2004	5				terassin rinnettä, takana osa-alue 3 ja merenpuoleiset hiekkavallit
139	20.7.2004	5				terassin rinne loppukesän kukassa
140	20.6.2004	2, 5				hiekkavalleilta kohti kahvilaa, etualalla osa-alue 2, takana käytävän vasemmalla puolella 5, oikealla 4

PUISTON NIMI: PIPERIN PUISTO, SUOMENLINNA

30.8.2004

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

PUISTON NIMI: PIPERIN PUISTO, SUOMENLINNA				Liite nro 4	30.8.2004		
Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
141	20.6.2004	2,5					hiekkavalleilta kohti kahvilaa, ukonpalko, harmio ja syreenit kukkivat
142	17.5.2004	6					Lemmenlampi kahvilanpuoleisesta päästä kuvattuna (kuva otettu osa-alueelta 1 kahvilan takaa)
143	17.5.2004	6, 8, 4					Puiston pohjoisosaa bastioni Härlemanin suunnasta kuvattuna, etualalla osa-alue 6 (kasvuston nurmikolla mukalaleinikkiä), lammen takana osa-alue 8 ja sen takana 4
144	17.5.2004	6					mukalaleinikkejä etualalla, bastioni Härlemanin muuri takana
145	17.5.2004	6					lammen Härlemanin puoleista rantaa, lehteen puhkeavat isot pensaat etualalla kanukoita
146	21.5.2004	6					lampi on sorsien suosiossa
147	21.5.2004	6					sorsaperhe
148	21.5.2004	6					lammen itäpääty
149	21.5.2004	6					korallikanukkapsensaan juurella on niittosäästö (kevätleinikkiä, maahumalaa, nokkosta, pujoa, vaahterantaimia ym.)
150	21.5.2004	6					Lammen Härlemanin puoleista rantaa, bastionin kunnostustöiden yhteydessä syntyneelle mullokselle nousemassa siemenpankkilajeja. Iso pensas/puu lammen rannalla tuomi, pienemmät kanukoita.
151	21.5.2004	6					Lemmenlampi, kuvan etualalla konterskarp-muuri
152	21.5.2004	6					keltakurjenmiekat nousevat lammen rannoille
153	21.5.2004	6					teikänpoikasia lammessa
154	21.5.2004	6					lampi kohti merta kuvattuna
155	21.5.2004	6					lampi kohti kahvilaa kuvattuna
156	21.5.2004	6					lammen kahvilanpuoleinen ranta, etualan monihaarainen puu raita, vasemmalla kivimuurin kupeessa juhannusruusuu ja konterskarp-muurin päällä pihlaja
157	15.6.2004	6					Muutamaa viikkoa myöhemmin puiden lehdet peittävät näkyvän kahvilalle (vrt. kuva 156)
158	15.6.2004	6					kanukat ja ensimmäiset keltakurjenmiekat kukkivat lammen rannoilla
159	15.6.2004	6					bastioni Härlemanin seinustaa, niittosäästöä siemenpankista itäneitä peltorikkaruohoja ja vanhan kulttuurin seurataislajeja
160	21.5.2004	6					lammen takana ylhäällä osa-alue 1 ja kahvila kuten 160, mutta kukkiva keltakurjenmiekkä hallitsee näkymää
161	23.6.2004	6					kurjenmiekkä kukkii
162	23.6.2004	6					kurjenmiekkä kukkii
163	23.6.2004	6					kurjenmiekkä kukkii

PUJISTON NIMI: PIPERIN PUJISTO, SUOMENLINNA

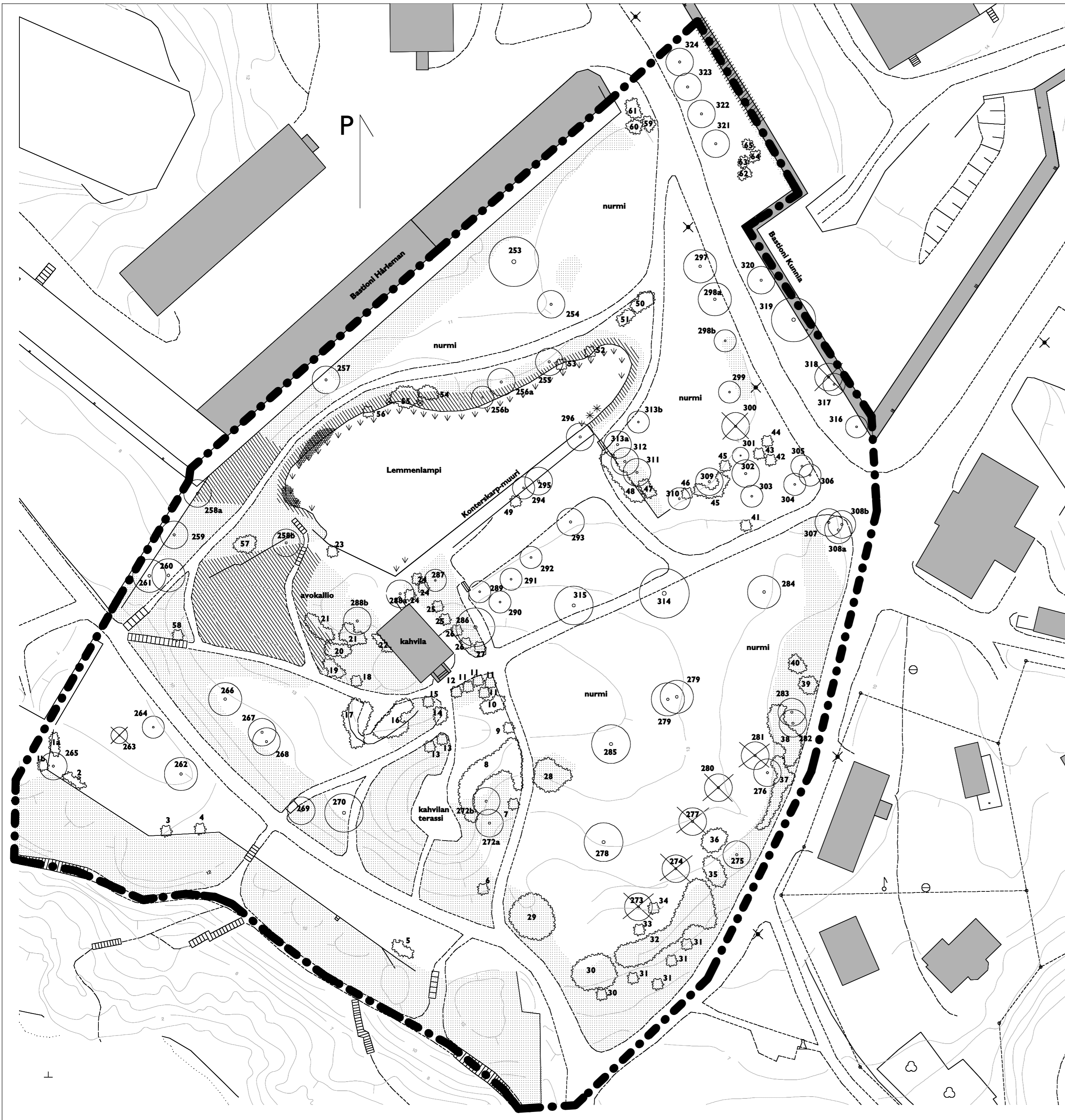
Liite nro 4

30.8.2004

Tekijän nimi ja yhteystiedot: MA-Arkkitehdit / Laura Hiltunen

DIAKUVAT

Dianro	Päiväys	Alue	Kasvin nro	Alue nro	Laji	Suomalainen nimi	Kuvan sisältö
164	23.6.2004	6					Kuvan sisältö kurjenniekat, kuvattu lammen kahvilanpuoleisesta päästä
165	15.7.2004	6					Härlemanin seinustan niittosäästiö, jatkuvien sateiden jäljiltä alavat painanne on veden vallassa
166	15.7.2004	6					loppukesästä lammen luonnotilainen rantakasvillisuus on korkeaa, etualalla kanukkapensas, keltakurjenniekka, karvahorsma, nurmipuntarpää, koiranheinä ym.
167	15.7.2004	6					Bastionin ja lammen välinen kaista
168	15.7.2004	6					loppukesästä lammessa "kukkii" sinilevä
169	15.7.2004	6					sinileväpuuroa
170	3.6.2004	6					luhtaitukka, voikukka, nokkonen, lehtohorsma, koiranputki, lehtonurmikka, haurasloikko, ruotsinpitkäpaiko, isomaksaruoho ym.)
171	21.5.2004	6, 1					kallion yläosassa osa-alue 1, alla 6. Etualalla hiirenkorvalla 'Pohjolan Kuningatar' -pensasruusu, sen vieressä oleva pikkupuuh mongolianvaahtera
172	20.6.2004	6, 1					sama näkymä (vrt. kuva 171) kesäkuussa, takana kukkivat lammen rannan keltakurjenniekat
173	15.7.2004	6, 1					sama näkymä (vrt. 171, 172) heinäkuussa
174	20.6.2004	6, 1					kallioseinämän kasvillisuutta, takana kukkii mongolianvaahtera
175	15.6.2004	6, 1					kalliokolosissa viihtyvät mm. haurasloikko, kelta- ja isomaksaruoho, kallioimarre
176	21.5.2004	6					bastioni Härlemanin seinän jatkeena olevan matalamman muurin päällystä (ruotsinpitkäpaiko kukkii, etualalla harmion lehtiruusuukkeita)
177	21.6.2004	6,7					etualalla osa-alue 6, hiekkatien takana muurin kupeessa osa-alue 7
178	21.5.2004	7, 8, 6					osa-alue 8 oikealla hiekkatien ja muurin välissä, tien oikealla puolella osa-alue 4 (edessä) ja 6 (takana)
179	21.5.2004	7					Inventointialueen rajaa, etumaiset kolme puuta kuuluvat vielä osa-alueeseen 7. Kalliohyilyillä mahdollisesti kiinnostavaa lajistoa (havaintoja mm. harmaakynsimöstä)
180	21.5.2004	7					kolosissa mm. kelta- ja isomaksaruoho, haurasloikko, pietaryrtti, pujo, rantaaukonauris, puna-apila, lehtonurmikka
181	21.5.2004	7					lisää muurintyven kasveja
182	15.6.2004	8,4					etualalla osa-alue 8, hiekkakäytävän takana 4 (käytävä johtaa kahvilalle)
183	15.6.2004	8					etualalla ukkomansikkaa, matalan muurin yläosassa juhannuruusu
184	15.7.2004	8					runsaiden sateiden jälkeeseen lammen rannan alavat osat olivat yhtenä lammikkona (lampi ylitänyt tänne asti ennen osittaista täyttöä)

MERKINNÄT

- inventointialueen rajaus
- pensas ja sen tunnistenumero (ks. liite 2)
- puu ja sen tunnistenumero (ks. liite 1)
- puu poistettu 30.8.2004-10.4.2005 aikana
- huomionarvoista kasvillisuutta
- erityisen huomionarvoista kasvillisuutta
- keltakurjenmieikka
- viirusorsimo (kesä 2004)
- muita sorsimoita

Muut.tunn	Muutos	Suunn.	Pvm	Tark.	Pvm
Kaup.osa 52 Suomenlinna		Osa-alue			
Rakennustoimenpide Kasvillisuusinventointi		Piirustustyyppi LIITE 5		Mittakaava 1:500	
Rakennuskohde, osoite Piperin puisto, Suomenlinna		Pii-ruokun sisältö Piperin puiston puut, pensaat ja huomionarvoisen ruohovartinen kasvillisuus			
HELSINGIN KAUPUNKI RAKENNUSVIRASTO		Tark.	Piir. nro	Muutostunnus	Pvm
KATU- JA PUISTO-OSASTO		Hyv.	VIO	5342/1	
Kasarmikatu 21 PL 1515, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI p. 1661 telekopio 2643		Yllk.			
		Khs	Arkistotunnus	Ohjelma/versio ArchiCAD 8.1	

Suunnittelijan nimi, päiväys ja allekirjoitus MA-ARKKITEHDIT JÄÄKÄRINKATU 8, 00150 HELSINKI, PUH. (09) 669 155 LHi/ RNo 16.5.2005	Suunnittelualue, työn numero ja piirustuksen numero MARK-504-001	Muutos
--	--	--------